

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI

Bakanlar Kurulu Sunumu

**Durmuş YILMAZ
Başkan**

16 Kasım 2009

Sunum Planı

- I. Küresel Kriz ve Toparlanma Sinyalleri
- II. Türkiye'de Finansal İstikrar
- III. Türkiye Ekonomisinde Son Gelişmeler
- IV. Enflasyon Görünümü
- V. Para Politikası Duruşu

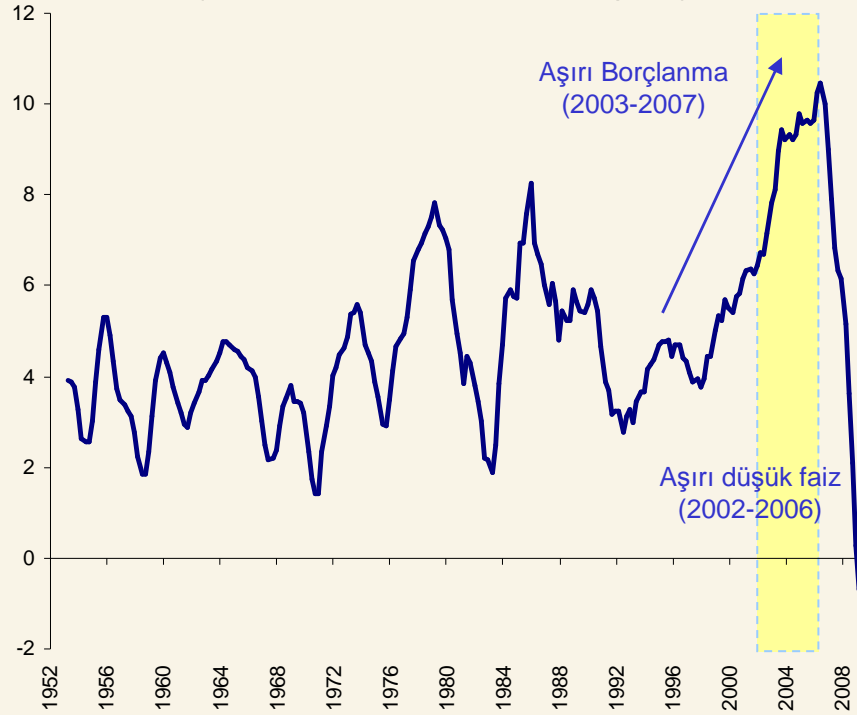
I. Küresel Kriz ve Toparlanma Sinyalleri

Küresel Finansal Kriz

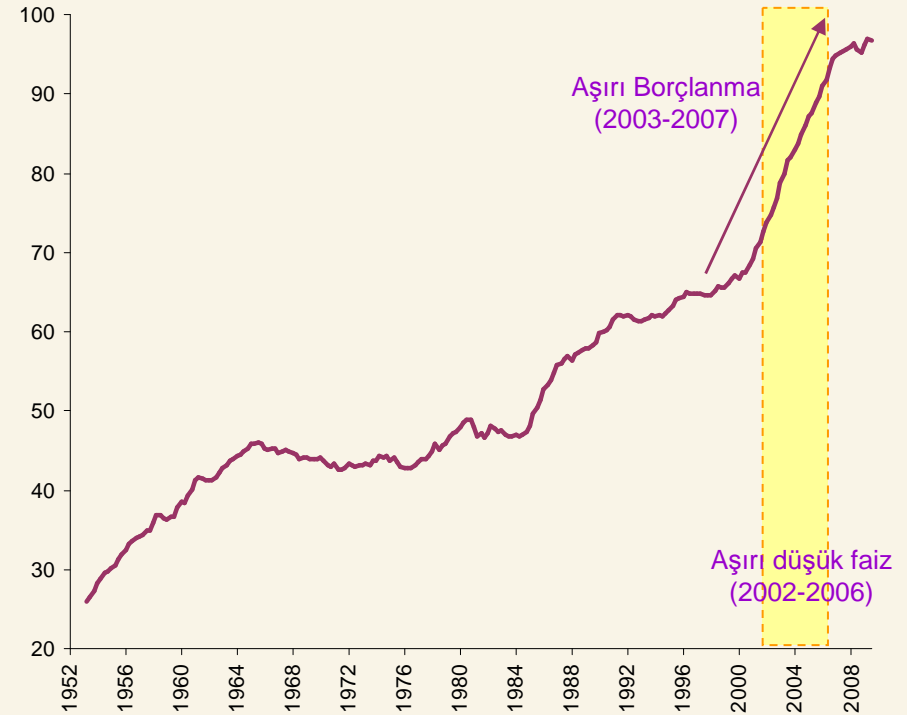
ABD finans piyasalarında, düşük faiz ortamı ve likidite bolluğu nedeniyle aşırı yükseliş gösteren hanehalkı borçluluğu, küresel finansal krizin şiddetini artıran temel unsurlardan biri olmuştur.

ABD Hanehalkı Borçluluk Oranında Yıllık Değişimin GSYİH'ye Oranı
(Mart 1952 – Haziran 2009, baz puan)

Kaynak: Bloomberg, TCMB

ABD Hanehalkı Borçluluk Oranı
(Mart 1952 – Haziran 2009, GSYİH'ye oranı)

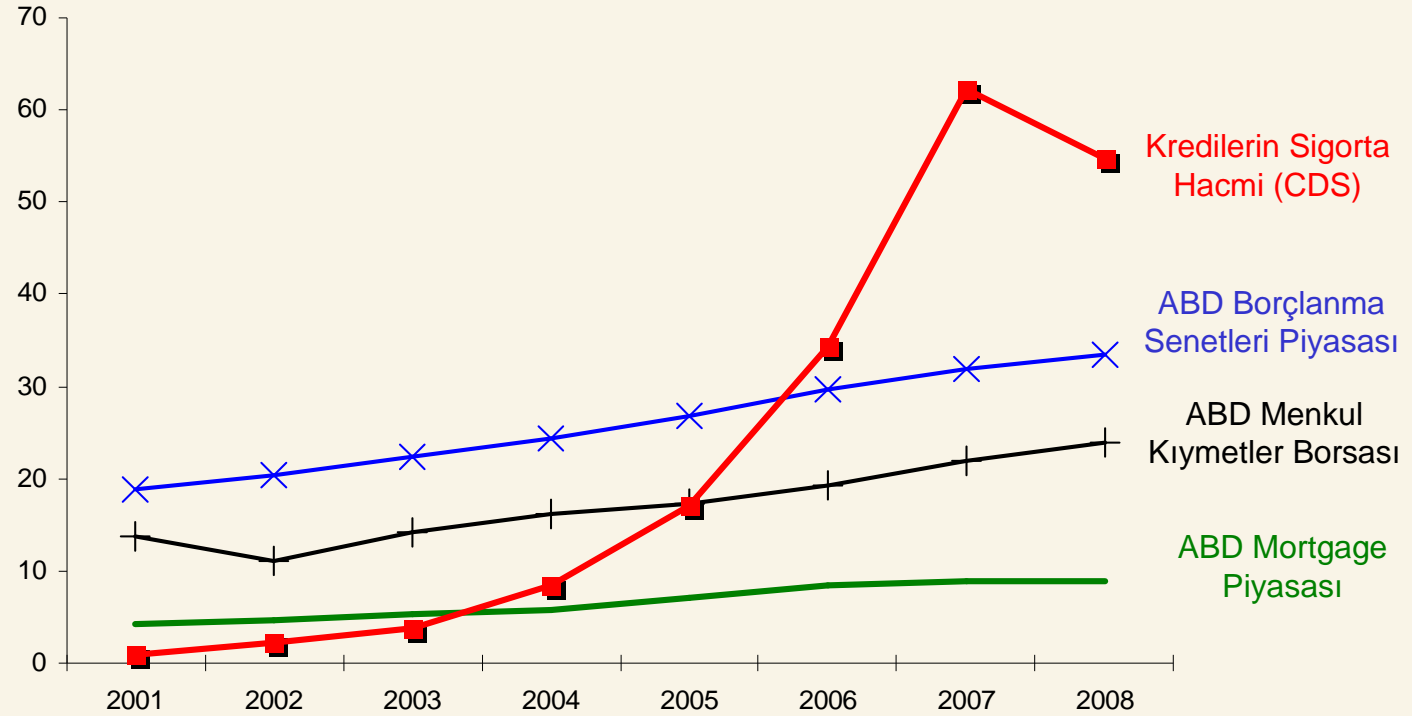
Kaynak: Bloomberg, TCMB

Küresel Finansal Kriz

Bu dönemde ABD ekonomisinde uygulanan düşük politika faizlerinin yanı sıra aşırı gevşek finansal sektör politikaları, finansal piyasaları yüksek getiri arayışına yöneltmiş, karmaşık türev ürünlerinin cazibesini artırmış ve aşırı risk taşımaya teşvik etmiştir.

Piyasa Büyüklükleri
(2001 – 2008, trilyon ABD Doları)

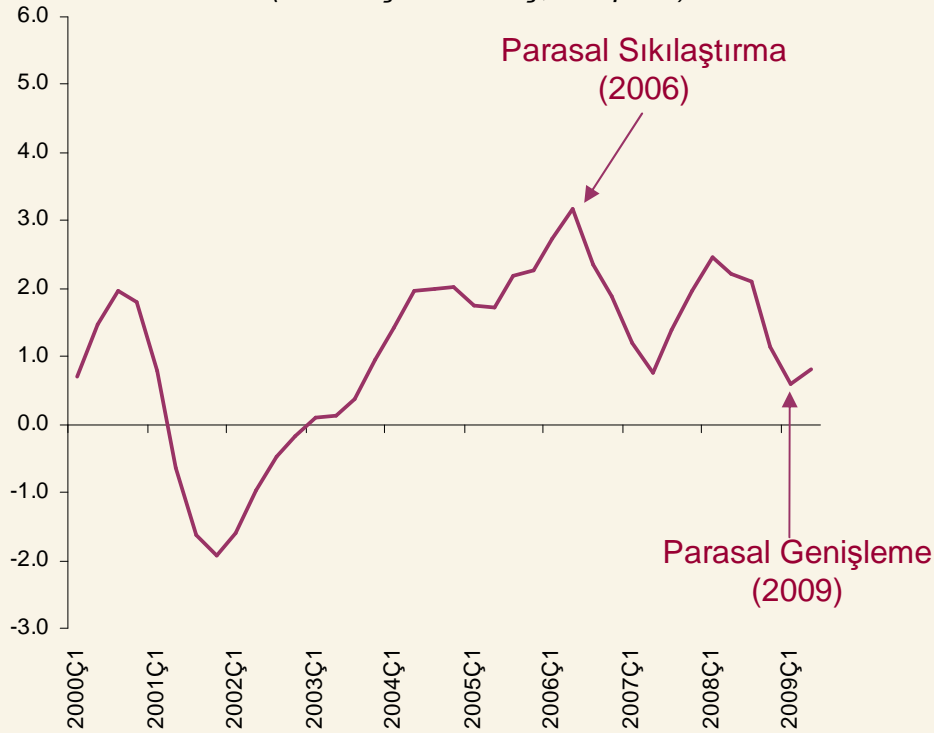
Kaynak: ISDA, WFE, SIFMA

Küresel Finansal Kriz

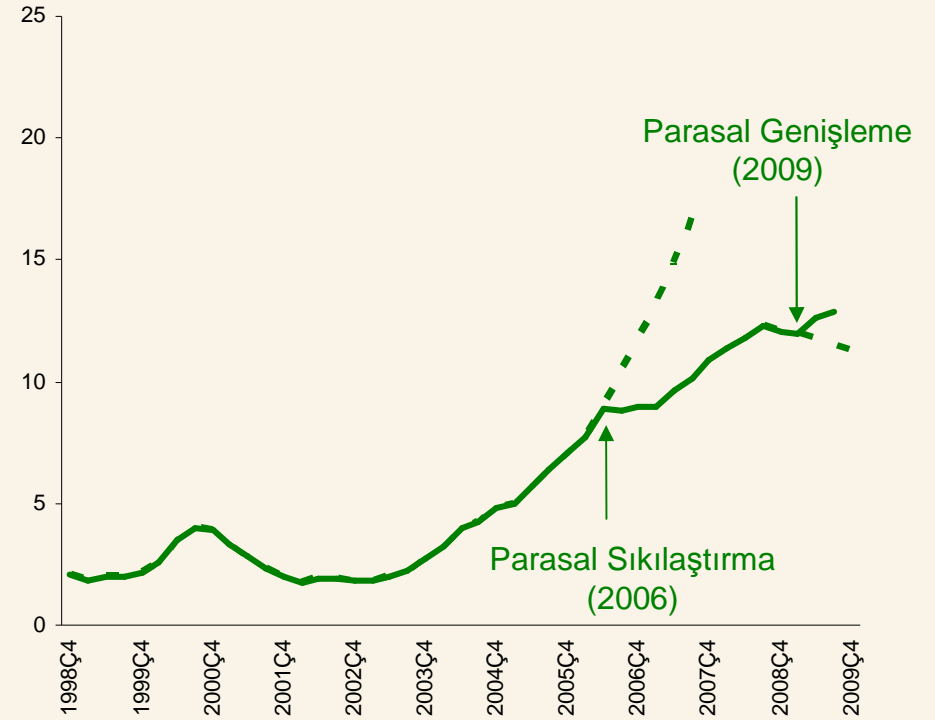
Türkiye'de hanehalkı borçluluğunun görece düşük seviyesi, ekonomimizin küresel krizin yansımalarına karşı direnç göstermesine destek olmuştur.

Türkiye Hanehalkı Borçluluk Oranındaki Yıllık Değişimin GSYİH'ye Oranı
(2000 1.Ç –2009 2.Ç, baz puan)

Kaynak: TÜİK, TCMB

Türkiye Hanehalkı Borçluluk Oranı
(1998 4.Ç –2009 2.Ç, GSYİH'ye oranı)

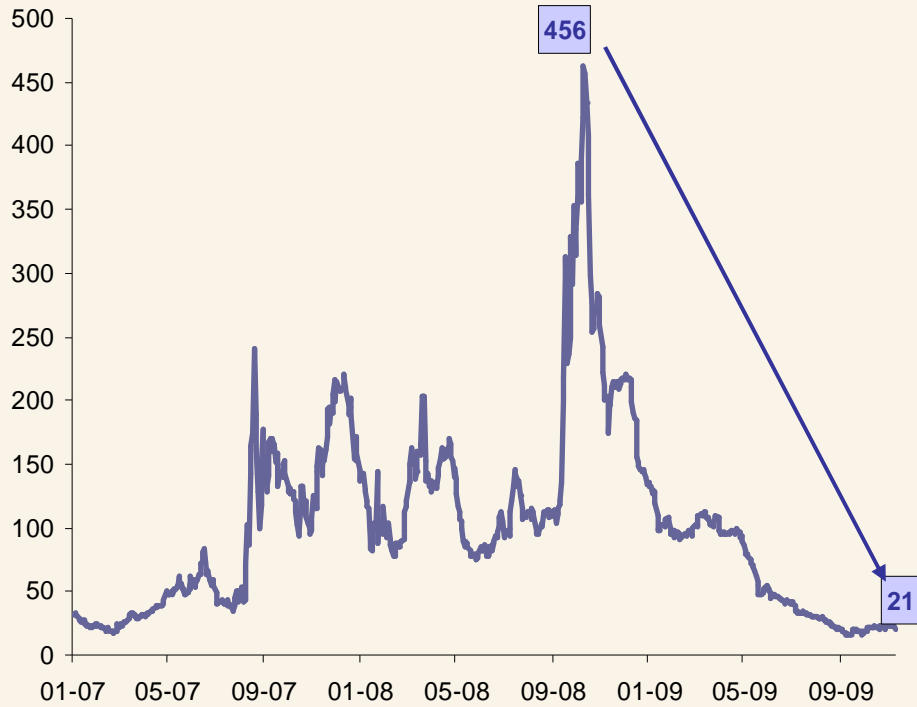
Kaynak: TÜİK, TCMB

Küresel Finans Piyasalarında Toparlanma

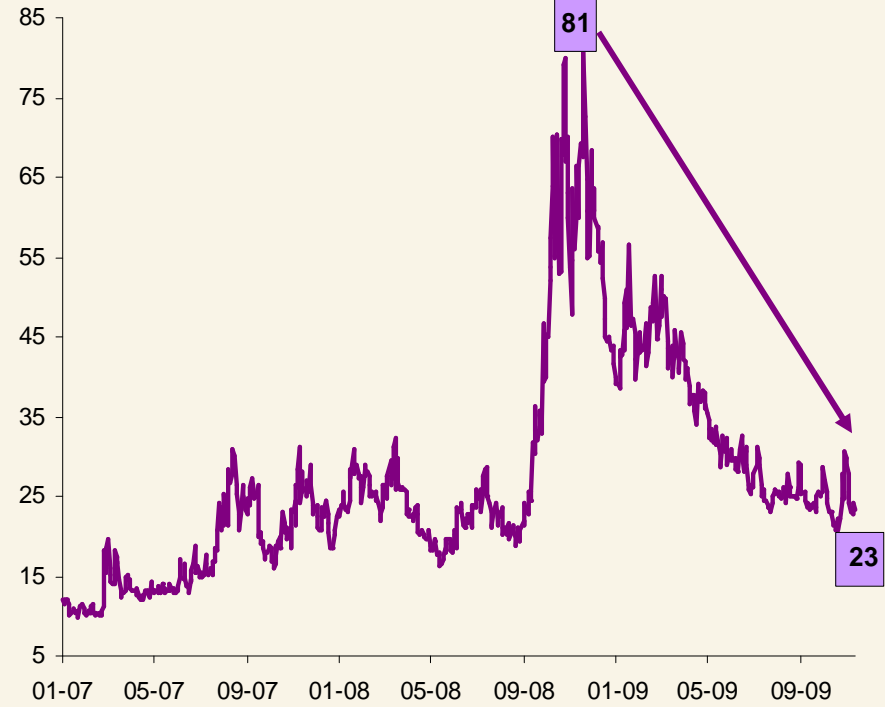
Küresel finans piyasalarında krizin tepe noktasına kıyasla dikkate değer bir toparlanma görülmektedir. Risk göstergeleri kriz öncesi seviyelere gerilemiştir.

3 Ay Vadeli LIBOR Faiz Oranı ile ABD Hazine Bonosu Getirisi Arasındaki Fark (TED Spread)
(2 Ocak 2007 – 10 Kasım 2009, baz puan)

Kaynak: Bloomberg, TCMB

VIX Oynaklık Endeksi
(3 Ocak 2007 – 9 Kasım 2009)

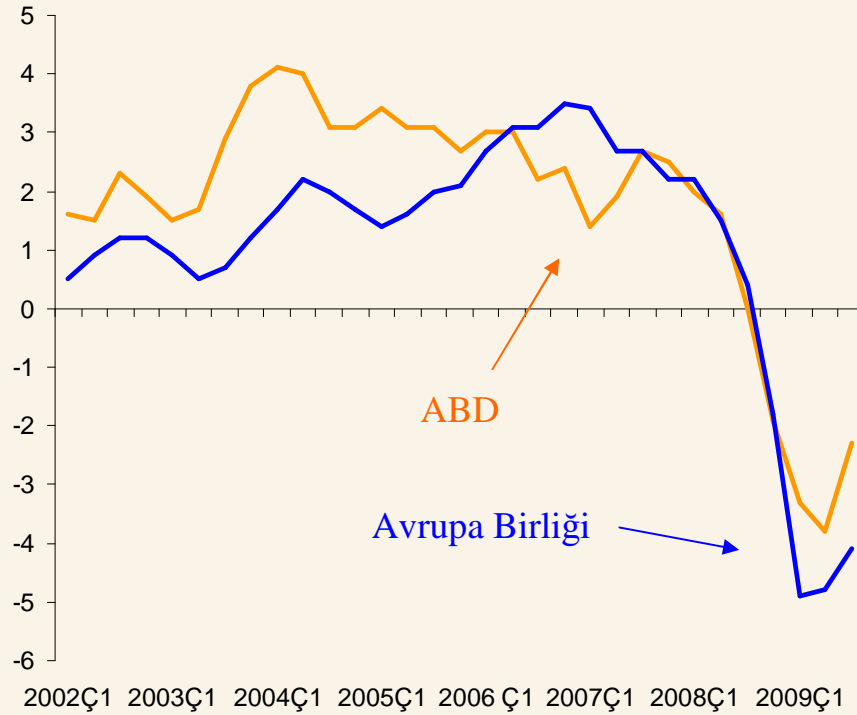
Kaynak: Bloomberg, TCMB

Küresel Reel Ekonomide Zayıf Seyir

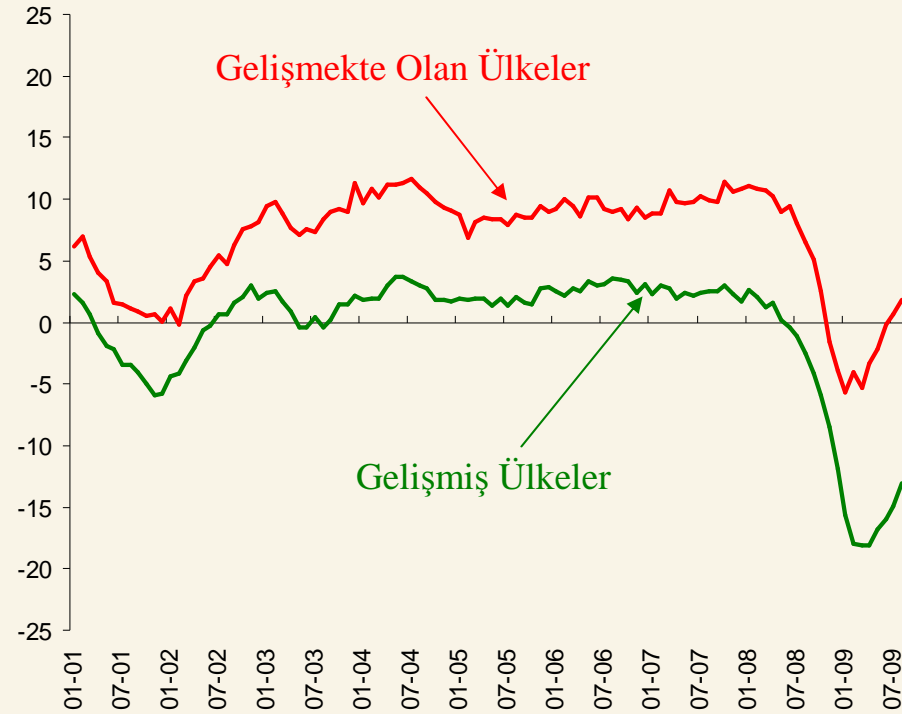
2008 yılının son çeyreğinden itibaren dünya ekonomilerinde görülen hızlı gerileme, yerini ılımlı bir toparlanmaya bırakmıştır.

Bölgelere Göre Büyüme Oranları
(2002 1.Ç – 2009 3.Ç, yüzde)

Kaynak: OECD, TCMB

Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Sanayi Üretimi
(Ocak 2001 – Ağustos 2009, yıllık yüzde değişim)

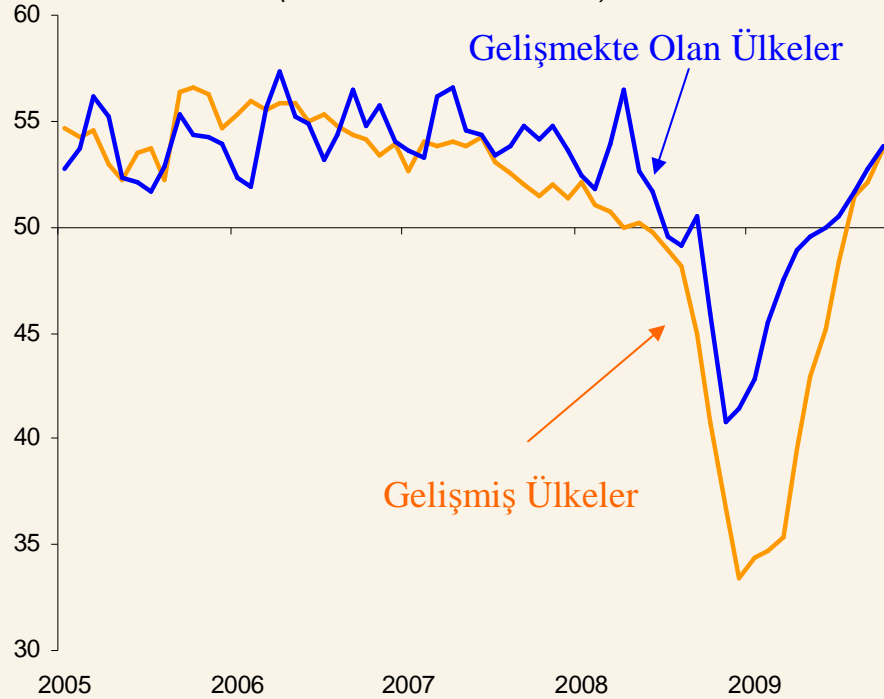
Kaynak: CPB, TCMB

Toparlanma Sinyalleri

Türkiye; Çin ve Hindistan ile birlikte reel ekonomide erken toparlanma sinyallerinin görüldüğü ülkeler arasında yer almıştır.

**Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerde
PMI Gerçekleşmeleri**
(Ocak 2005 – Ekim 2009)

Kaynak: Bloomberg, TCMB

Gelişmekte Olan Ülkelerde PMI Gerçekleşmeleri
(Haziran 2009 – Ekim 2009)

	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim
Hindistan	55.3	55.3	53.2	55.0	54.5
Çin	53.2	53.3	54.0	54.3	55.2
Türkiye	53.9	54.0	53.8	53.3	52.8
Brezilya	48.1	48.0	50.6	52.3	53.7
Rusya	47.3	48.4	49.6	52.0	49.6
Meksika	48.1	50.2	51.1	51.7	52.9
Çek C.	41.9	43.4	47.0	49.5	49.8
Macaristan	46.2	49.4	46.1	49.0	48.2
G. Afrika	38.0	37.5	39.5	45.9	47.6

Kaynak: Bloomberg, TCMB

Toparlanma Sinyalleri

Bununla birlikte mevcut durumda Türkiye ekonomisi “trendin altında bir büyüme” sergilemektedir.

IMF Küresel Büyüme Sıcaklık Haritası*
(mevsimsellikten arındırılmış, Eylül 2008 – Eylül 2009)

	09-08	10-08	11-08	12-08	01-09	02-09	03-09	04-09	05-09	06-09	07-09	08-09	09-09
ABD	4	5	5	5	5	4	4	4	4	4	4	3	2
Kanada	5	4	4	5	5	5	4	4	3	3	3	3	
Meksika	5	5	5	5	5	5	4	4	4	4	4	3	
Brezilya	2	4	5	5	5	5	3	3	3	2	3	3	3
Japonya	5	4	4	5	5	5	5	4	4	3	2	2	2
Kore	2	5	5	5	5	4	3	2	2	2	2	2	3
Çin	3	4	4	4	4	3	3	2	2	2	1	1	1
Hindistan	3	4	5	5	4	4	3	3	3	2	2	2	2
Almanya	4	4	4	5	5	5	4	4	4	3	3	3	3
Fransa	4	5	5	5	4	5	4	4	4	3	3	2	2
İtalya	5	5	5	5	4	5	4	4	4	4	4	4	3
İngiltere	5	4	4	4	4	4	4	4	4	3	3	3	3
Türkiye	4	5	5	5	4	4	3	4	3	2	2	2	2
Rusya	3	5	5	5	5	5	4	4	4	3	3	3	3
Güney Afrika	4	4	5	4	4	4	4	5	4	4	4	3	3

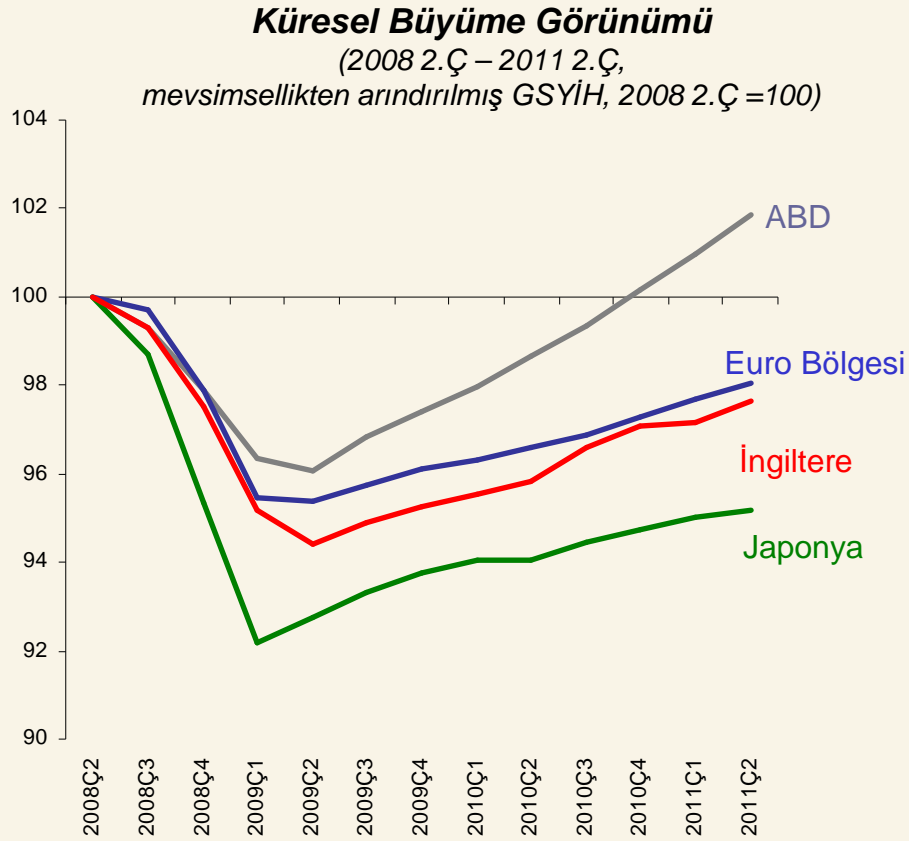
* Kullanılan veriler: sanayi üretimi, perakende satışları, mal ihracatı, satın alma yöneticileri endeksi
Kaynak: IMF

1	Uzun Dönem Trend Üzeri Büyüme
2	Uzun Dönem Trend Altı Büyüme
3	Durgunluk
4	Düşük Oranda Küçülme
5	Yüksek Oranda Küçülme

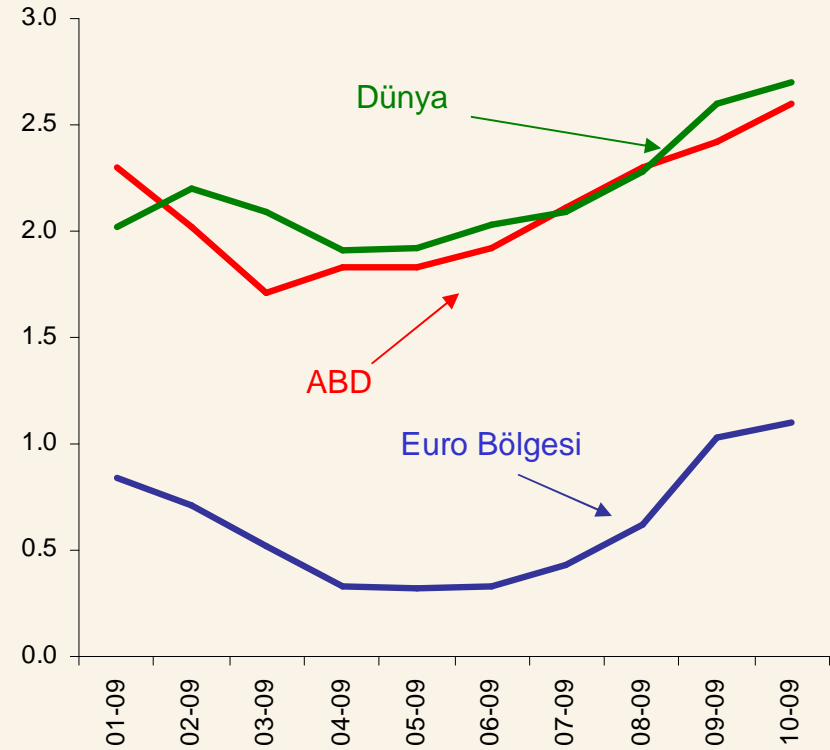
Toparlanma Sinyalleri

Geleceğe dönük göstergeler, küresel ekonomide yeşil filizlerin belirmeye başladığına işaret etmekle birlikte, toparlanmanın kalıcılığına ve gücüne ilişkin belirsizlikler devam etmektedir.

Kaynak: CPB, TCMB

2010 Yılına İlişkin Küresel Büyüme Tahminleri
(Ocak 2009 – Ekim 2009)

Kaynak: Consensus Forecast

II. Türkiye'de Finansal İstikrar

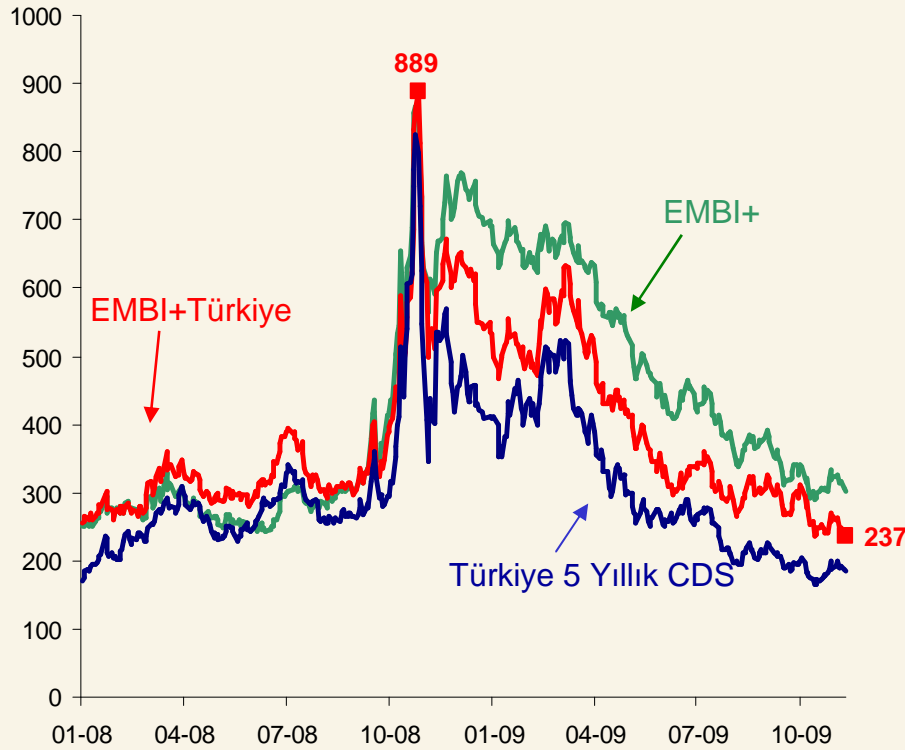

Türkiye'de Finansal Gelişmeler

Son dönemde küresel risk algılamalarında gözlenen toparlanma eğilimi, Türkiye'nin risk primine, yurt içi piyasa faizlerine ve döviz kurlarındaki oynaklığa olumlu yönde yansımaktadır.

Risk Göstergeleri

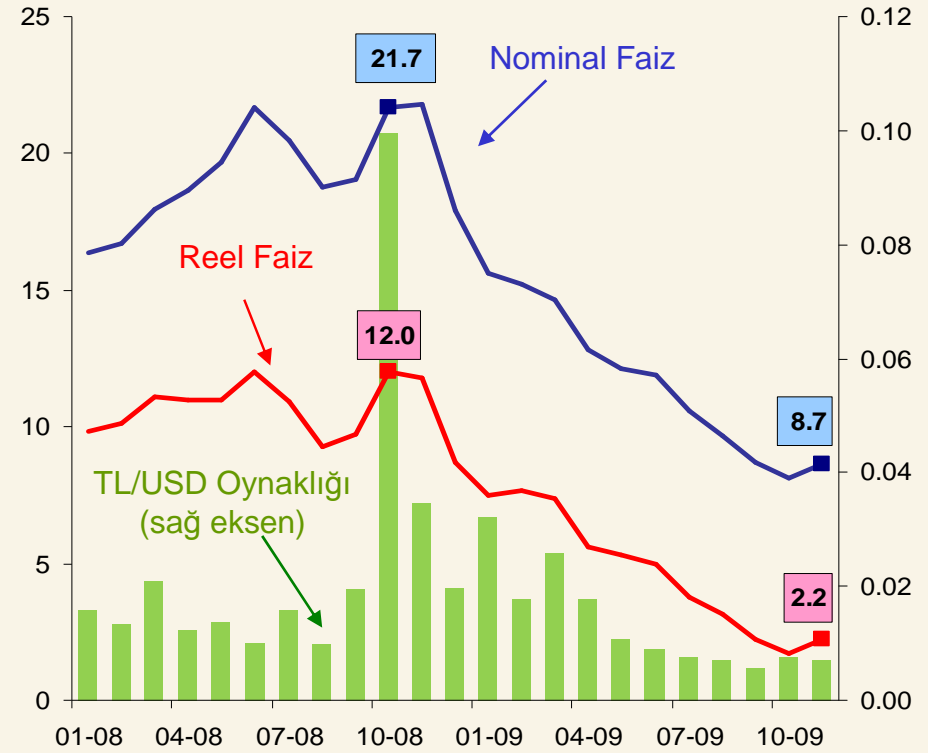
(1 Ocak 2008 – 10 Kasım 2009, baz puan)

Kaynak: Bloomberg, TCMB

Döviz Kuru Oynaklığı ve Gösterge DİBS Faizi

(Ocak 2008 - Kasım 2009, yüzde)

* 12 ay sonrasının enflasyon beklentilerine göre
Kaynak: BBDK, TCMB

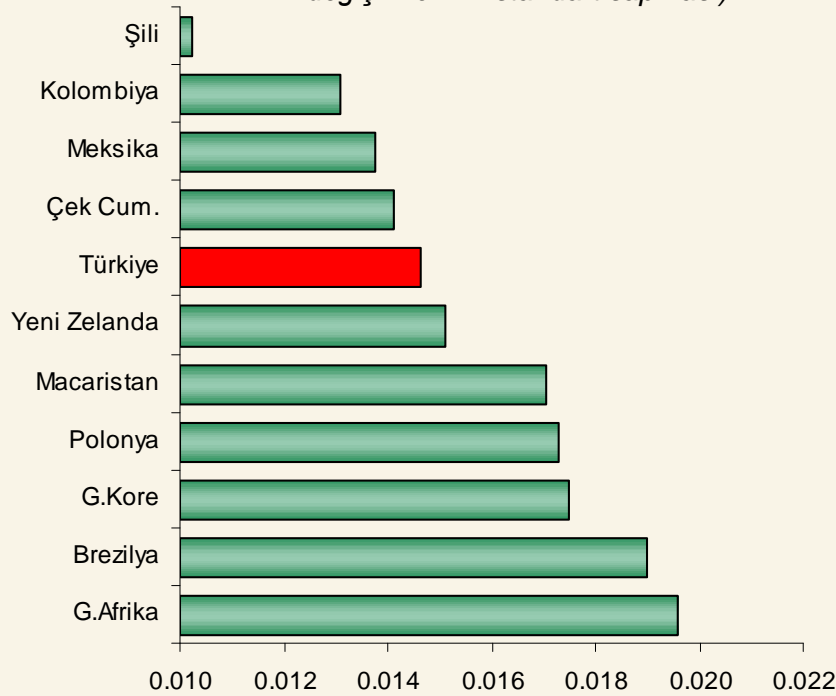

Türkiye'de Finansal İstikrar

Kriz döneminde Türkiye'nin finans piyasalarındaki oynaklık ve risk priminde gerçekleşen artış, diğer bir çok yükselen piyasa ekonomisinin gerisinde kalmıştır. Türkiye'nin finans sistemi, küresel krize, kredi notunun ima ettiği ötesinde bir direnç göstermiştir.

Döviz Kuru Oynaklığı

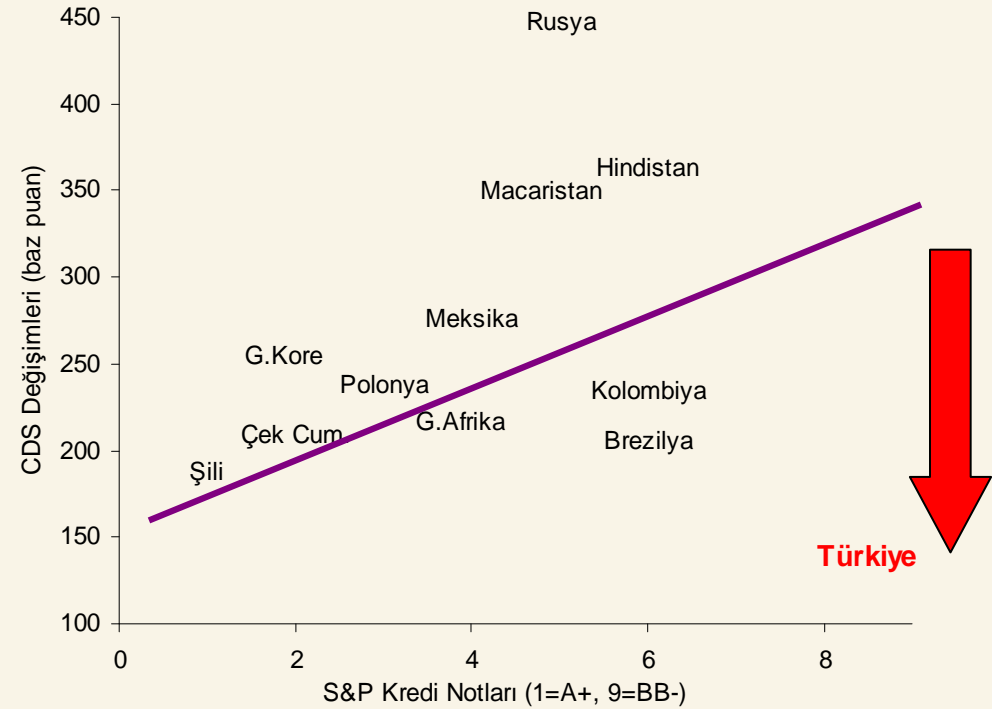
(Eylül 2008 - Kasım 2009, döviz kurlarının günlük değişimlerinin standart sapması)

Kaynak: Bloomberg, TCMB

Ülkelerin Kredi Notları ve Risk Primlerindeki Değişim

(Eylül 2008 - Mart 2009)

Not: Eğilim eğrisi Türkiye hariç ülkeleri kapsamaktadır.

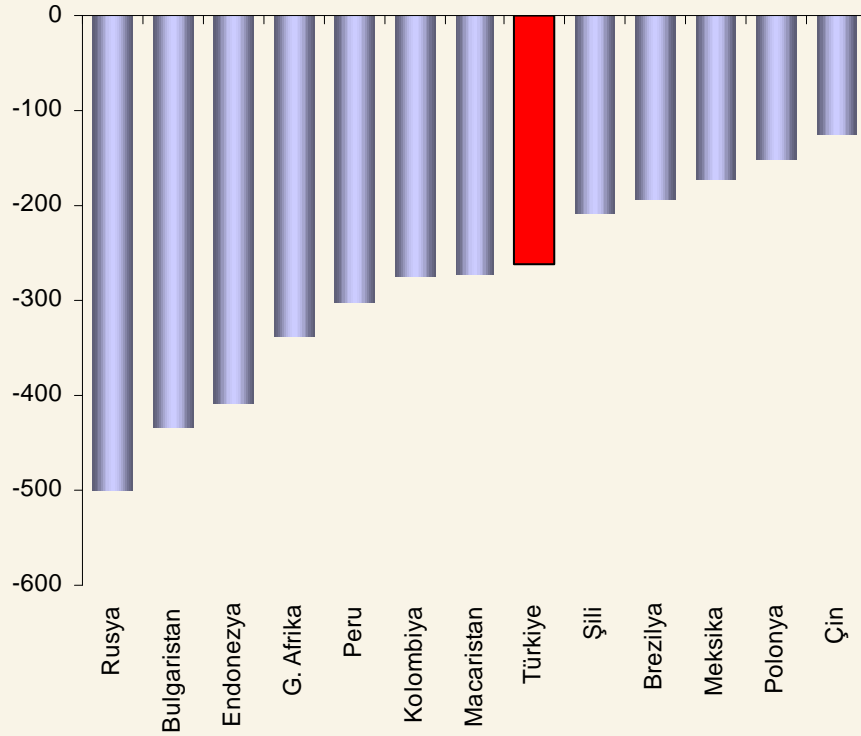
Kaynak: Bloomberg, TCMB

Türkiye'de Finansal Gelişmeler

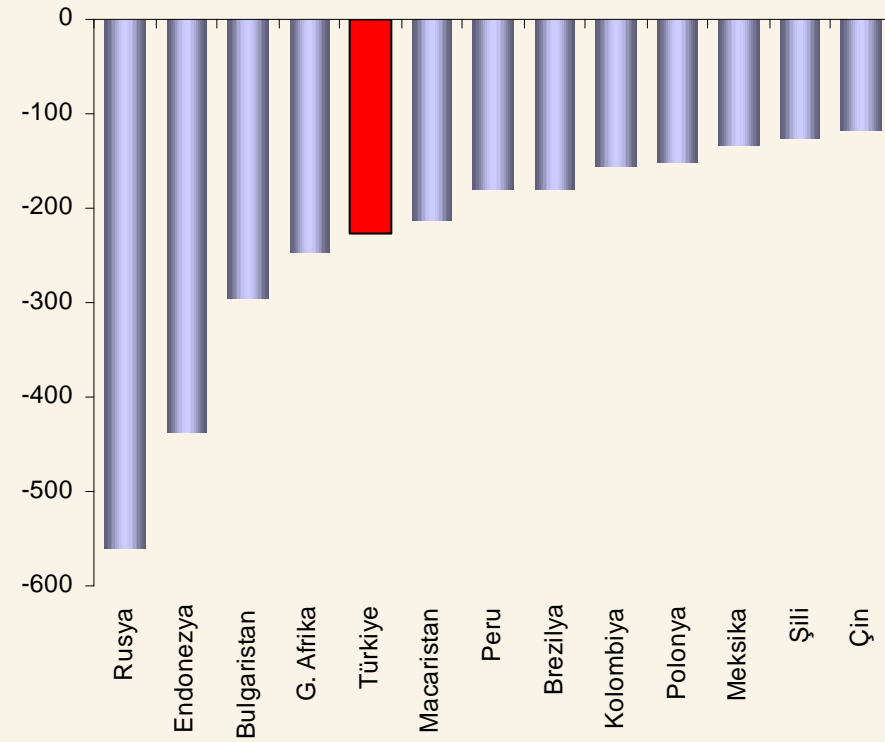
Türkiye'ye ilişkin risk algılamalarındaki iyileşme, yükselen piyasalar tahvil endekslerindeki (EMBI) risk değişimlerine ve kredi iflas takası primlerine (CDS) yansımaktadır.

Ülkelerin EMBI+ Değişimleri
(Ocak– Kasım 2009, baz puan)

Kaynak: Bloomberg, TCMB

Ülkelerin CDS Değişimleri
(Ocak– Kasım 2009, baz puan)

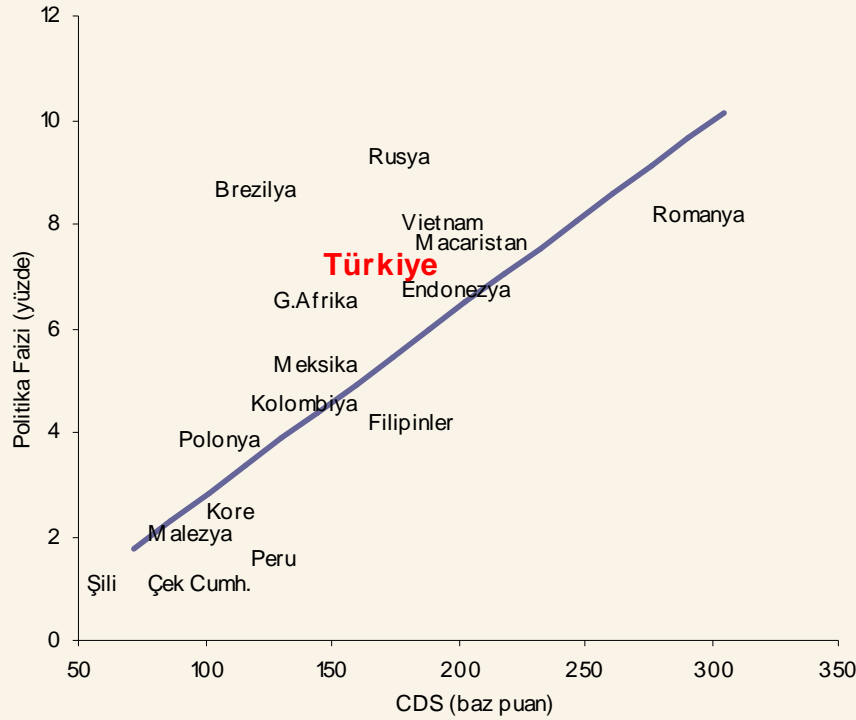
Kaynak: Bloomberg, TCMB

Türkiye'de Finansal Gelişmeler

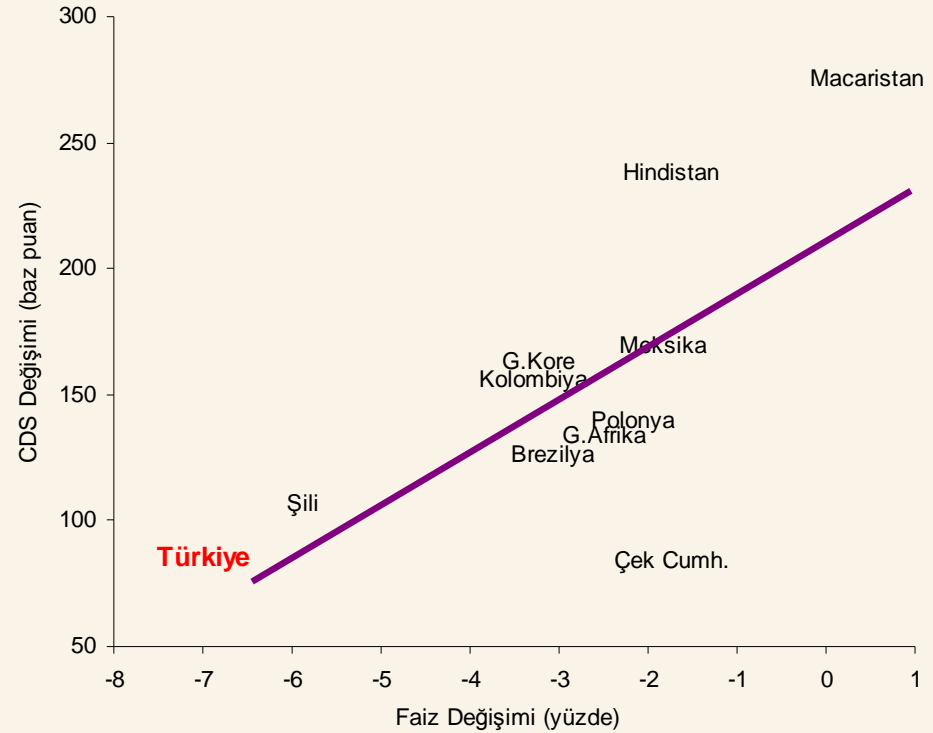
Risk primleri görece olarak düşük artış gösteren Türkiye gibi ülkelerde, para otoriteleri yüksek miktarda faiz indirimlerine gidebilmişlerdir.

Politika Faiz Oranları ve Ülkelerin Risk Primleri
(Kasım 2009)

Not: Eğilim eğrisi Türkiye hariç ülkeleri kapsamaktadır.
Kaynak: Bloomberg, TCMB

Politika Faizleri ve Ülkelerin Risk Primlerindeki Değişim
(12 Eylül 2008 - 17 Nisan 2009 arası)

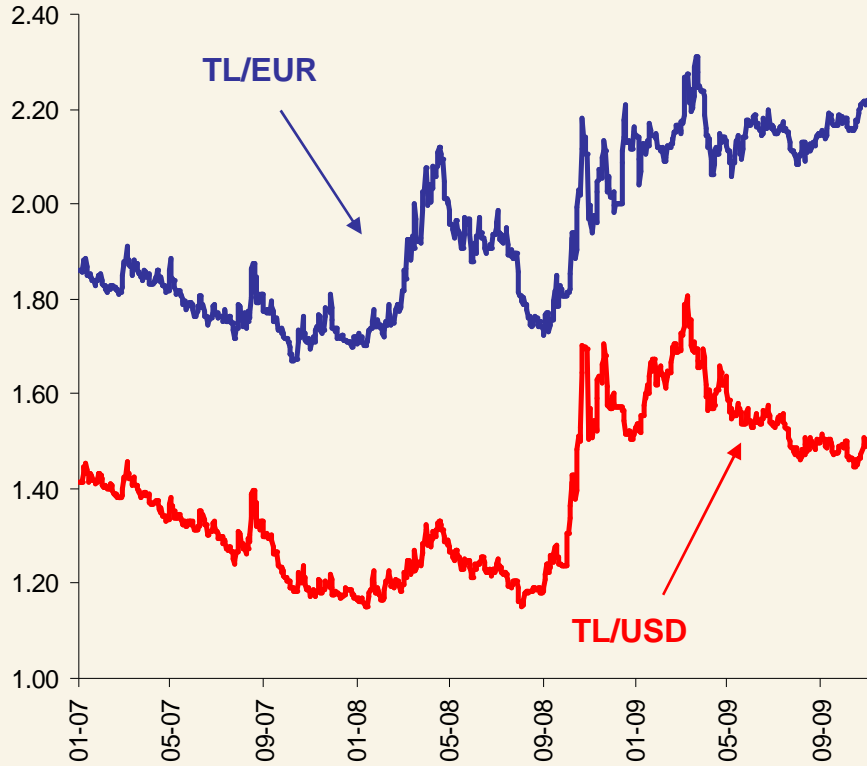
Not: Eğilim eğrisi Türkiye hariç ülkeleri kapsamaktadır.
Kaynak: Bloomberg, TCMB

Türkiye'de Finansal İstikrar

Son dönemde Türk lirasında ABD dolarına karşı gözlenen değerlenme eğilimi, büyük ölçüde Euro - Dolar paritesindeki gelişmelerden kaynaklanmaktadır.

Döviz Kurları
(Ocak 2007 – Kasım 2009)

Kaynak: TCMB

Euro Dolar Paritesi
(Ocak 2007 – Kasım 2009)

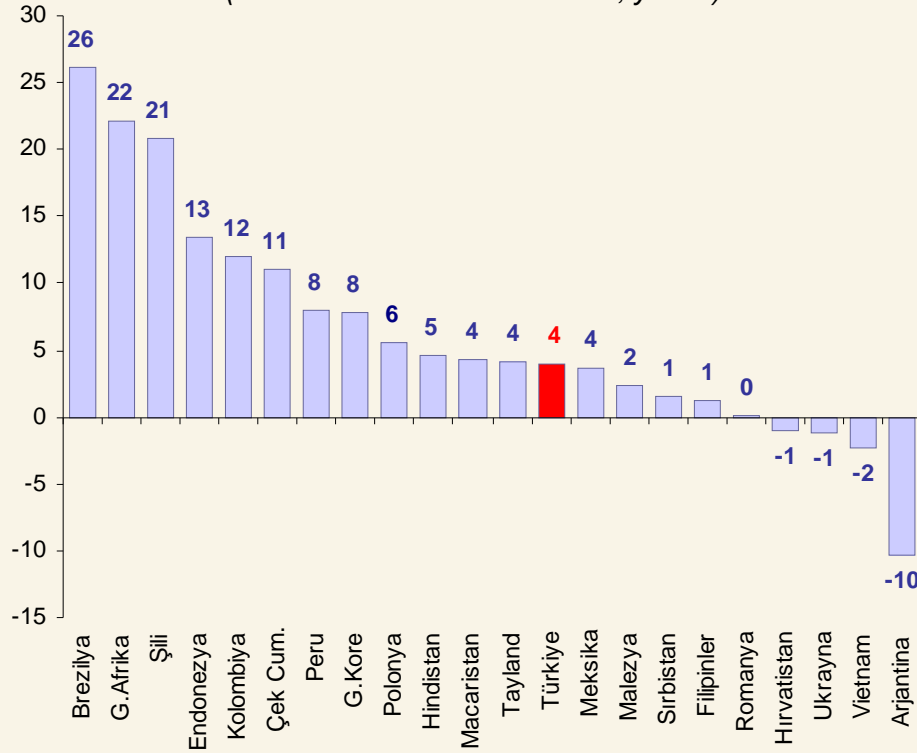
Kaynak:TCMB

Türkiye'de Finansal Gelişmeler

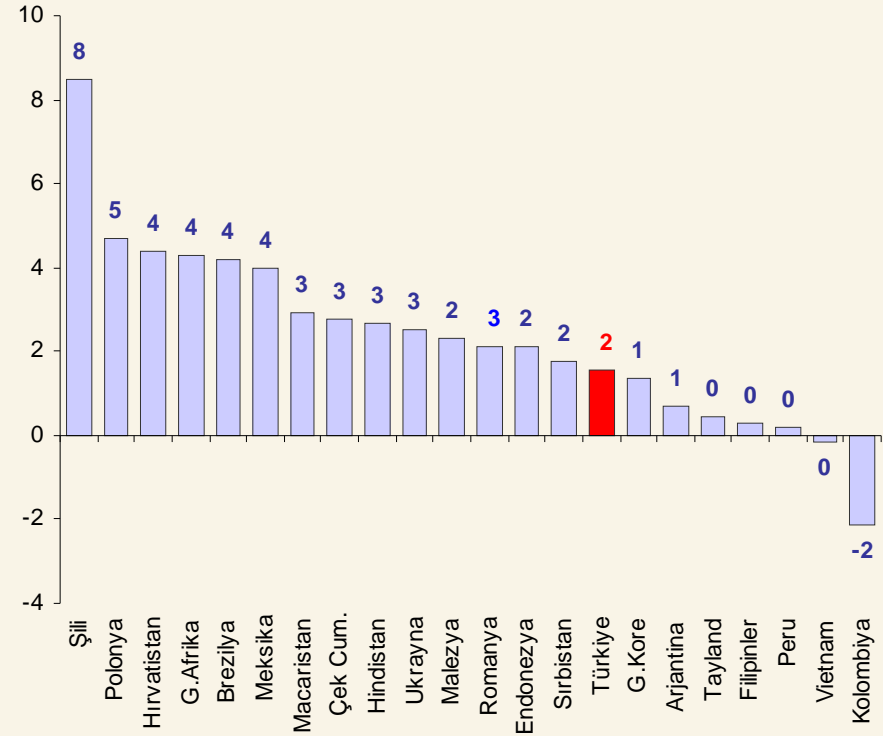
Diğer gelişmekte olan ülkelerle kıyaslandığında, Türk lirasının değerinde önemli bir değişim gözlenmemektedir.

**ABD Doları Karşısında
Yerel Para Birimlerinin Değişimi**
(2009 Ocak tarihinden itibaren, yüzde)

Kaynak: Bloomberg, TCMB

**ABD Doları Karşısında
Yerel Para Birimlerinin Değişimi**
(Ekim 2009 tarihinden itibaren, yüzde)

Kaynak: Bloomberg, TCMB

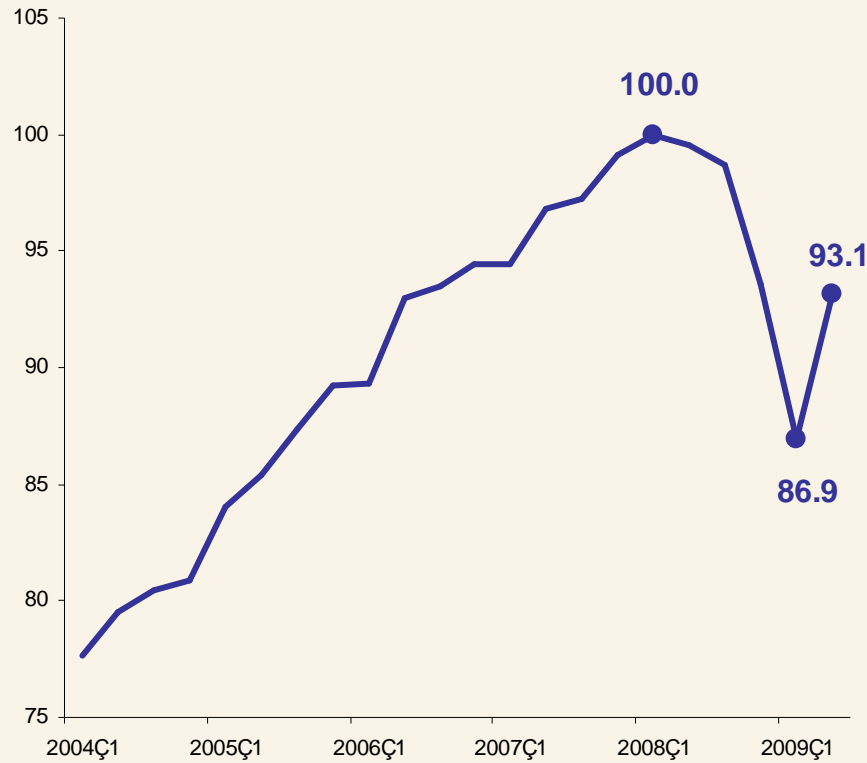
III. Türkiye Ekonomisinde Son Gelişmeler

Türkiye Ekonomisi

Türkiye ekonomisi 2009 yılının ikinci çeyreğinde hızlı bir toparlanma göstermiştir.

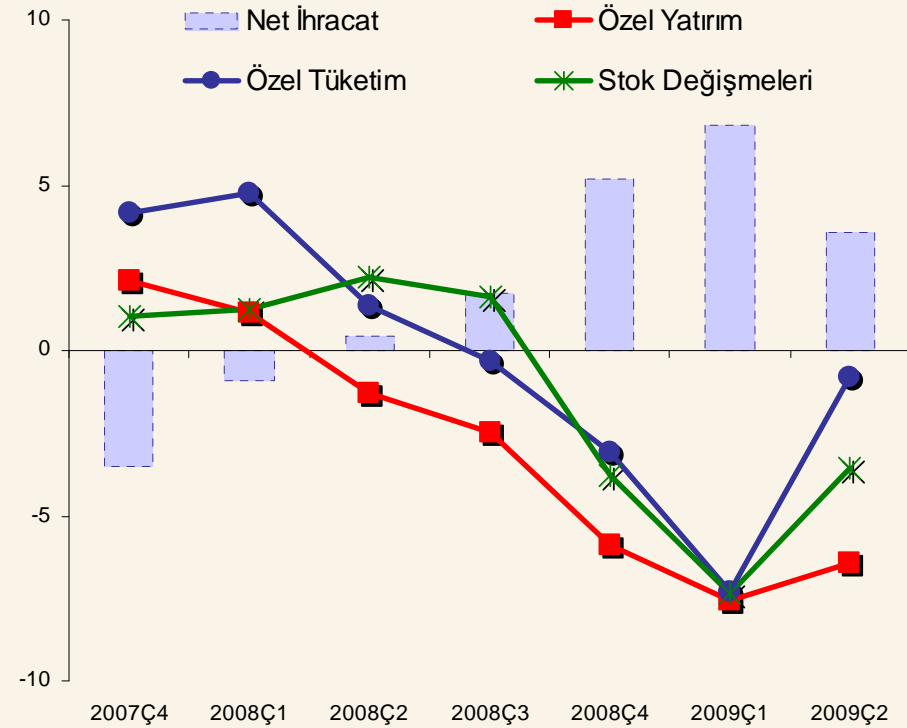
Mevsimsellikten Arındırılmış Reel GSYİH
(2004 1.Ç – 2009 2.Ç, 2008 1.Ç=100)

Kaynak: TÜİK, TCMB

Büyümenin Bileşenleri

(2007 4.Ç – 2009 2.Ç, bir önceki yılın aynı dönemine göre, yüzde katkı)

Kaynak: TÜİK, TCMB

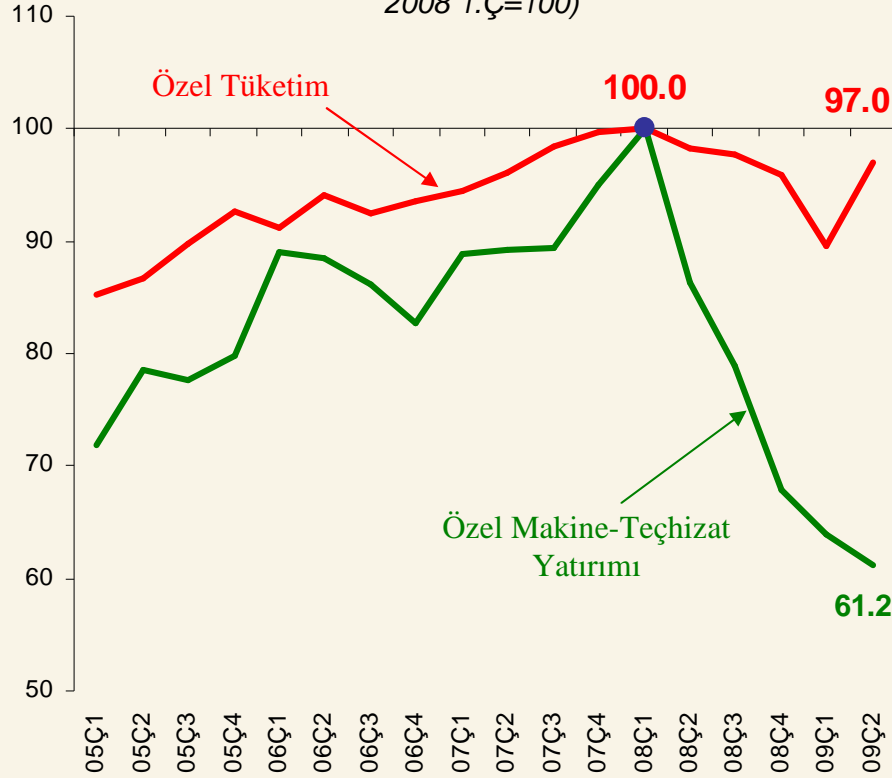

Türkiye Ekonomisi

Bu toparlanma, büyük ölçüde vergi teşviklerinin iç talep üzerindeki uyarıcı etkisi ile özel tüketimin öne çekilmesi sonucu gerçekleşmiştir. Buna karşın, özel yatırım talebindeki gerileme devam etmektedir.

GSYİH Alt Kalemleri: Özel Tüketim ve Yatırım

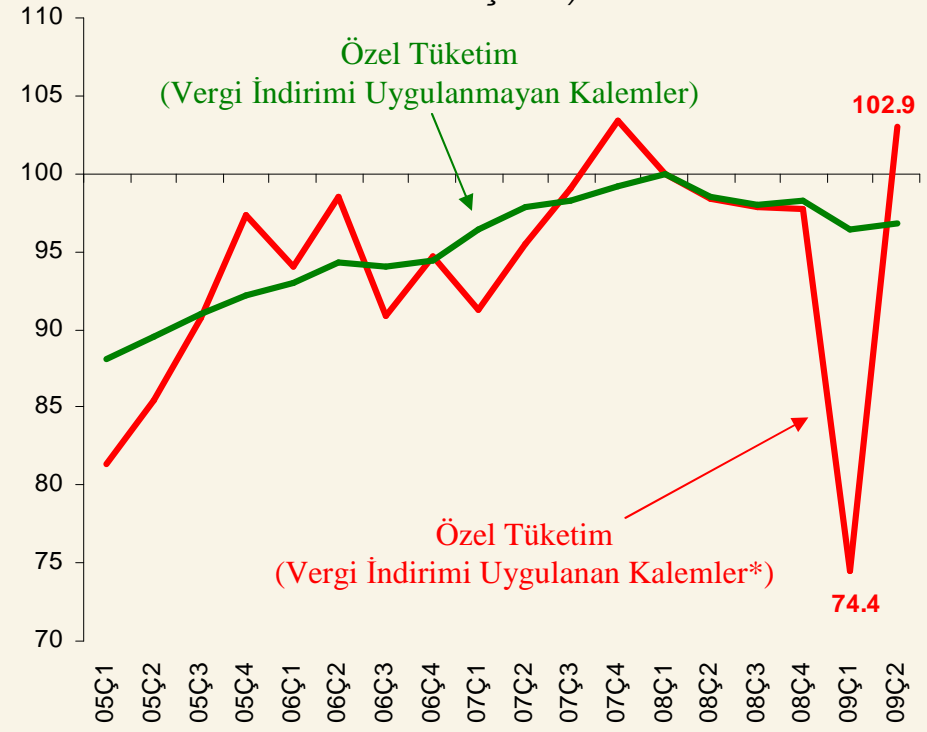
(2005 1.Ç – 2009 2.Ç, mevsimsellikten arındırılmış,
2008 1.Ç=100)

Kaynak: TÜİK, TCMB

GSYİH Alt Kalemleri: Özel Tüketim Üzerindeki Vergi Etkisi

(2005 1.Ç – 2009 2.Ç, mevsimsellikten arındırılmış,
2008 1.Ç=100)

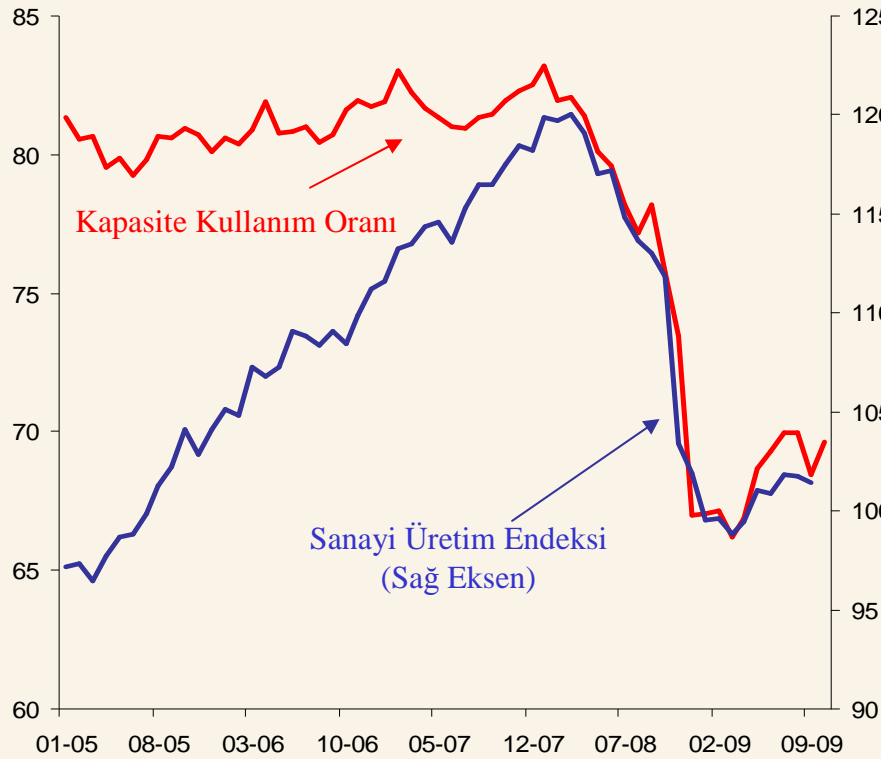
* Mobilya, Ev Aletleri ve Ev Bakım Hizmetleri İle Ulaştırma-Haberleşme
Kaynak: TÜİK, TCMB

Üretim Gelişmeleri

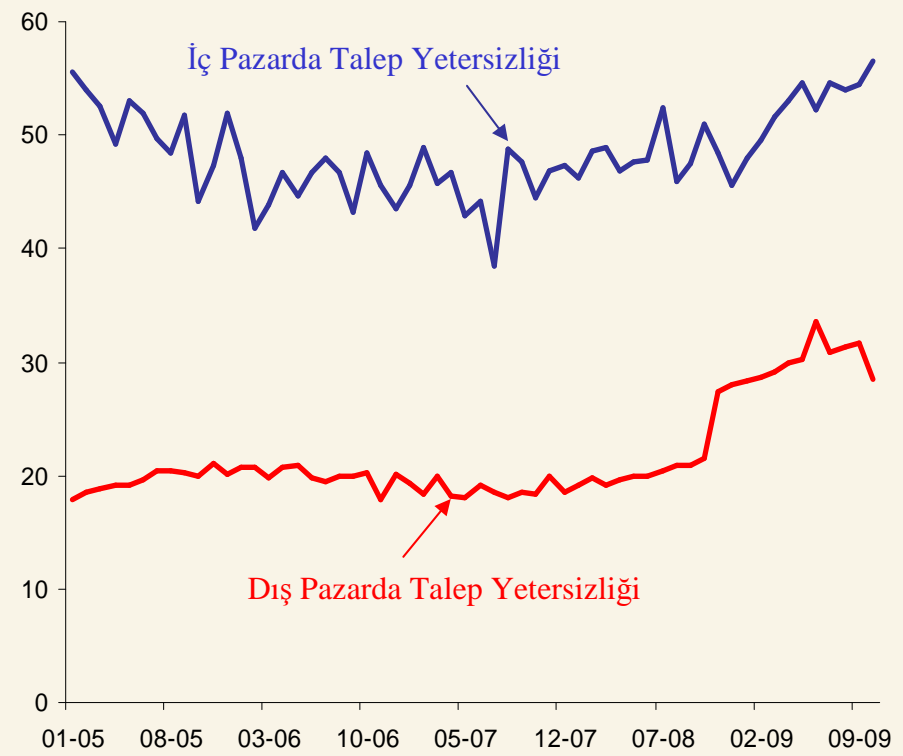
Sanayi üretimi ve kapasite kullanım oranı, 2009 yılının ikinci çeyreğinden itibaren istikrar kazanmakla birlikte, iç ve dış talep yetersizliği firmaların üretimini kısıtlamaya devam etmektedir.

Sanayi Üretim Endeksi* (Ocak 2005 – Eylül 2009)
Kapasite Kullanım Oranı* (Ocak 2005 – Ekim 2009)

* Mevsimsellikten arındırılmış
Kaynak: TÜİK, TCMB

Tam Kapasite ile Çalışmama Nedenleri
(Ocak 2005 – Ekim 2009, yüzde)

Kaynak: TÜİK, TCMB

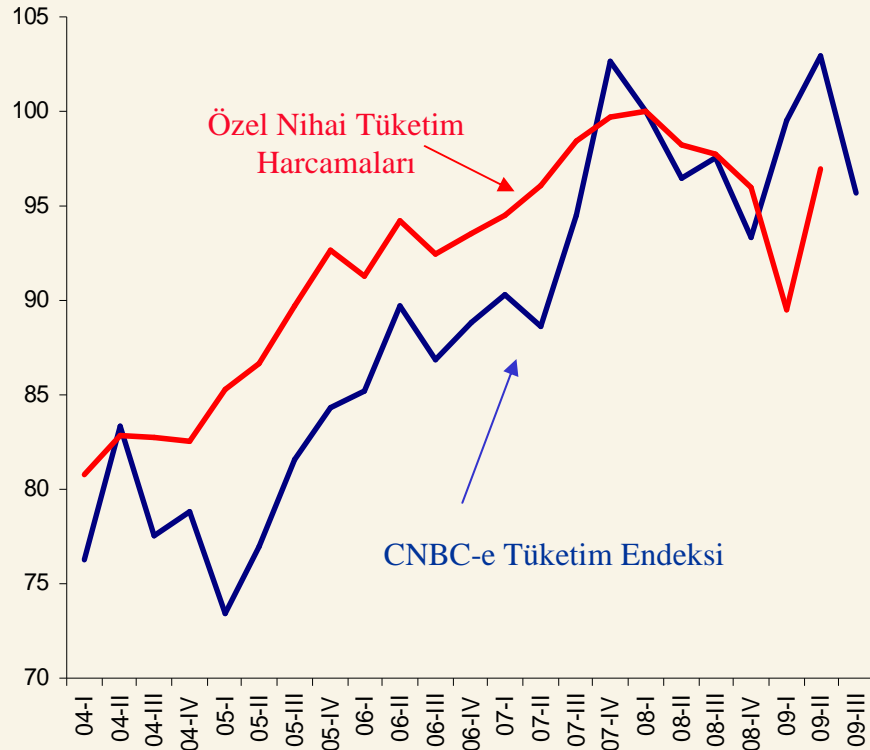

Özel Tüketim

Tüketim talebinin ikinci çeyrekte sergilediği kayda değer yükselişten ardından vergi indirimlerinin sona ermesiyle birlikte, yılın ikinci yarısında daha zayıf bir seyir izlemesi beklenmektedir.

Tüketim Harcamaları*

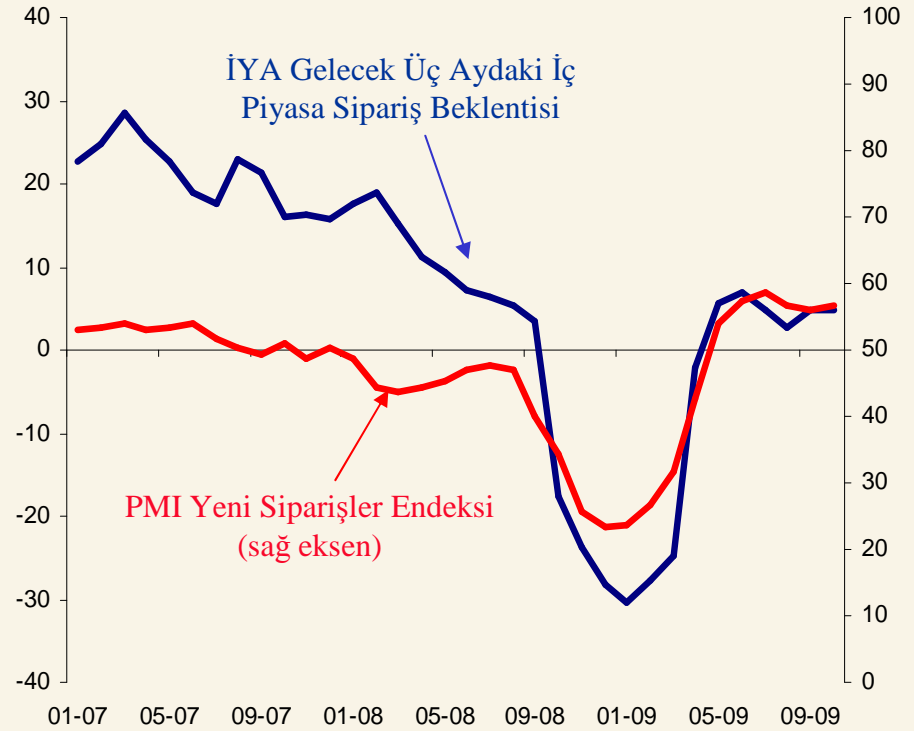
(2004 1.Ç – 2009 3.Ç, yüzde, 2008 1.Ç =100)

*Mevsimsellikten arındırılmış
Kaynak: CNBC-e, TÜİK, TCMB

Talep Göstergeleri*

(Ocak 2007 – Ekim 2009)

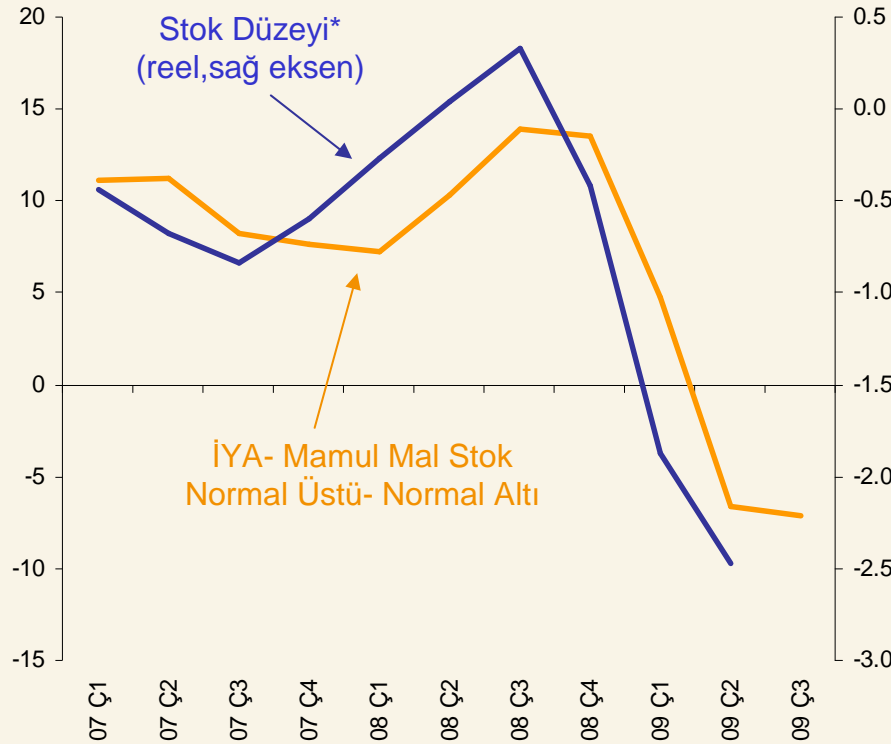
* Mevsimsellikten arındırılmış
Kaynak: Bloomberg, TCMB

Stoklar

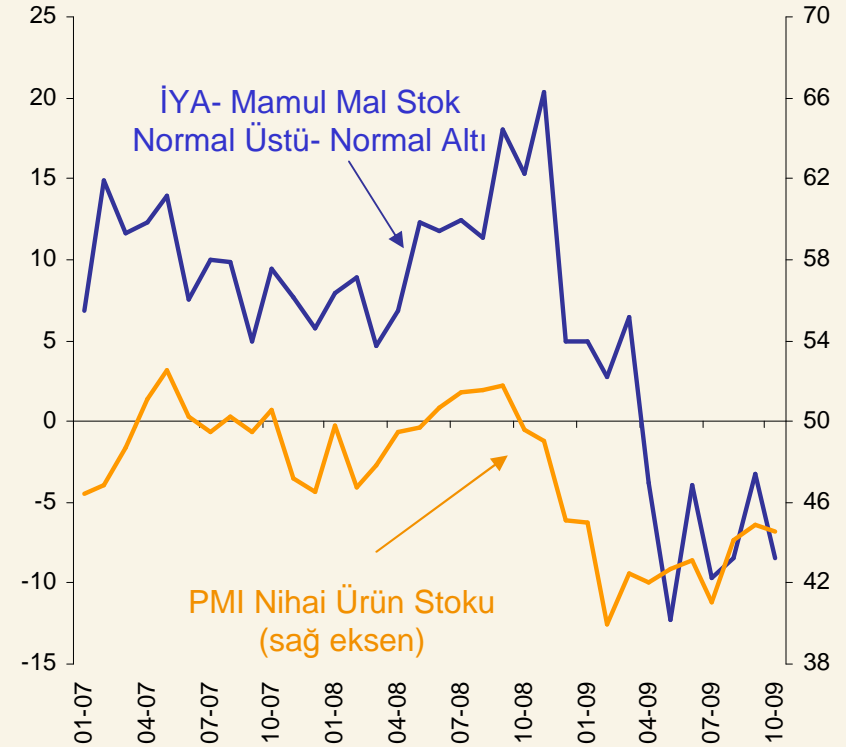
2008 yılının son çeyreğinden itibaren başlayan stok eritme süreci, tüketim talebinde son dönemde görülen artışın geçici olduğu beklentisi nedeniyle devam etmektedir.

Stok Düzeyi ve Beklentiler
(2007 1.Ç – 2009 3.Ç)

* Mevsimsellikten arındırılmış
Kaynak: TÜİK, TCMB

Mamul Mal Stok Göstergeleri
(Ocak 2007 – Ekim 2009)

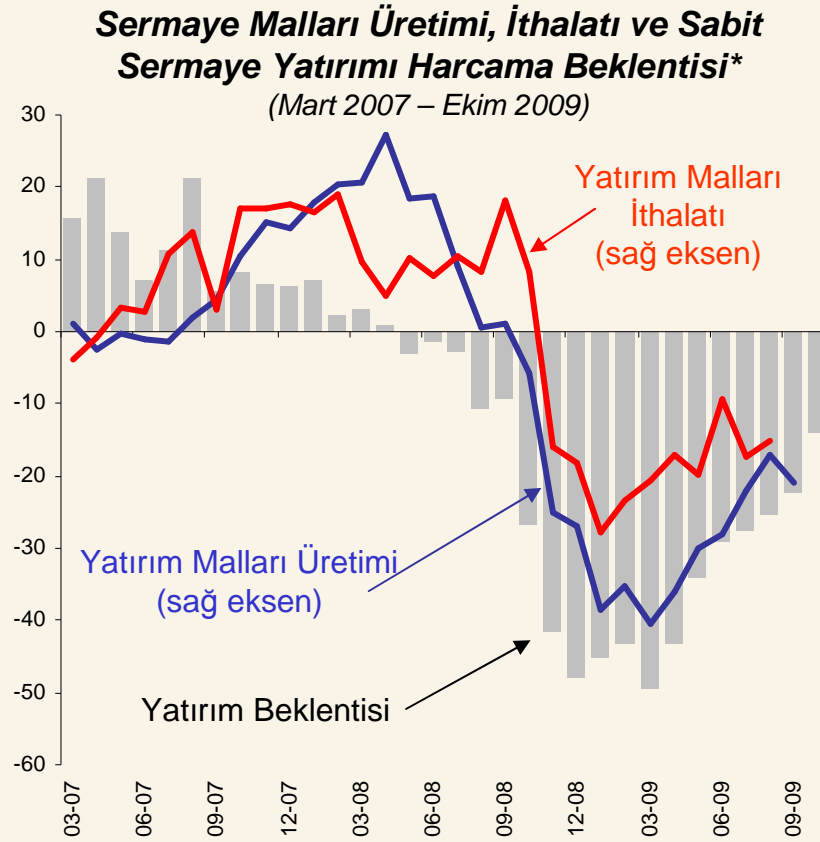

Kaynak: Bloomberg, TCMB

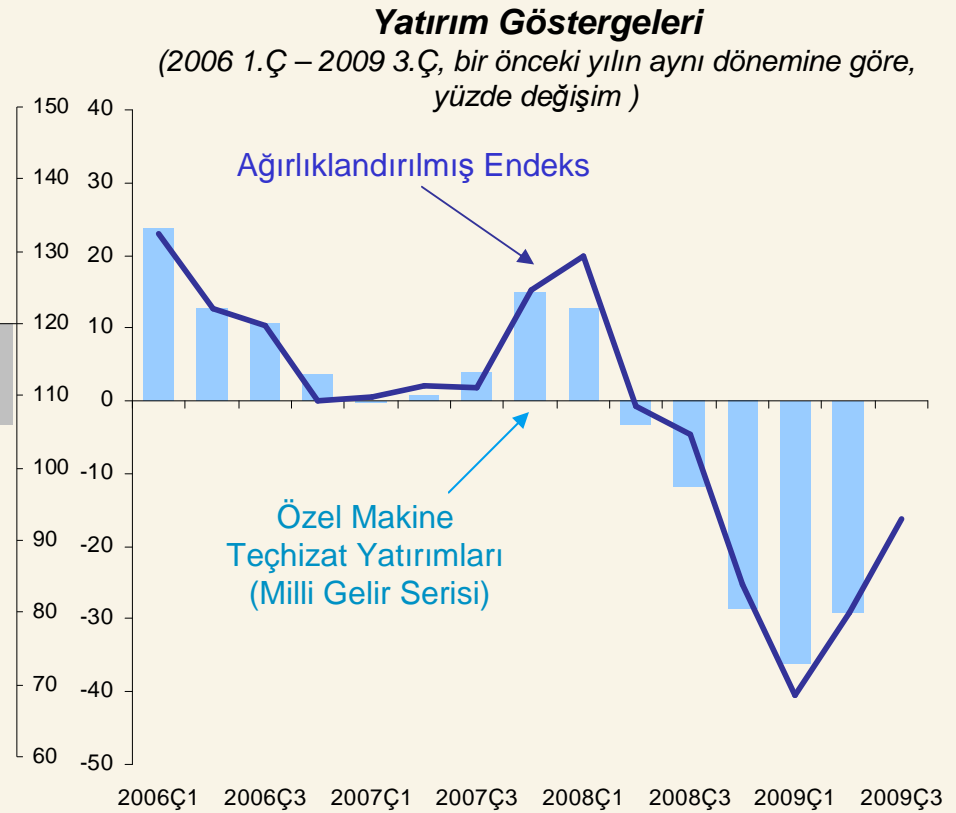

Yatırım Beklentileri

Yatırım göstergeleri önümüzdeki dönemde yatırım talebinde belirgin bir canlanmaya işaret etmemektedir.

* Mevsimsellikten arındırılmış
Kaynak: TÜİK, TCMB

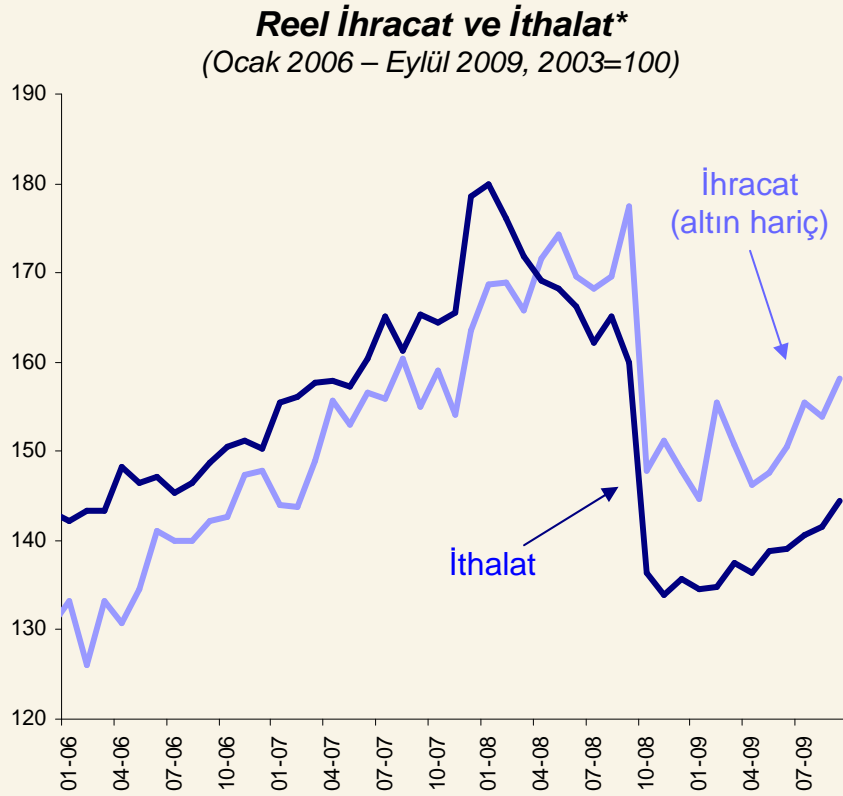

* Endeks bileşenleri: Sermaye malları üretim, ithalat ve ihracat verileri
Kaynak: TÜİK, TCMB

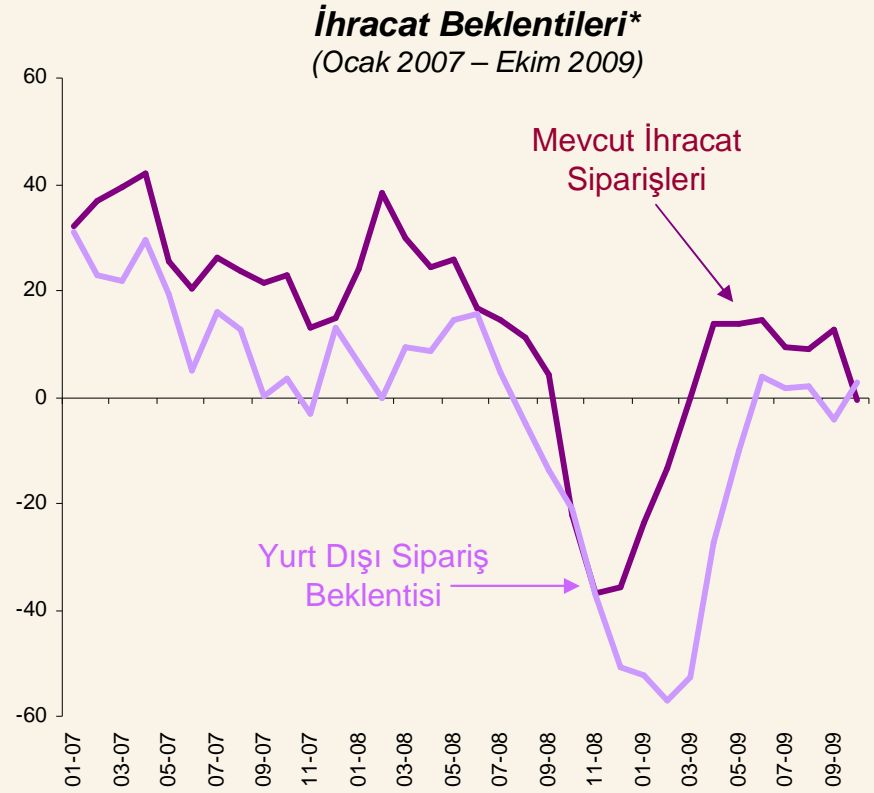

Dış Talep

İhracat son dönemde istikrarlı bir eğilim sergilemiş, dış talebe ilişkin sipariş beklentilerinde bir miktar toparlanma gözlenmiştir.

* İş günü sayısına göre düzeltilmiş ve mevsimsellikten arındırılmış
Kaynak: TÜİK, TCMB

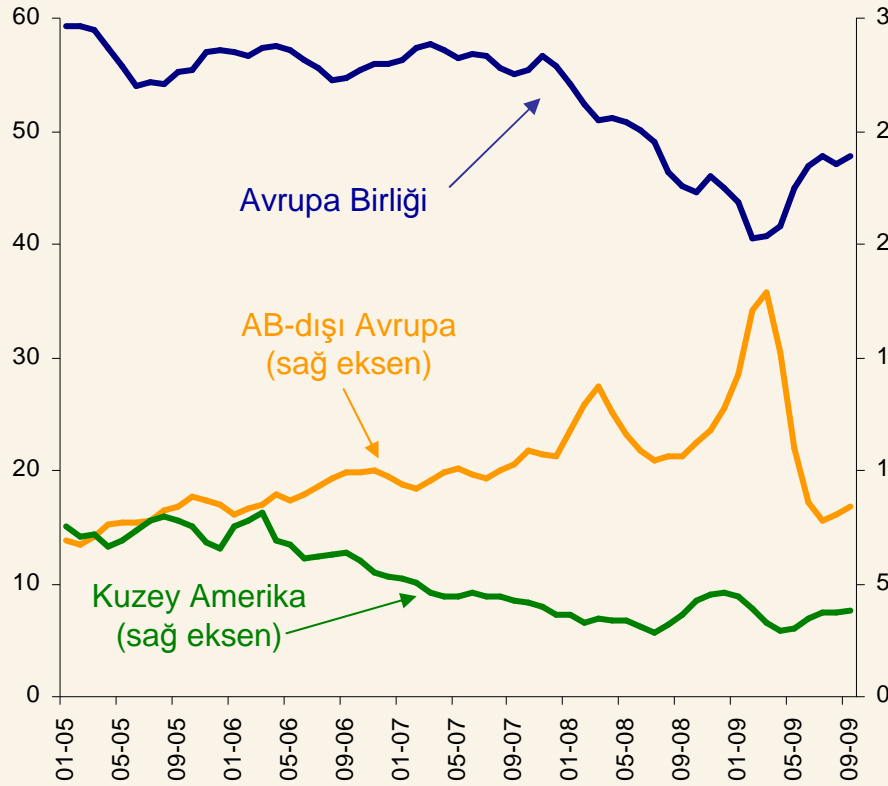
* İktisadi yönelim anketi: Artış ile azalış arasındaki fark
Kaynak: TÜİK, TCMB

Dış Talep

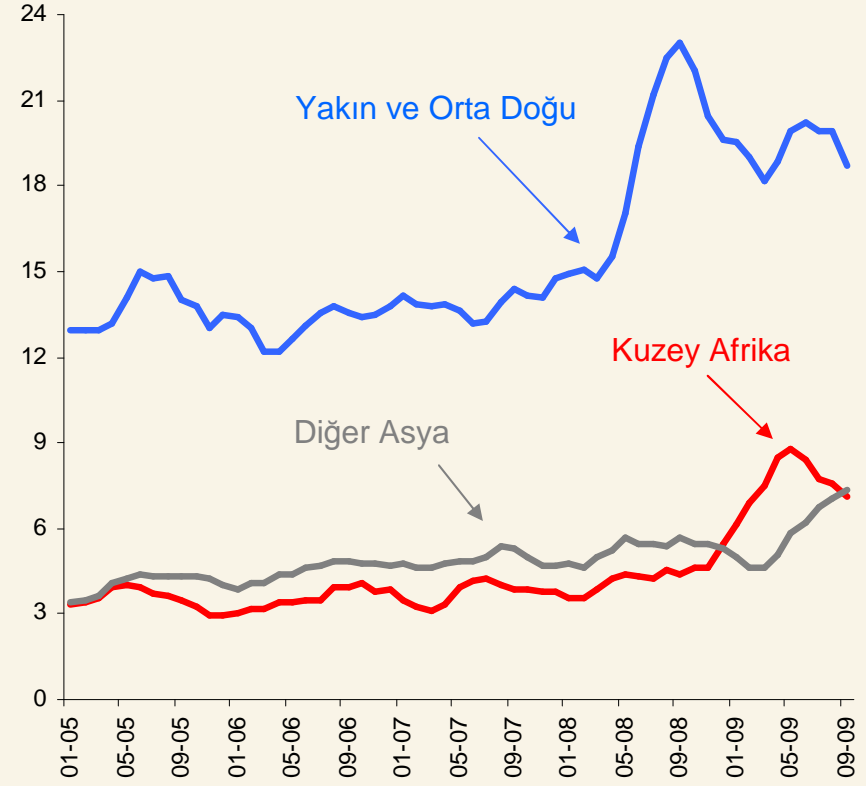
Ürün pazarlarının çeşitliliğinin artması, ihracatta daha keskin bir gerileme yaşanmasını engellemiştir.

Türkiye'nin Seçilmiş İhracat Piyasaları
(Ocak 2005 – Eylül 2009, yüzde pay)

Kaynak: TÜİK, TCMB

Türkiye'nin Seçilmiş İhracat Piyasaları
(Ocak 2005 – Eylül 2009, yüzde pay)

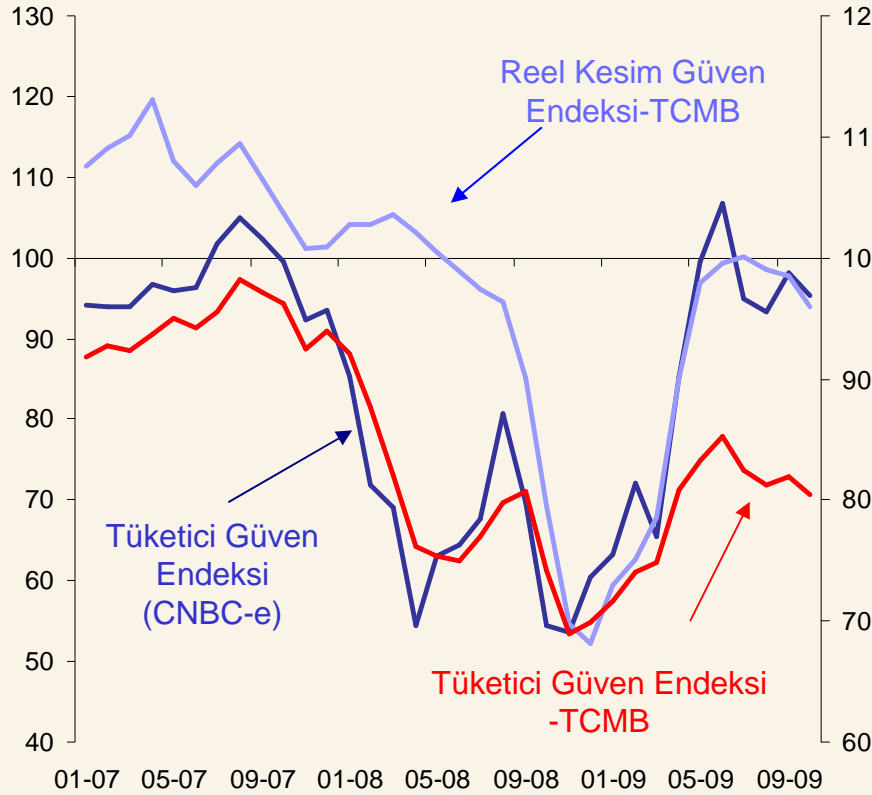
Kaynak: TÜİK, TCMB

Güven Endeksleri ve Öncü Göstergeler

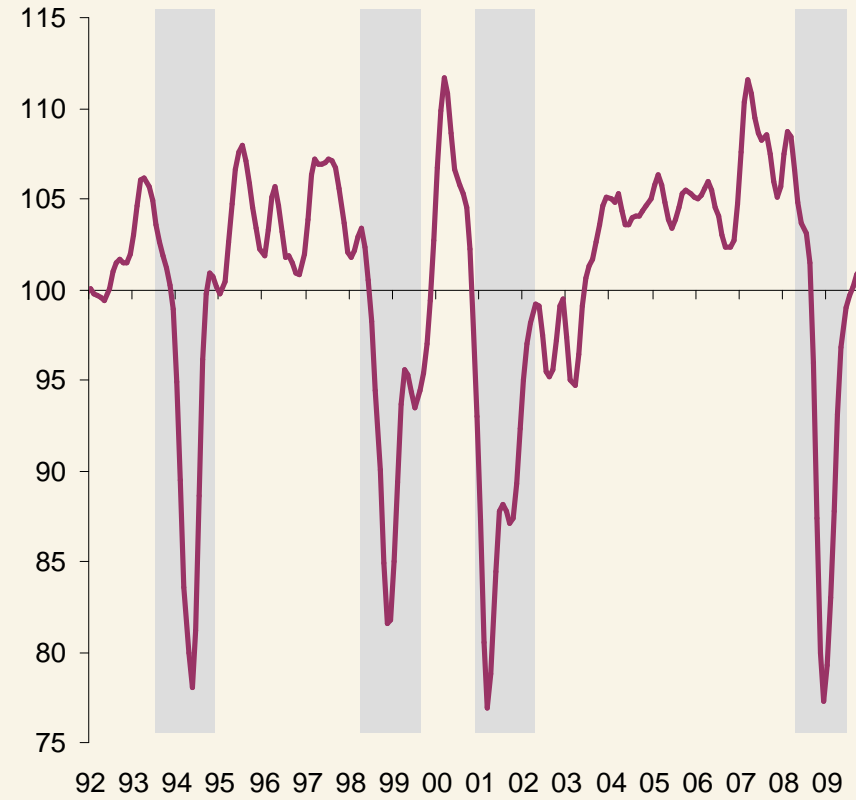
Geleceğe dönük beklentiler, yakın dönemde iktisadi faaliyette kısmi bir toparlanma yaşanabileceğine işaret etmektedir.

Reel Kesim ve Tüketici Güven Endeksleri
(Ocak 2007 – Ekim 2009)

Kaynak: CNBC-e, TCMB

Öncü Göstergeler
(Ocak 1992 – Ekim 2009)

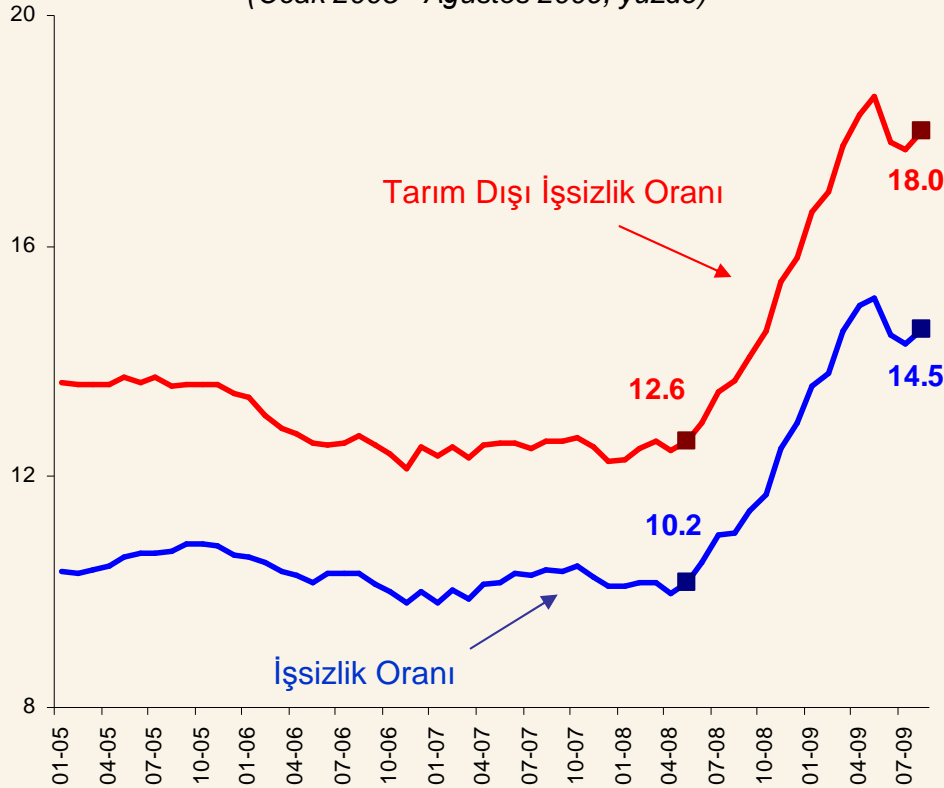
Kaynak: TCMB

İstihdam

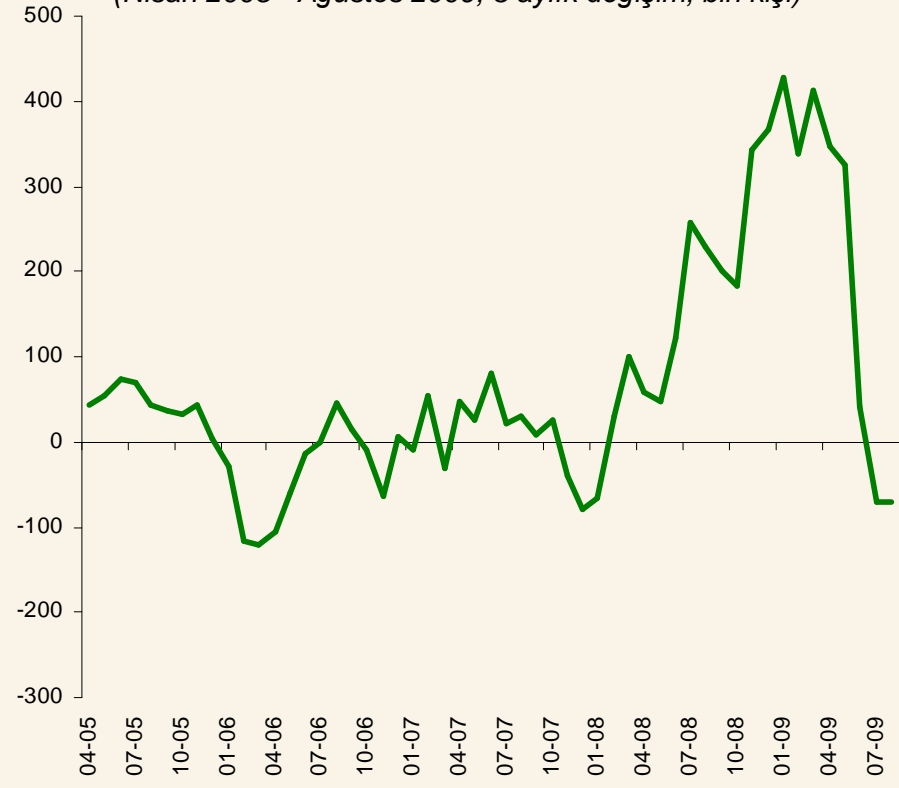
İş gücü piyasasında son dönemde sınırlı bir iyileşme gözlenmektedir. Ancak, toplam talebe ilişkin belirsizliklerin devam etmesi ve atıl kapasite fazlalığı, yatırımlarla birlikte istihdam kararlarını da olumsuz yönde etkilemeye devam etmektedir.

Mevsimsellikten Arındırılmış İşsizlik Oranları
(Ocak 2005 - Ağustos 2009, yüzde)

Kaynak: TÜİK, TCMB

Tarım Dışı İşsiz Sayısındaki Değişim*
(Nisan 2005 - Ağustos 2009, 3 aylık değişim, bin kişi)

*Mevsimsellikten arındırılmış
Kaynak: TÜİK, TCMB

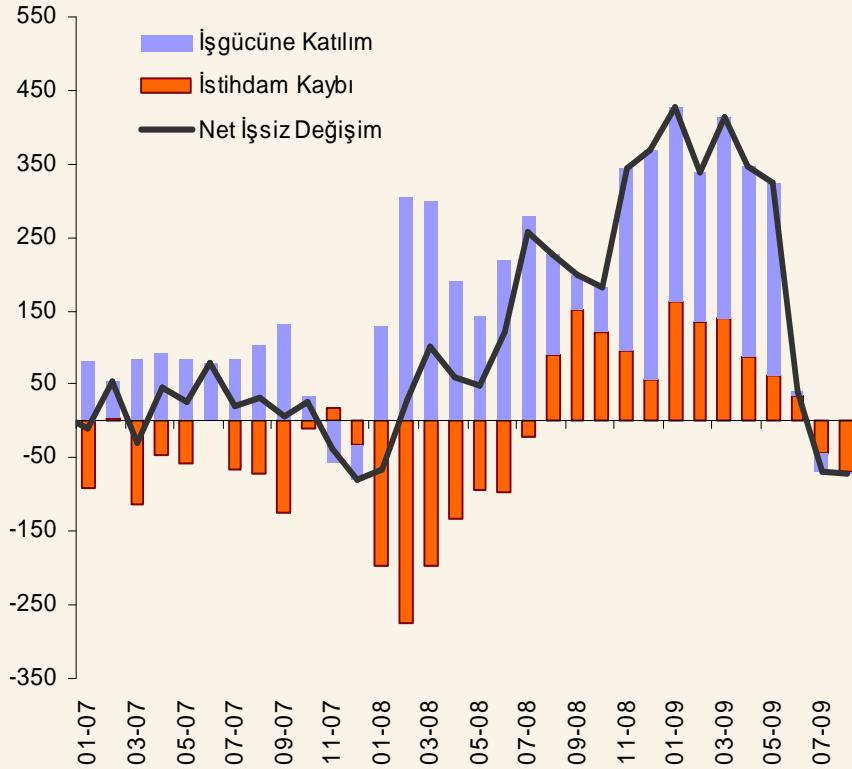

İstihdam

Tarım dışı istihdamda gözlenen gerileme, büyük ölçüde sanayi sektöründeki istihdam kaybından kaynaklanmıştır.

Tarım Dışı İşsiz Sayısı*

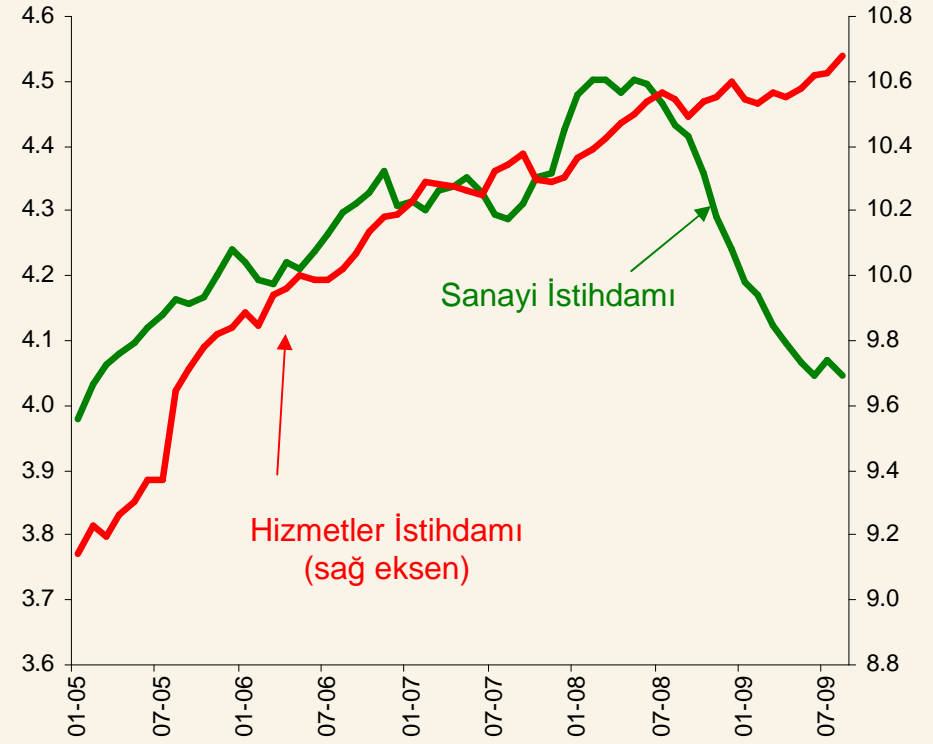
(Ocak 2007 - Ağustos 2009, 3 aylık değişim, bin kişi)

*Mevsimsellikten arındırılmış
Kaynak: TÜİK, TCMB

Sanayi ve Hizmetler İstihdamı*

(Ocak 2005 - Ağustos 2009, milyon Kişi)

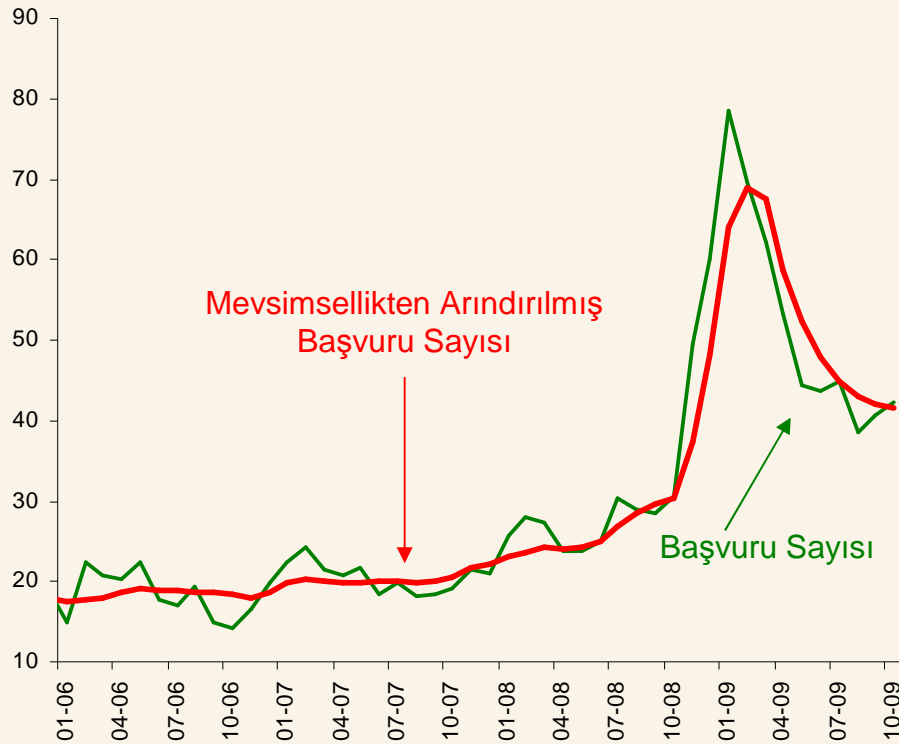
*Mevsimsellikten arındırılmış
Kaynak: TÜİK, TCMB

İstihdam

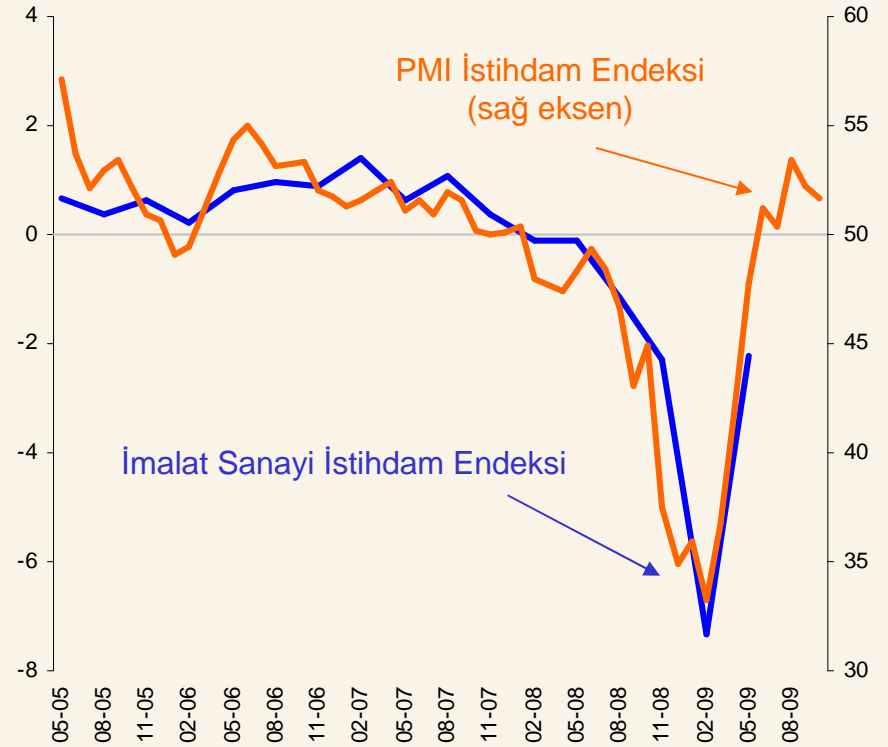
Ancak açıklanan son veriler sanayi istihdamında hafif de olsa bir toparlanmaya işaret etmektedir.

İşsizlik Sigortasına Yapılan Başvurular
(Ocak 2006 – Ekim 2009, bin kişi)

Kaynak: TÜİK, TCMB

İmalat Sanayi İstihdam Endeksi (Mayıs 2005 - Mayıs 2009)
Satın Alma Yöneticileri İstihdam Endeksi
(Mayıs 2005 - Eylül 2009, çeyreklik yüzde değişim)

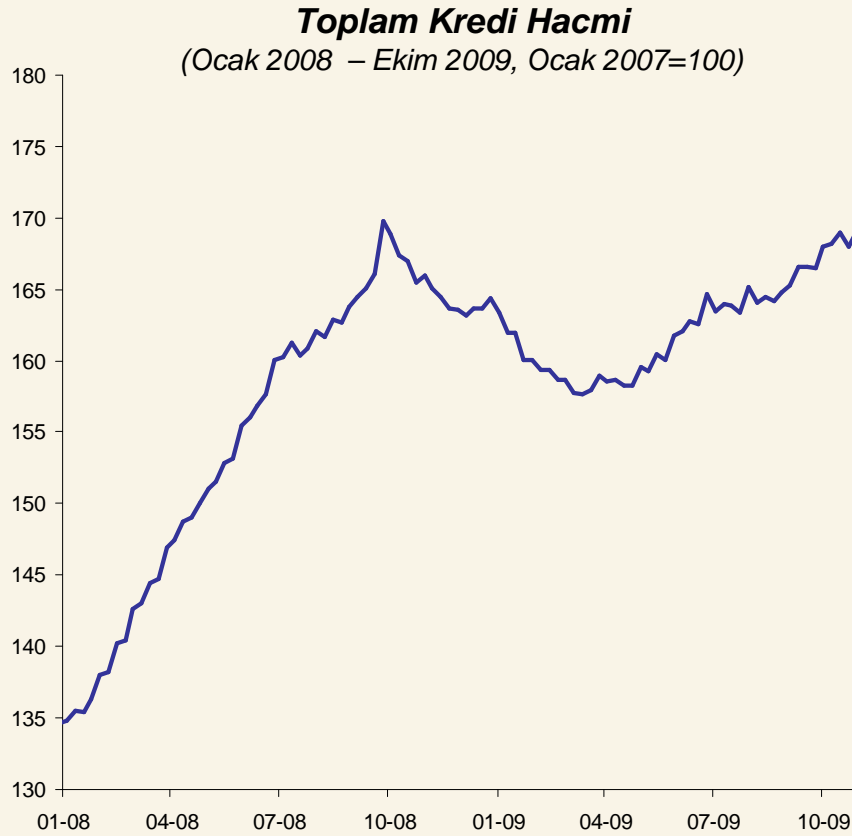

Kaynak: TÜİK, TCMB

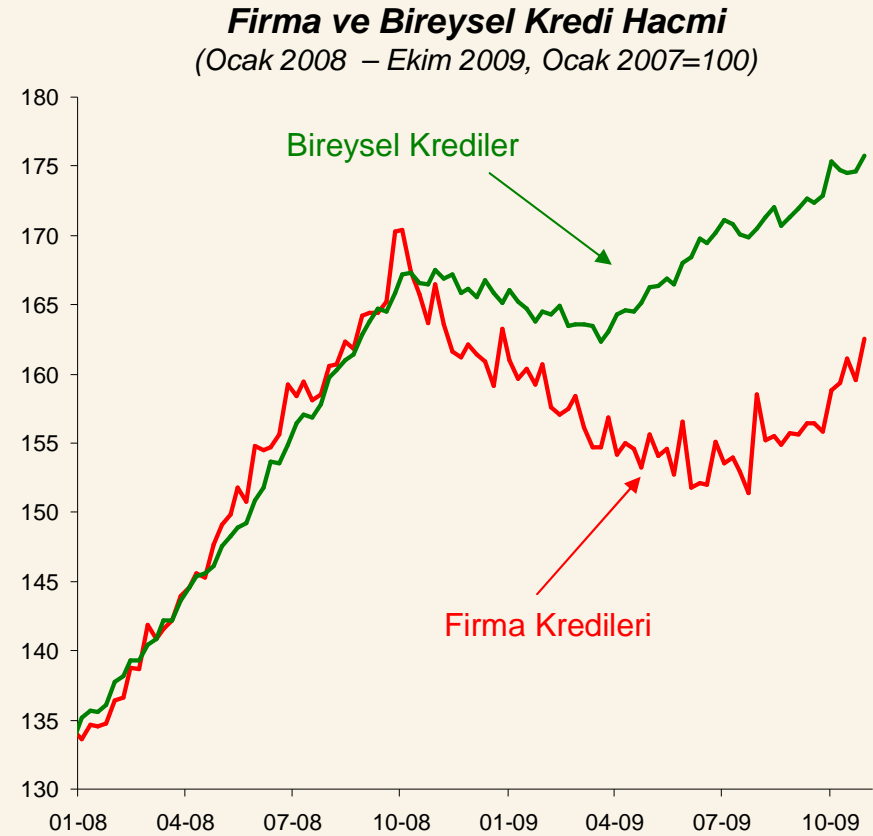

Kredi Gelişmeleri

2008 yılı Kasım ayından bu yana sürdürülen faiz indirimlerinin etkisi ve küresel risk algılamalarındaki iyileşmenin desteği ile kredi piyasasında olumlu gelişmeler gözlenmeye başlamıştır.

* Mevduat, kalkınma, yatırım ve katılım bankaları ile tüketici finansman şirketlerinin toplamı; kur etkisinden arındırılmış
Kaynak: TCMB

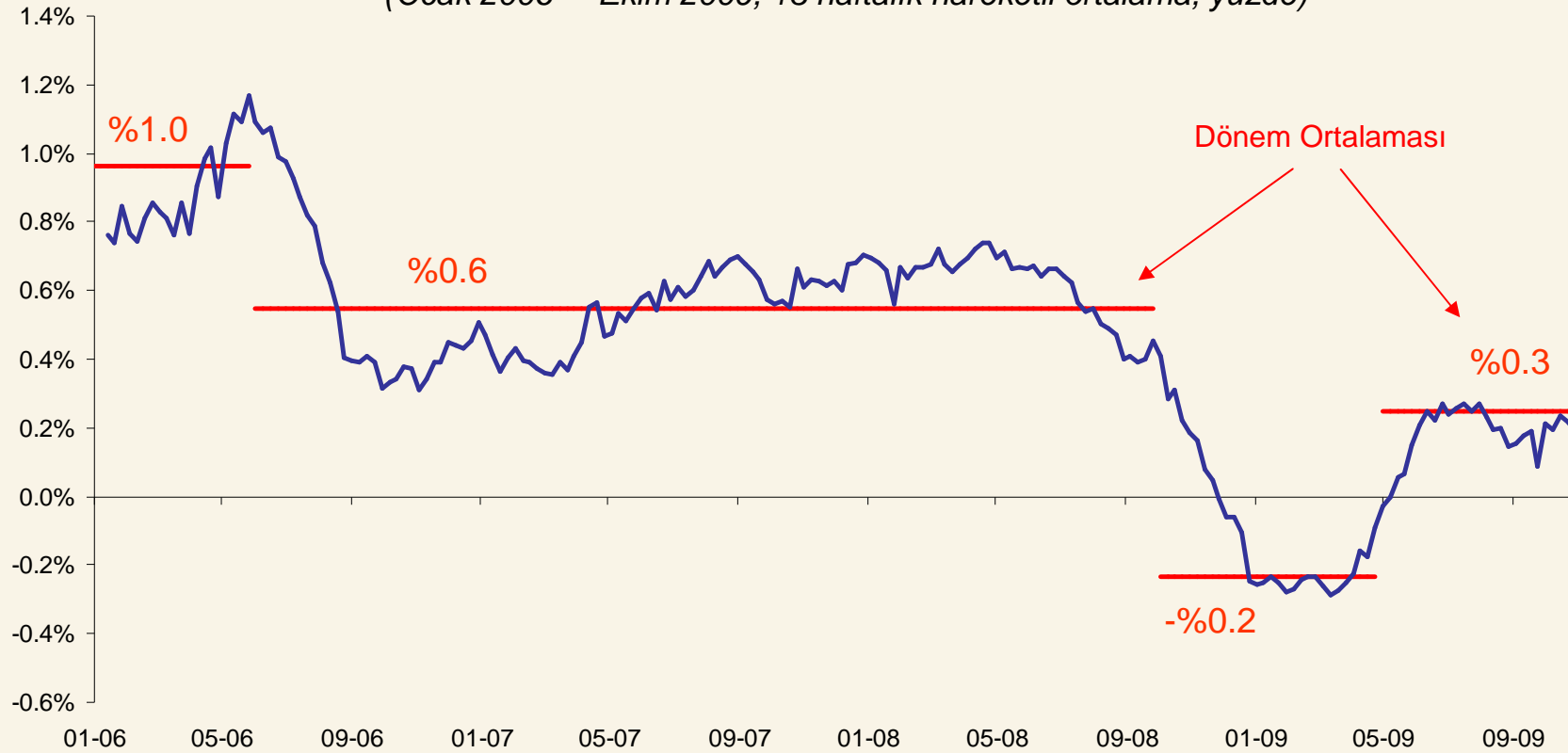
* Mevduat, kalkınma, yatırım ve katılım bankaları ile tüketici finansman şirketlerinin toplamı; kur etkisinden arındırılmış; 4 haftalık hareketli ortalama
Kaynak: TCMB

Kredi Gelişmeleri

Bu gelişmeler, önümüzdeki dönemde kredi kanalının toplam talebe olan desteğinin artacağına işaret etmektedir.

Toplam Kredi Hacminin Haftalık Değişimi*
(Ocak 2006 – Ekim 2009, 13 haftalık hareketli ortalama, yüzde)

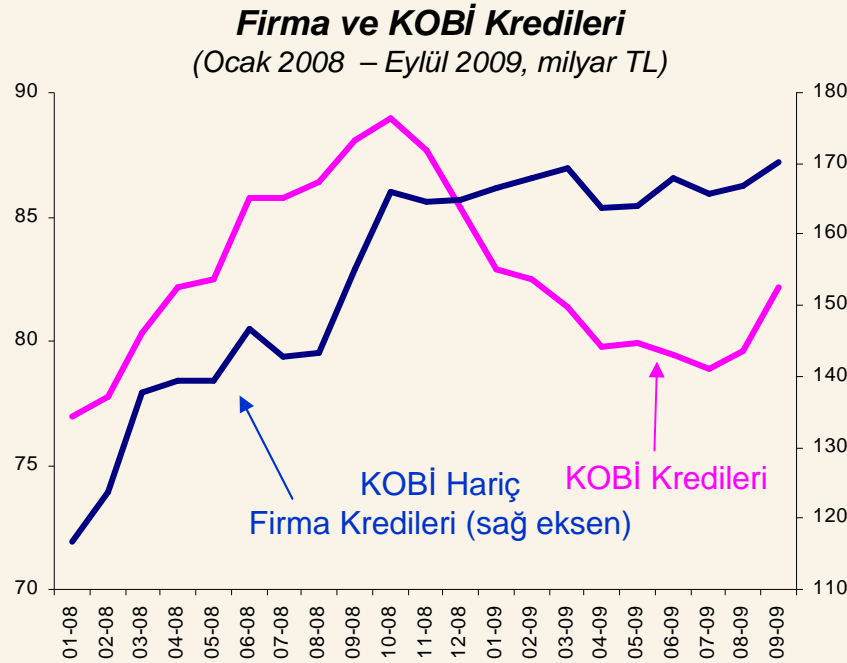

* Mevduat, kalkınma, yatırım ve katılım bankaları ile tüketici finansman şirketlerinin toplamı; kur etkisinden arındırılmış
Kaynak: TCMB

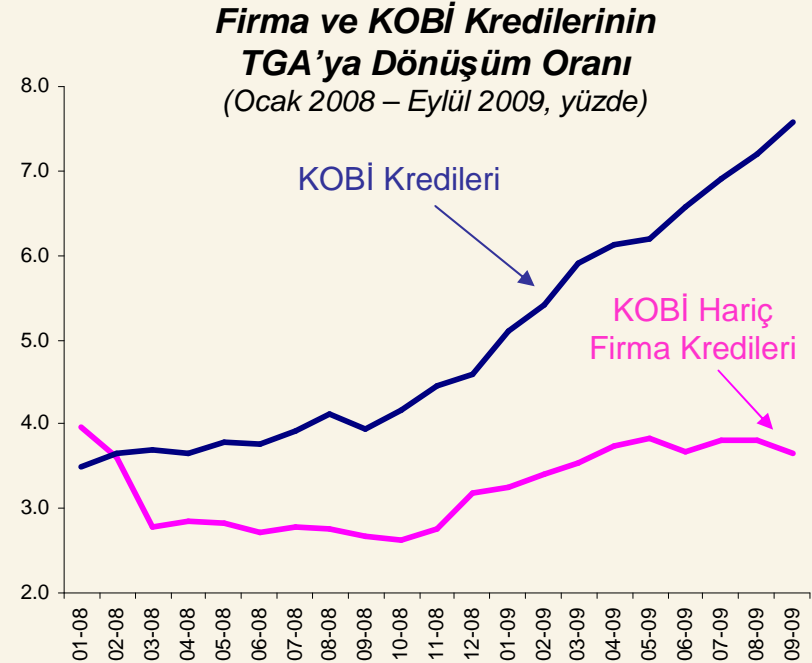
Firmalara Verilen Krediler

Küresel piyasalarda meydana gelen likidite daralması ve kredi standartlarının sıkılaşması nedeniyle özellikle KOBİ'lere verilen kredilerde ortaya çıkan gerileme eğilimi, son dönemde yerini kısmi bir toparlanmaya bırakmıştır.

milyar TL	KOBİ Kredileri	KOBİ Hariç Firma Kredileri
09/2008	88.1	155.0
09/2009	82.1	172.3

Kaynak: BDDK, TCMB

yüzde	KOBİ Kredileri	KOBİ Hariç Firma Kredileri
09/2008	4.1	2.7
09/2009	7.6	3.7

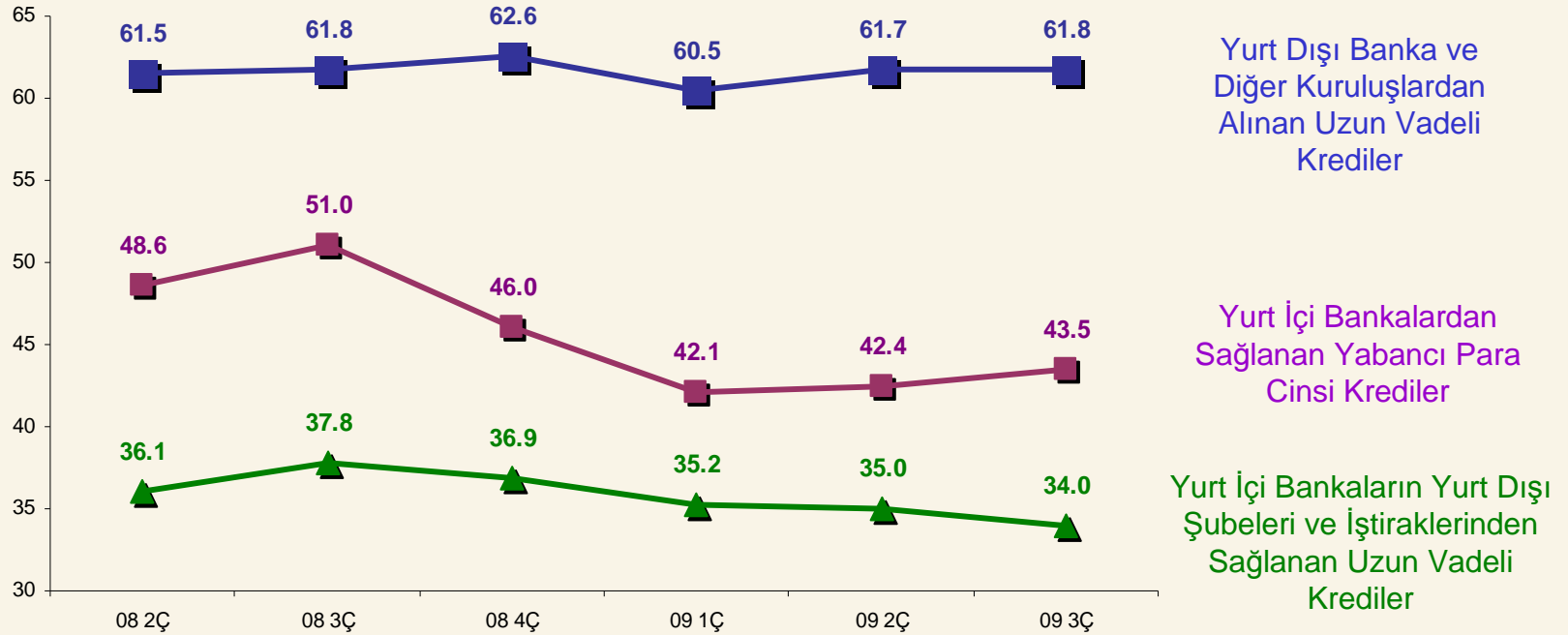
Kaynak: BDDK, TCMB

Firmaların Yabancı Para Cinsi Borçları

Son bir yıl içinde firmaların yurt dışından sağladığı uzun vadeli krediler istikrarlı bir seyir izlerken, yurt içi bankalardan sağlanan yabancı para cinsi krediler ve yurt içindeki bankaların yurt dışı şubelerinden alınan krediler azalış göstermiştir.

Firmaların Yabancı Para Cinsi Borçları
(2008 2.Ç – 2009 3.Ç*, milyar ABD Doları)

* Ağustos 2009 itibarıyla
Kaynak: BDDK, TCMB

Kredi Temerrüt Oranları

Bankalara olan kredi borcunu ödeyemeyip temerrüde düşen firmaların sayısı son bir yıl içinde belirgin bir artış göstermiştir.

		Ara.08	Tem.09	Ağu.09
1	Tekstil ve Tekstil Ürünleri San.	11,6	15,1	15,6
2	Gıda, Meşrubat ve Tütün San.	9	12,6	12,9
3	İnşaat	8,5	11,2	11,3
4	Tarım, Avcılık, Ormancılık	10,3	11,1	11,3
5	Otel ve Restoranlar (Turizm)	7,8	10,4	10,6
6	Toptan ve Perak. Tic.,Komis.,Mot. Araç Ser. Hizm.	6,5	9,7	9,8
7	Metal Ana San ve İşl. Mad. Ürt.	5,9	8,9	9,2
8	Elektrik, Gaz ve Su Kaynakları	6,1	8,3	8,6
9	Makine ve Teçhizat San.	5,5	8	8,4
10	Taşımacılık, Dep. ve Haberleşme	4,6	6,3	6,5
	Tüm Sektörler Toplamı	8,1	10,6	10,8

Kaynak: TCMB

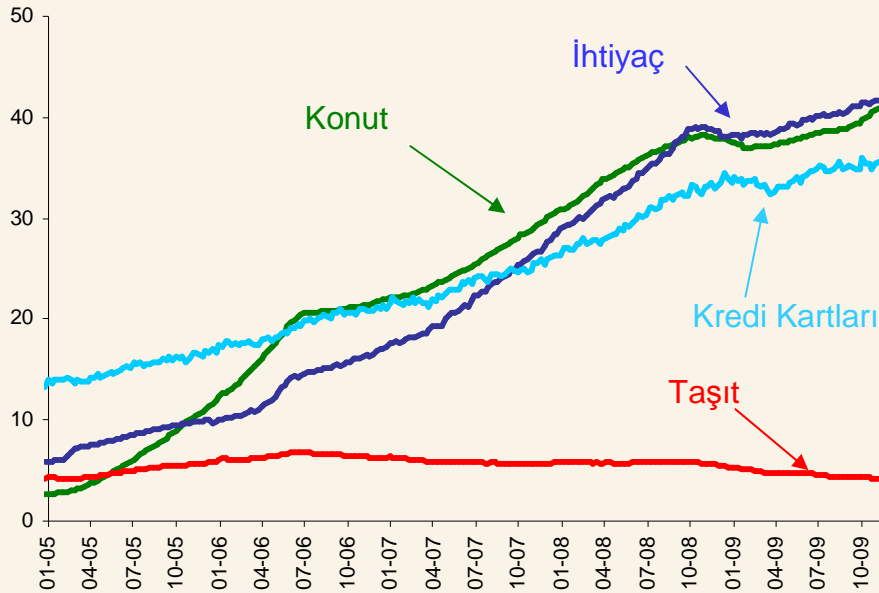
(1) Temerrüde düşme oranı; bir sektördeki tahsili gecikmiş kredisi bulunan firma sayısının, o sektördeki nakit ve tahsili gecikmiş kredisi bulunan toplam firma sayısı içindeki oranı olarak hesaplanmıştır.

Bireysel Krediler

Takipteki bireysel kredilerde artış, teminat kalitesinin yüksek olduğu konut kredilerinde sınırlı kalırken, kredi yaşlanmasının görüldüğü taşıt kredilerinde daha belirgindir.

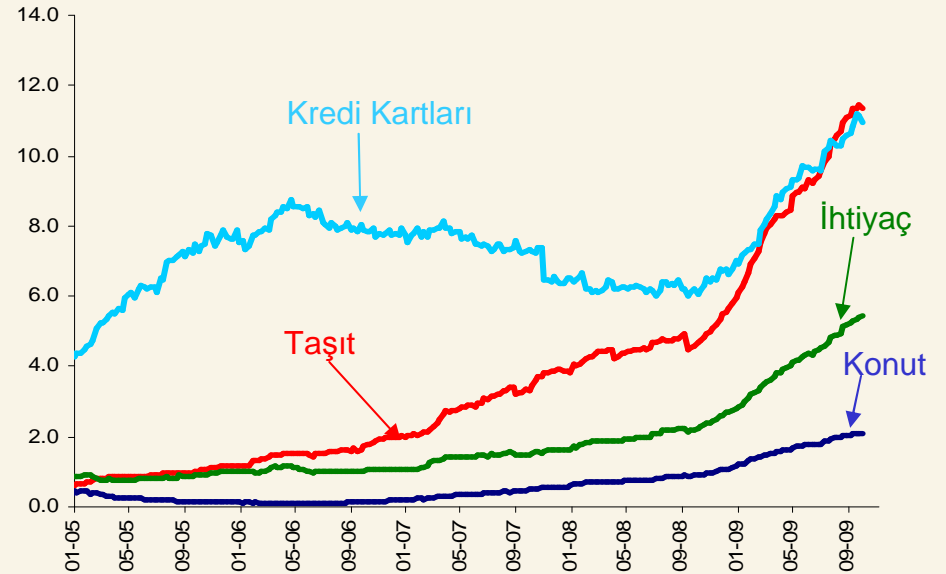
Bireysel Kredilerin Alt Kalemleri
(Ocak 2005 – Kasım 2009, milyar TL)

Milyar TL (aylık ort.)	TOPLAM	Konut	Taşıt	İhtiyaç	Kredi Kartı
11/07	87.9	29.5	5.7	27.0	25.7
11/08	115.5	38.0	5.6	38.7	33.2
11/09	122.4	40.9	4.2	41.7	35.6

* Mevduat Bankaları
Kaynak: TCMB

Takipteki Bireysel Kredilerin Oranı
(Ocak 2005 – Kasım 2009, yüzde)

Yüzde (aylık ort.)	TOPLAM	Konut	Taşıt	İhtiyaç	Kredi Kartı
11/07	2.8	0.6	3.8	1.6	6.5
11/08	3.4	1.0	5.3	2.5	6.6
11/09	6.4	2.1	11.9	5.7	11.8

* Mevduat Bankaları
Kaynak: TCMB

Yeniden Yapılandırılan Kredi Kartı Borçları

5464 Sayılı Kanunun Geçici 5'inci Maddesi kapsamında yeniden yapılandırılan kredi kartı borçları, toplam takipteki alacakların yüzde 49'una ulaşmıştır.

	Tutar (Bin TL)					TGA içindeki % pay
	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Toplam	
Yeniden Yapılandırma İçin Protokol Yapılan Kredi Kartı Alacağı	254,677	535,548	787,682	133,571	1,711,478	49.25
- Protokolü Devam Eden	251,722	532,945	730,373	83,054	1,598,094	45.98
- Protokolü Bozulan	2,955	2,604	57,308	50,516	113,384	3.26

Kaynak: TBB

* 31 Mayıs 2009 İtibarıyla Kredi Kartı TGA Tutarı 3,475,349 bin TL'dir.

TOKİ Kredileri

TOKİ kredilerinin, toplam konut kredilerine oranı 2009 yılı Eylül ayı itibarıyla yüzde 18 seviyesindedir.

	Geri Ödemesi Takip Edilen Konut Sayısı	TOKİ Kredi Bakiyesi (milyar TL)	TOKİ Kredilerinin Konut Kredilerine* Oranı (yüzde)
2005	28,417	1.15	9.3
2006	74,752	3.40	15.4
2007	100,810	4.62	15.0
2008	120,784	5.70	15.2
03/2009	126,683	6.00	16.1
06/2009	132,516	6.27	16.3
09/2009	140,480	6.90	17.8

* Mevduat Bankaları
Kaynak: TOKİ, TCMB

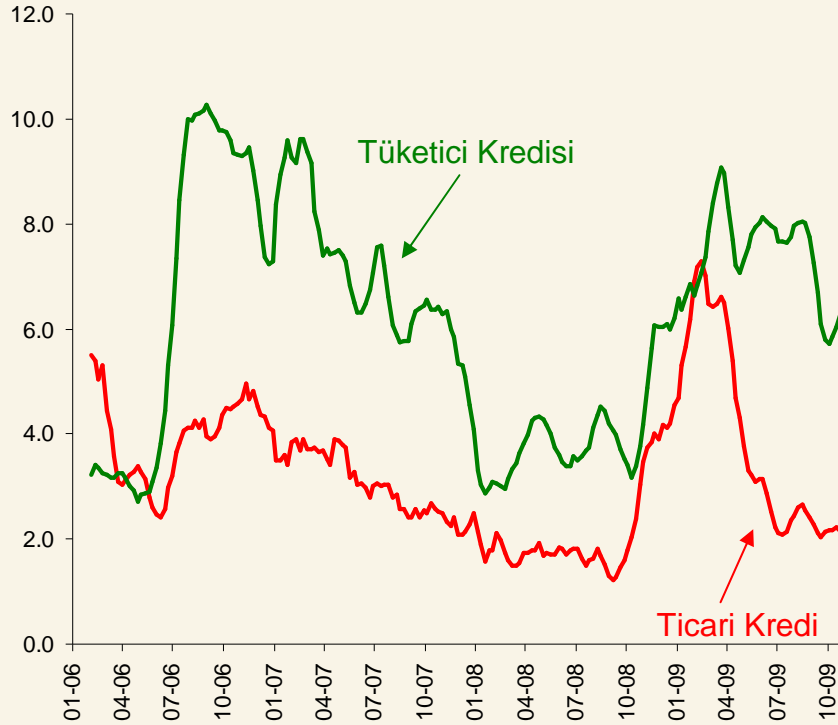

Finansal Sıkılık Göstergeleri

Gerçekleştirilen faiz indirimlerine rağmen finansal koşullardaki ek sıkılık kısmen devam etmektedir.

Kredi Faizleri ile Mevduat Faizleri Arasındaki Fark*

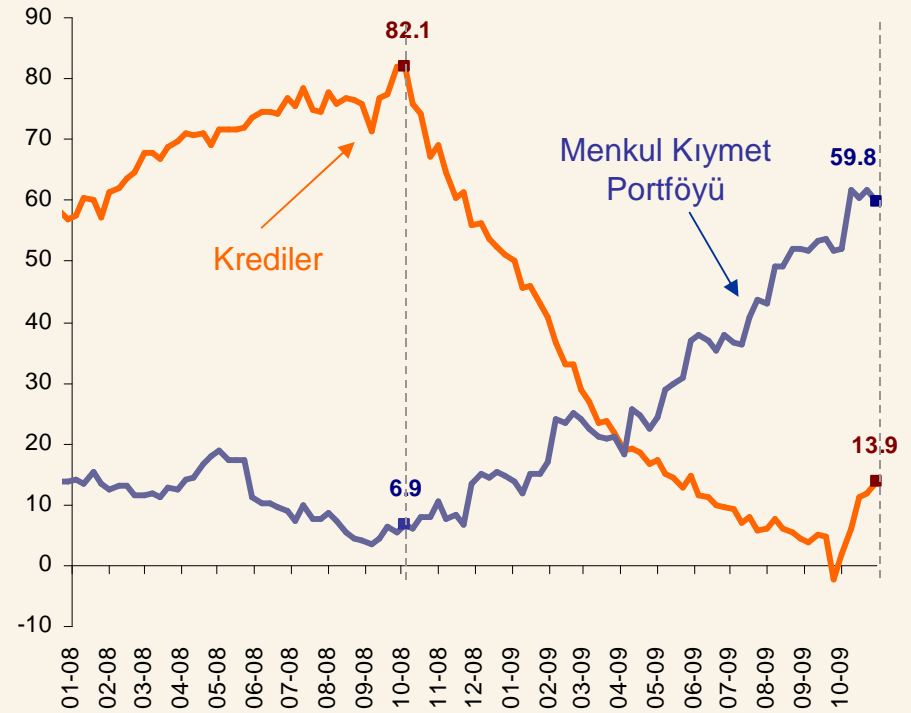
(Ocak 2006 – Ekim 2009, 4 haftalık hareketli ortalama, yıllık yüzde)

* Ağırlıklı ortalama akım faiz oranlarıdır.
Kaynak: TCMB

Banka Kredileri ve Menkul Kıymet Portföyünde Yıllık Değişim*

(Ocak 2008 – Ekim 2009, milyar TL)

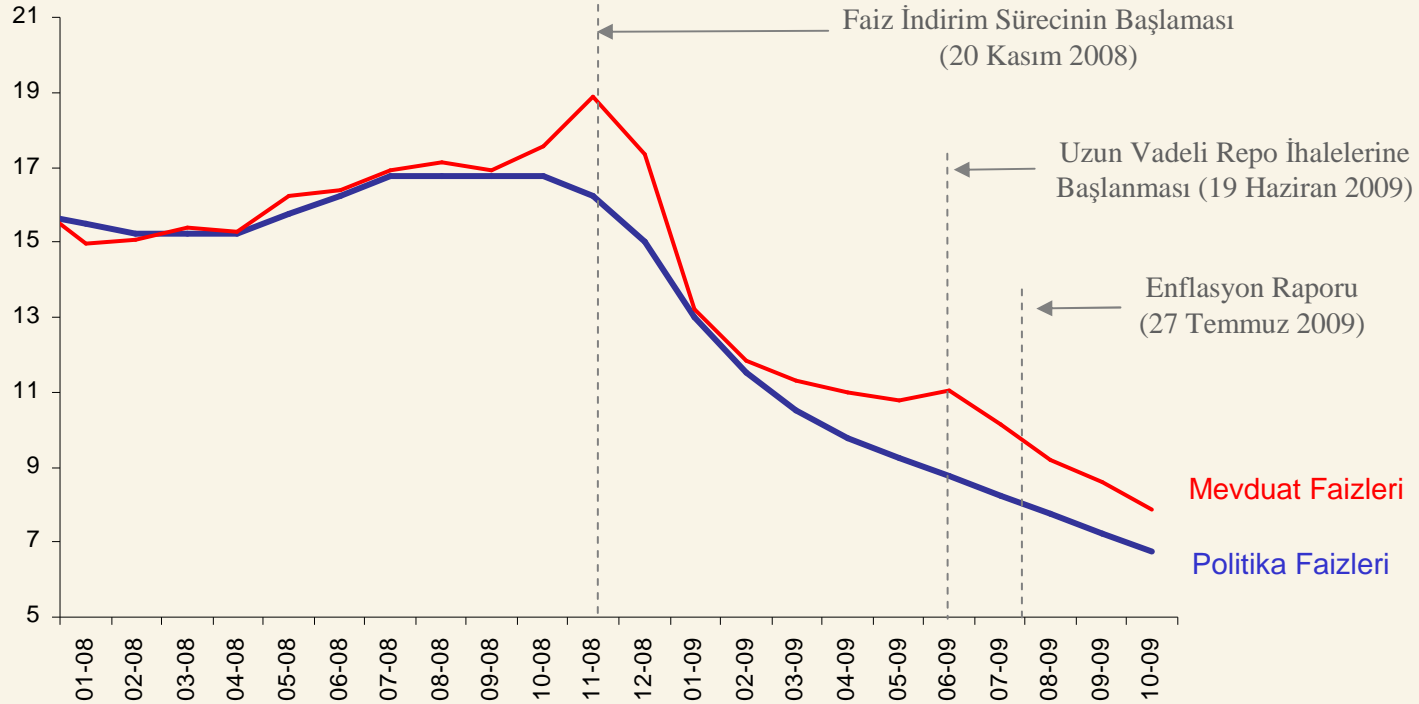
* Kur etkisinden arındırılmış
Kaynak: TCMB

Mevduat Faizlerindeki Değişim

Parasal gevşeme süreci, uzun vadeli repo imkanı ve politika faizlerinin orta vadeli seyrine ilişkin verilen sinyaller, bankaların fonlama maliyetleri üzerindeki baskıyı hafifletmiştir.

Mevduat Faizleri* ve Politika Faizleri
(Ocak 2008 – Ekim 2009, Yüzde)

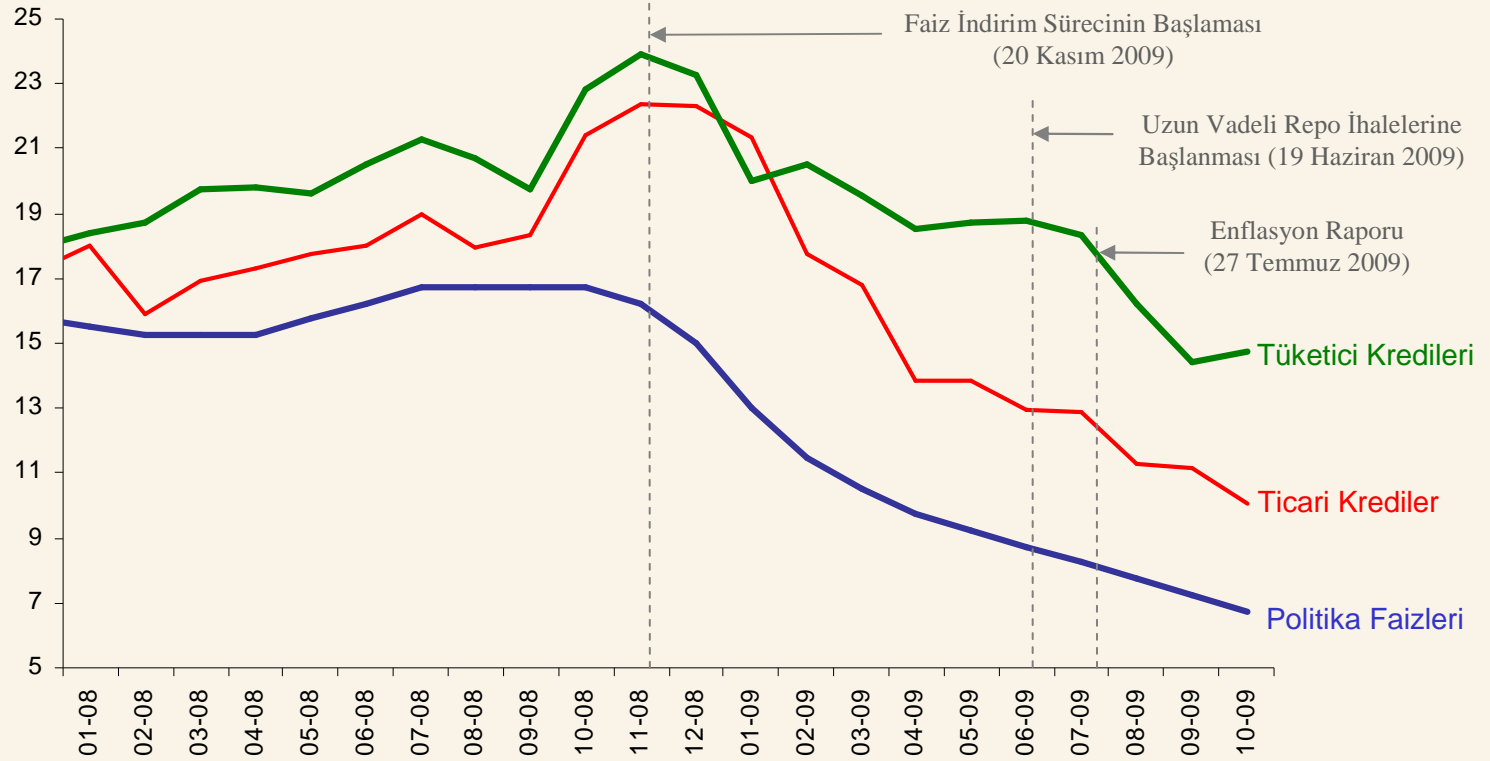
* Ağırlıklı ortalama akım faiz oranları. Bankalar arası mevduat hariç.
Kaynak: TCMB

Kredi Faizlerindeki Değişim

Benzer bir düşüş eğilimi, daha sınırlı olmakla birlikte, kredi faizlerinde de görülmektedir.

Tüketici Kredileri, Ticari Krediler ve Politika Faizleri
(Ocak 2008 – Ekim 2009, yüzde)

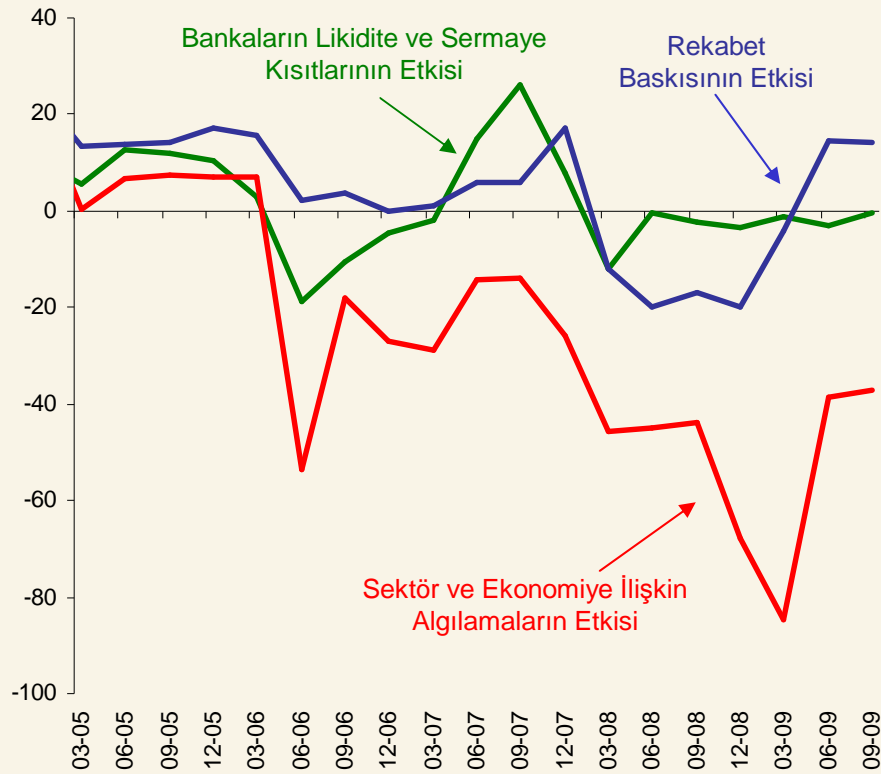
* Ağırlıklı ortalama akım faiz oranları.
Kaynak: TCMB

Kredi Eğilim Anketi

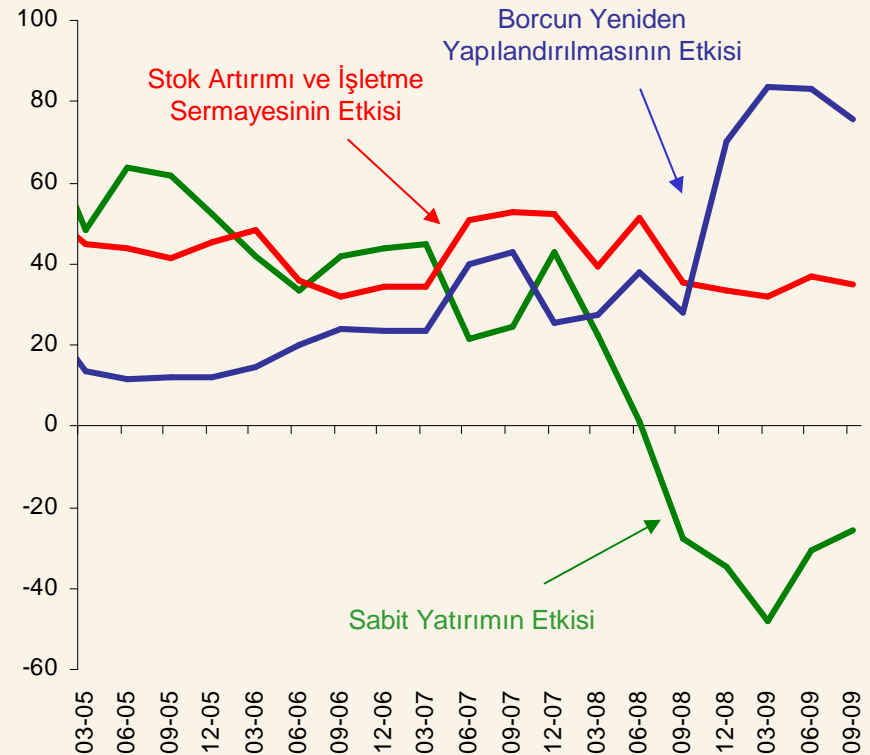
Kredi Eğilim Anketi, son dönemde bankaların kredi standartlarındaki sıkılaştırma eğilimlerini azalttıklarını ve bankalar arası rekabetin kredi arzını gevşetici yönde etki etmeye başladığını göstermektedir.

Kredi Arzını Etkileyen Unsurlar
(Mart 2005- Eylül 2009)

Kaynak: TCMB

Kredi Talebini Etkileyen Unsurlar
(Mart 2005- Eylül 2009)

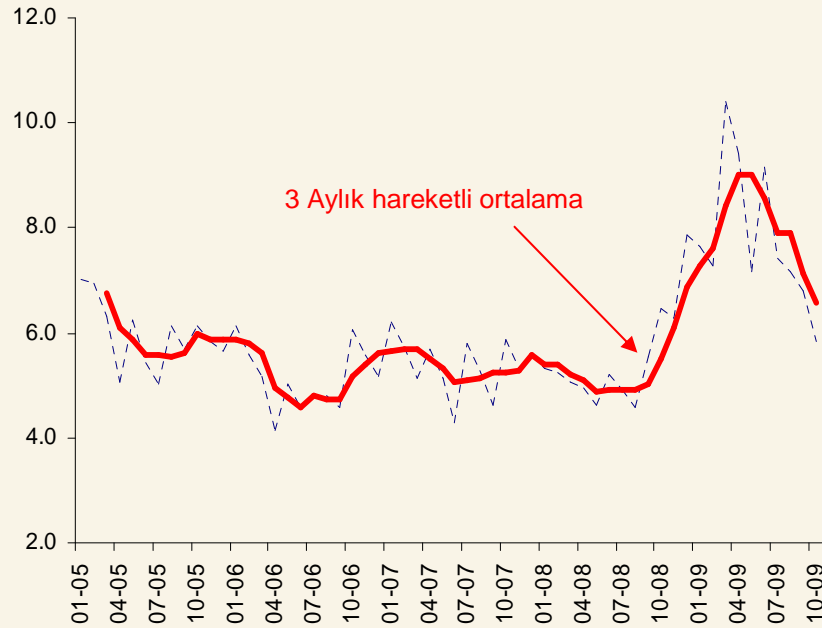
Kaynak: TCMB

Ticari Faaliyetler

Karşılıksız çıkan banka çekleri ve yeni kurulan şirket sayısındaki olumsuz görünüm, son dönemde azalmakla birlikte, devam etmektedir.

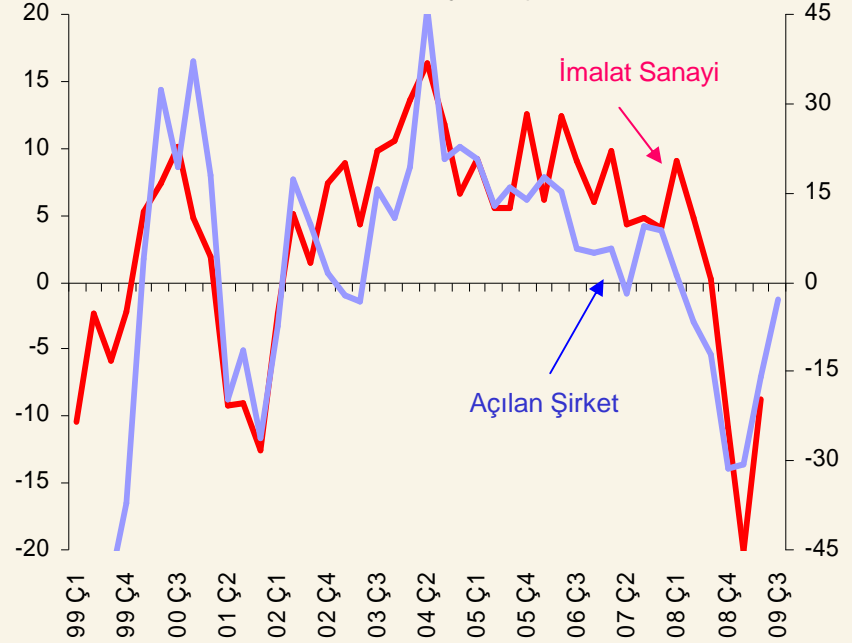
Karşılıksız Banka Çek Adetinin Takas Odasına İbraz Edilen Toplam Çek Adetine Oranı
(Ocak 2005 – Ekim 2009, yıllık yüzde)

2006	2007	2008	09-I	09-II	09-III	09-IV*
5.14	5.39	5.01	8.44	8.58	7.13	5.82

* Ekim 2009 itibarıyla
Kaynak: BTOM , TCMB

Açılan Şirket Sayısı ve GSYİH İmalat Sanayi
(1999 1.Ç – 2009 3.Ç, bir önceki yılın aynı çeyreğine göre değişim, yüzde)

Yüzde Değişim	07	08-IV	09-I	09-II	09-III
İmalat Sanayi	5.6	-10.8	-20.2	-8.7	
Açılan Şirket	5.0	-31.4	-30.6	-15.8	-2.8

Kaynak: TÜİK, TCMB

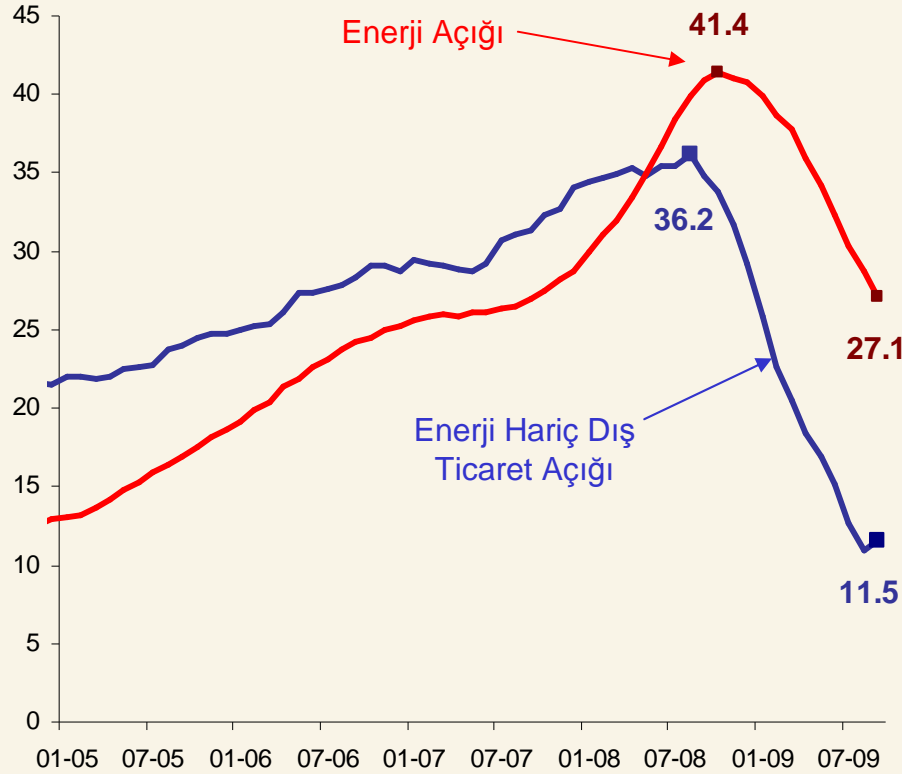

Ödemeler Dengesi Gelişmeleri

Cari açığındaki düşüş, finansman ihtiyacını belirgin bir biçimde azaltarak küresel krizin olumsuz etkilerini sınırlayıcı bir rol oynamıştır.

Dış Ticaret Dengesi

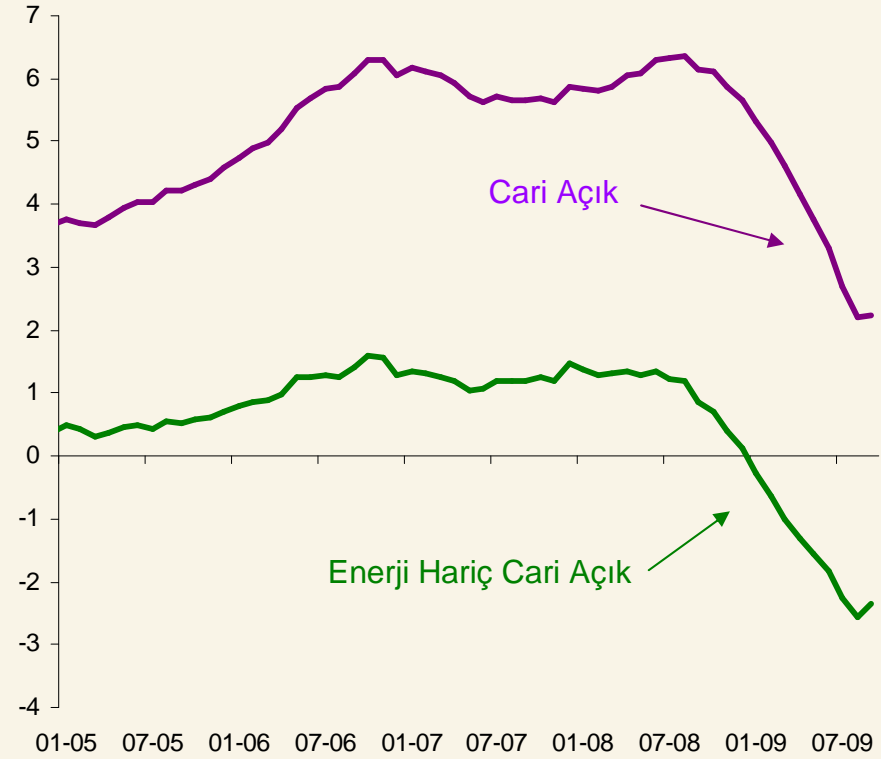
(Ocak 2005 – Eylül 2009, milyar ABD doları)

Kaynak: TÜİK, TCMB

Cari İşlemler Dengesi

(Ocak 2005 – Eylül 2009, GSYİH'ye oranı, yüzde)

Kaynak: TÜİK, TCMB

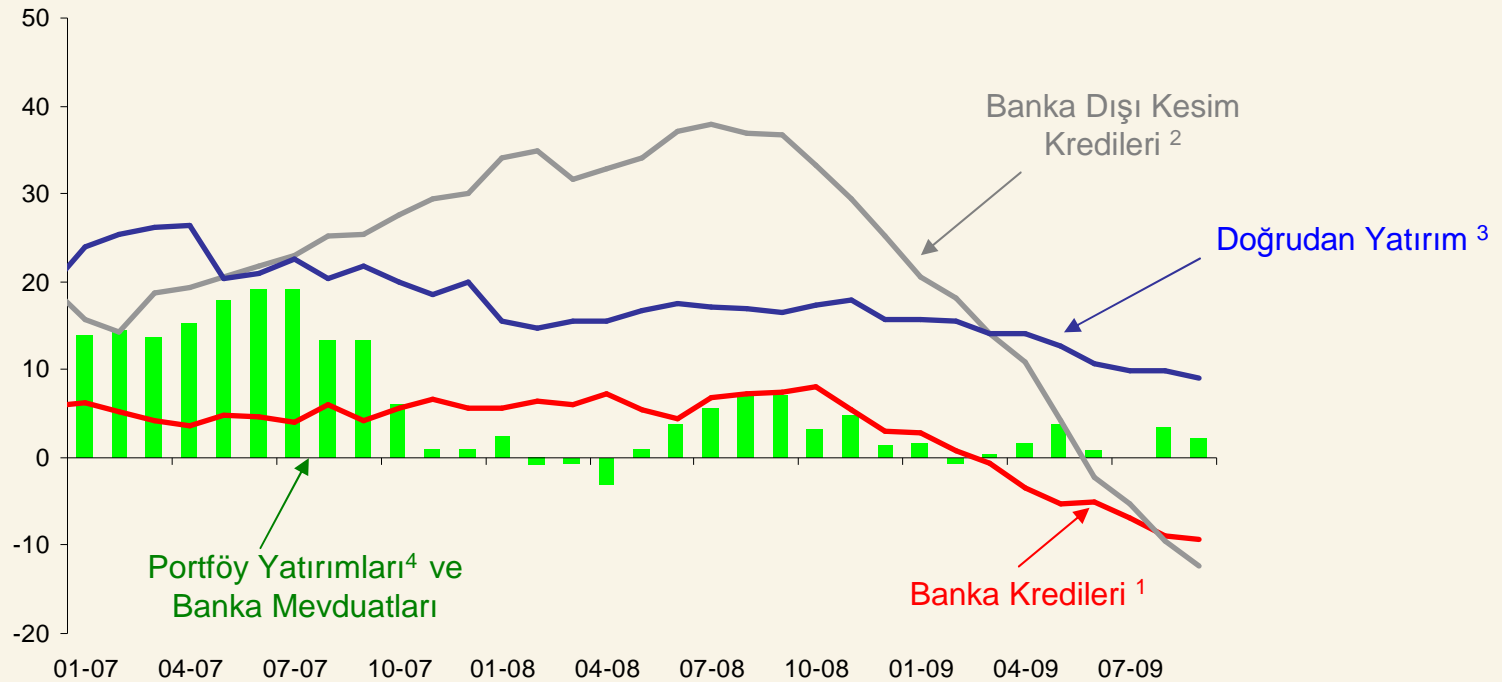

Ödemeler Dengesi Gelişmeleri

Cari açığın finansmanında, doğrudan sermaye girişinin payı istikrarlı bir seyir izlemiştir. Son 12 aylık dönemde, hem yurt içi bankalar hem de diğer sektörler net dış borç ödeyici konumuna girmişlerdir.

Sermaye Hareketleri

(Ocak 2007 – Eylül 2009, 12 aylık hareketli toplam, milyar ABD Doları)

¹ **Banka Kredileri:** Bankacılık sektörünün yurt dışından net kredi kullanımı

² **Banka Dışı Kesim Kredileri:** Bankacılık dışı kesimin yurt dışından net kredi kullanımı

³ **Doğrudan Yatırım:** Yurt içine doğrudan yatırım girişi

⁴ **Portföy Yatırımları:** Yurt dışı yerleşiklerin hisse senedi ve borçlanma senedi alımı

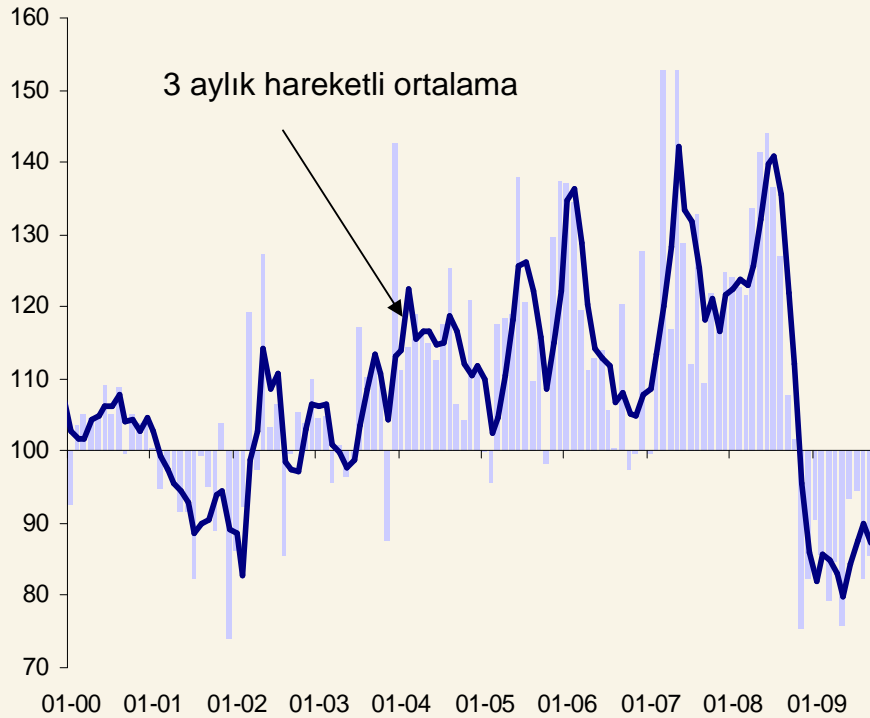
Kaynak: TÜİK, TCMB

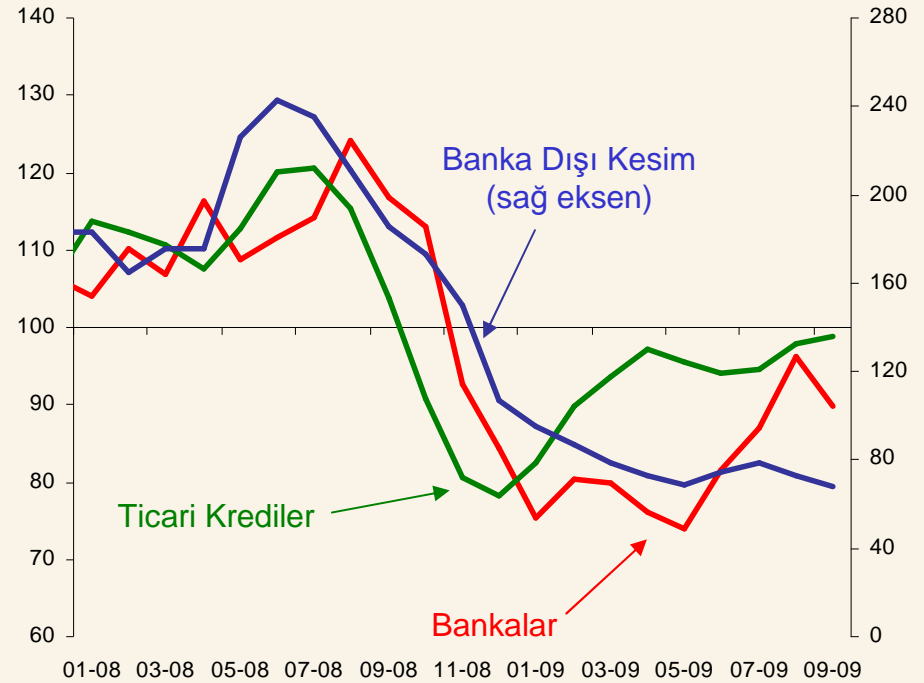
Ödemeler Dengesi Gelişmeleri

Özel sektörün borç çevirme oranı 2008 yılı Kasım ayında yüzde 75'e gerilemiş, 2009 yılının ilk 9 ayında yüzde 86 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Özel Sektörün Borç Çevirme Oranı*
(Ocak 2000 – Eylül 2009, dış borç kullanımının anapara ödemelerine oranı, yüzde)

Özel Sektörün Borç Çevirme Oranı
(Ocak 2008 – Eylül 2009, dış borç kullanımının anapara ödemelerine oranı, 3 aylık hareketli ortalama, yüzde)

* Kısa ve uzun vadeli ticari, bankacılık kesimi ve diğer sektör kredilerinin toplamı
Kaynak: TÜİK, TCMB

Kaynak: TÜİK, TCMB

Ödemeler Dengesi Gelişmeleri

Ekim 2008 – Eylül 2009 Arası Ödemeler Dengesi Gelişmeleri

KULLANIM	Milyar ABD Doları
Cari İşlemler Dengesi	-14,4
Krediler (Ticari krediler, bankacılık, kamu kesimi ve diğer sektör kredileri)	-20,8

NET HATA NOKSAN KALEMİNDEKİ ARTIŞIN NEDENLERİ

- ✓ Varlık Barışı gibi nedenlerle yurt içinde yerleşik kişilerin yurt dışındaki mevduatlarını yurda getirerek döviz tevdiat hesaplarına aktarması,
- ✓ Yurt içi bankacılık sistemi dışında tutulan efektif şeklindeki tasarrufların bankalara Türk Lirası karşılığında satılması,
- ✓ Kur hareketlerinin muhasebeleştirilmesi sırasında ortaya çıkan farklılıklar.

KAYNAK	Milyar ABD Doları
Net Hata Noksan	13,1
Doğrudan Yatırım	9,0
Portföy Yatırımları (Hisse senetleri, borç senetleri ve banka mevduatları)	1,0
Diğer	2,3
Rezerv Varlıklar (Resmi rezervler) (Bankaların döviz varlıkları) (Diğer Sektörlerin döviz varlıkları)	9,8 (5,9) (-0,5) (4,4)

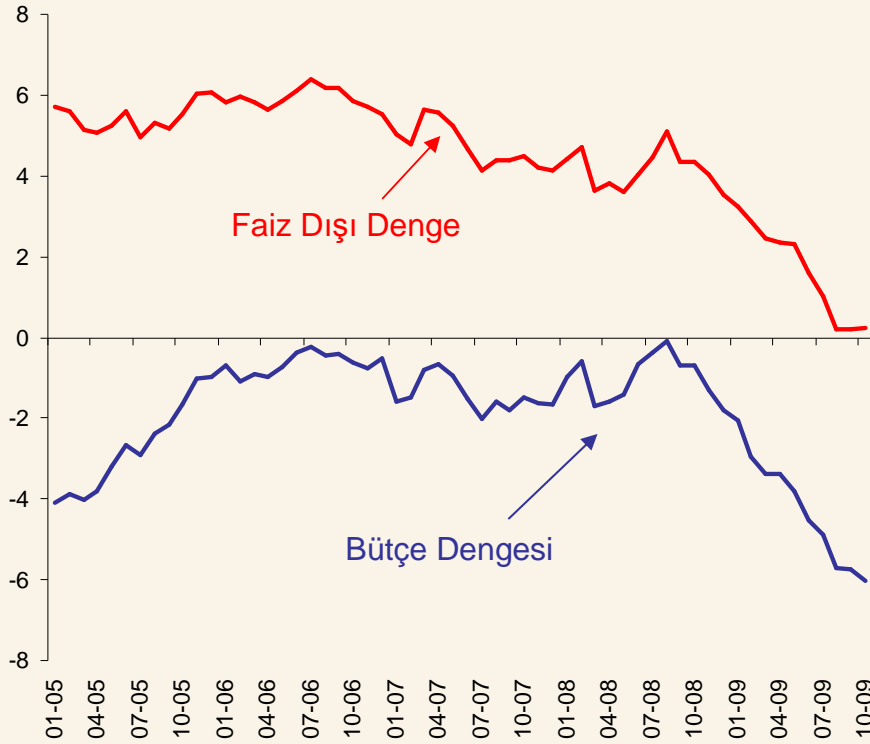
Kaynak: TÜİK, TCMB

Kamu Mali Duruşu

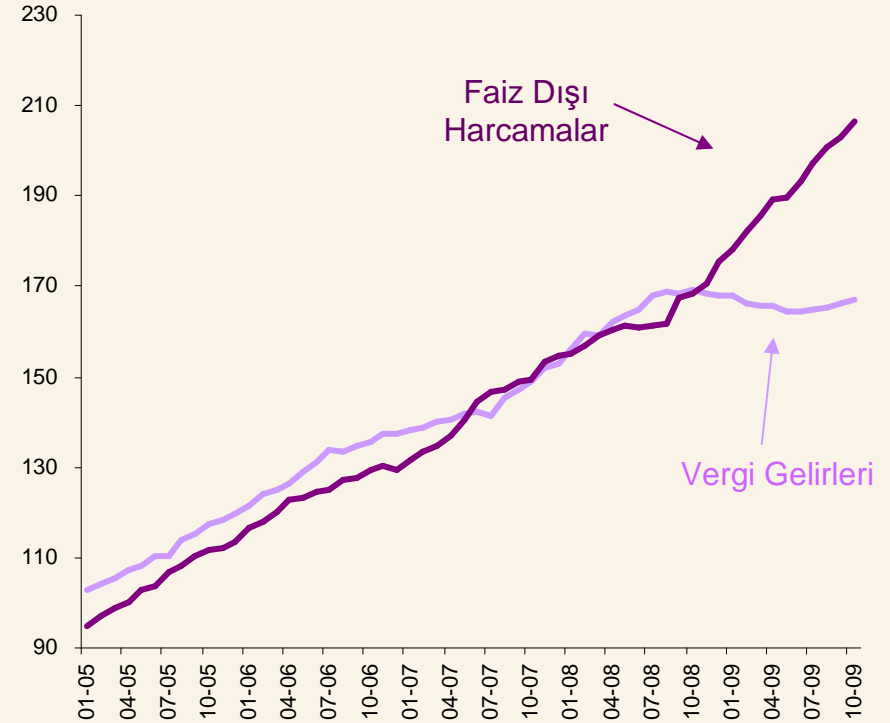
Küresel krizin etkilerini azaltmak amacıyla alınan dengeleyici tedbirlerin maliyeti ve azalan vergi tahsilatı, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de bütçe dengelerinin bozulmasına neden olmuştur.

Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi ve Faiz Dışı Denge
(Ocak 2005 – Ekim 2009, GSYİH'ye oranı, yüzde)

Kaynak: Maliye Bakanlığı, TCMB

Merkezi Yönetim Vergi Gelirleri ve Faiz Dışı Harcamaları
(Ocak 2005 – Ekim 2009, 12 aylık birikimli, Milyar TL)

Kaynak: Maliye Bakanlığı, TCMB

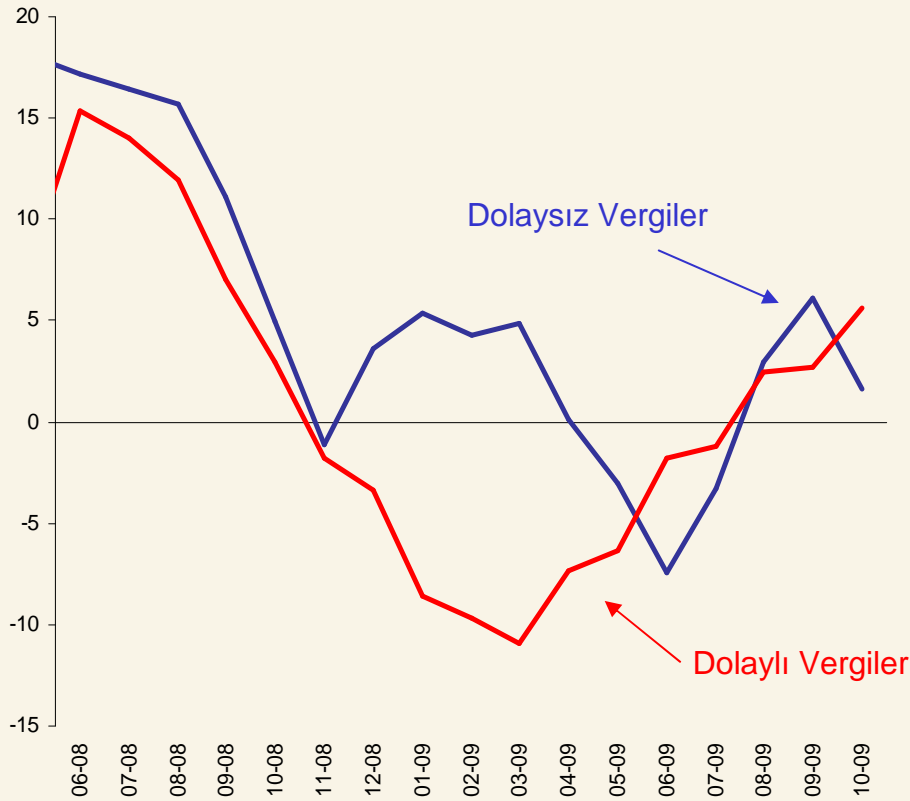

Kamu Mali Duruşu

Vergi indirimleri ve ekonomik beklentilerdeki görece iyileşme ile birlikte Nisan ayından itibaren dahilde alınan dolaylı vergilerde bir miktar toparlanma görülmektedir.

Vergi Gelirlerinde Değişim

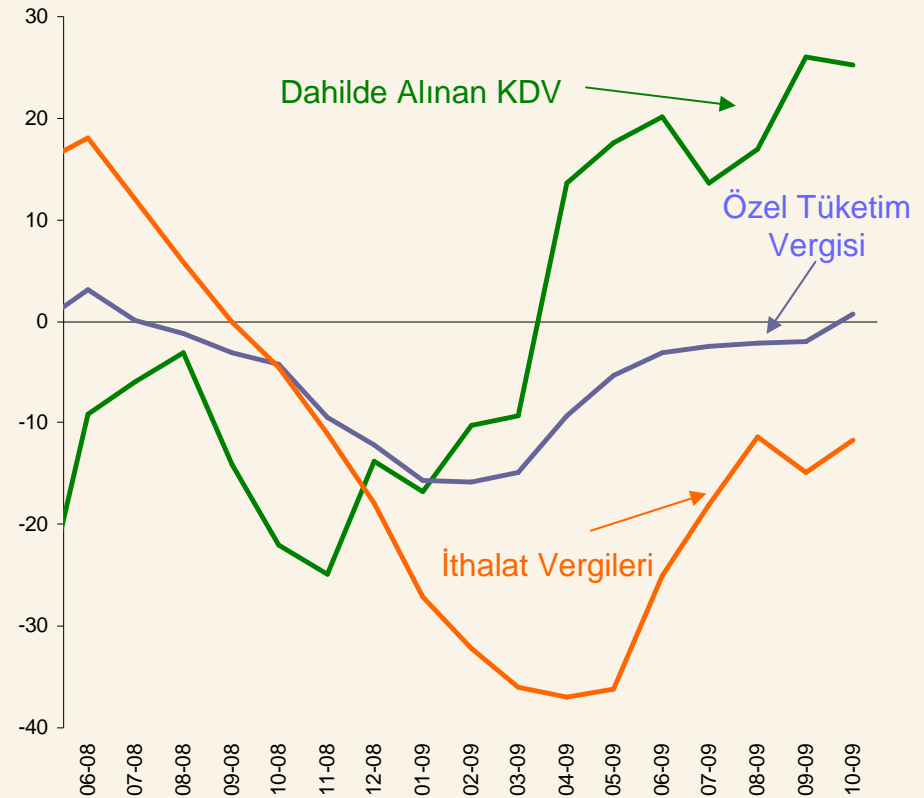
(Haziran 2008 - Ekim 2009, aylık hareketli ortalama, yüzde)

Kaynak: Maliye Bakanlığı, TCMB

Dolaylı Vergi Gelirlerinde Değişim

(Haziran 2008 - Ekim 2009, aylık hareketli ortalama, yüzde)

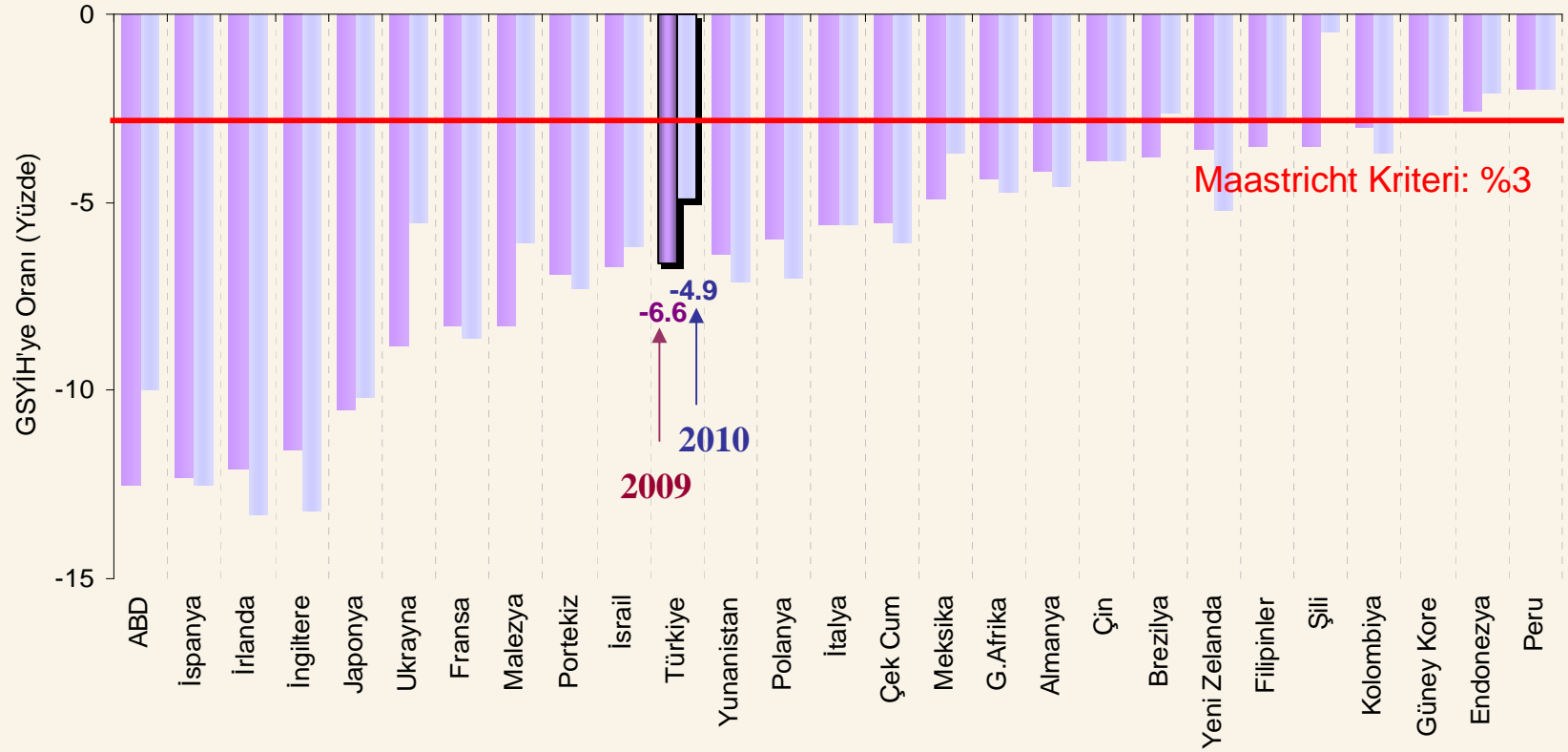
Kaynak: Maliye Bakanlığı, TCMB

Kamu Mali Duruşu

Küresel finansal kriz nedeniyle tüm dünyada bütçe açıklarının hızla yükselmesi, küresel enflasyon beklentileri ve uzun vadeli küresel piyasa faiz oranları üzerinde yukarı yönlü bir risk oluşturmaktadır.

Seçilmiş Ülkelerde Bütçe Dengesi Tahminleri* (2009 ve 2010 GSYİH'ye Oranı)

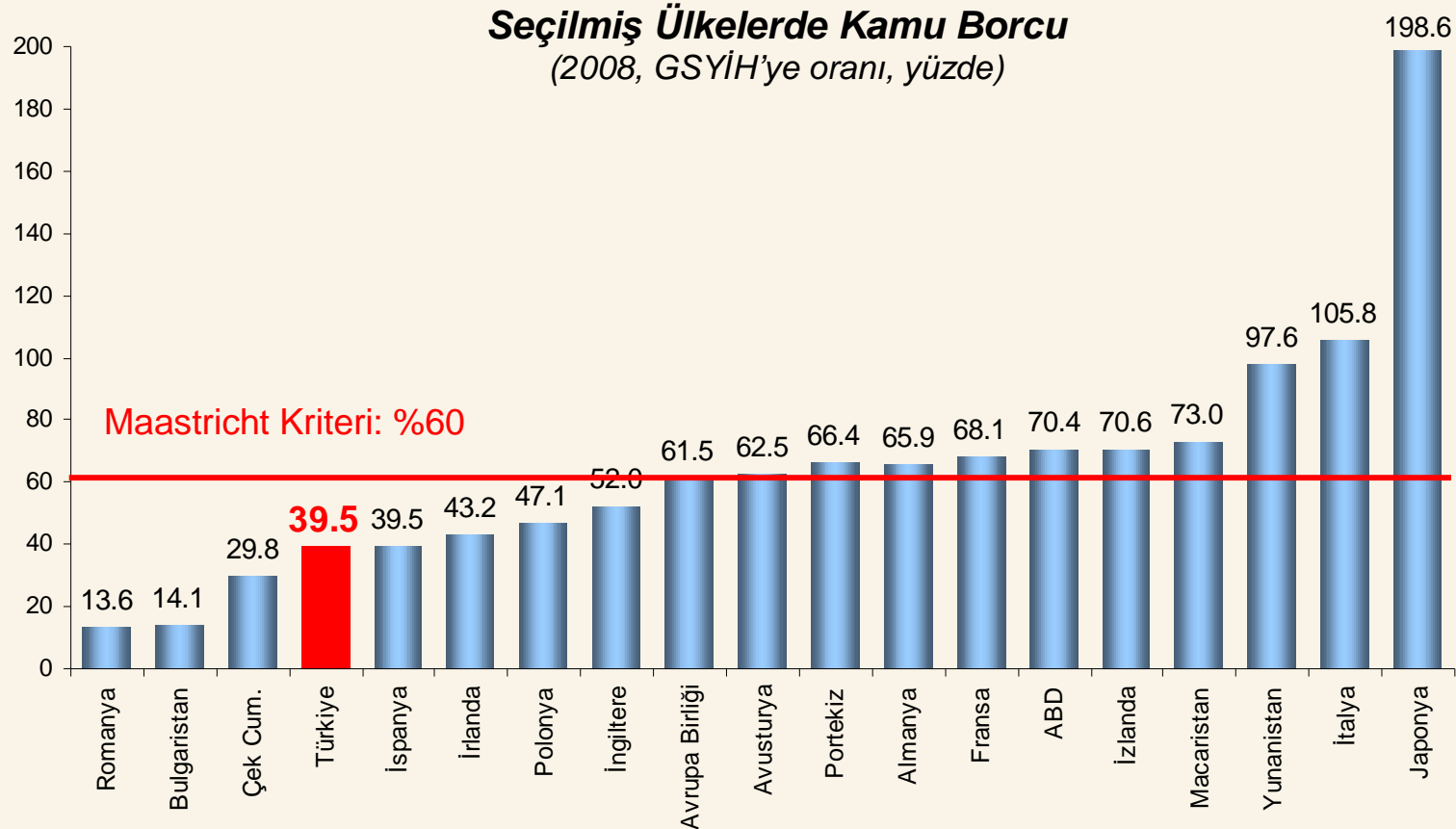

* Türkiye verisi Orta Vadeli Program'dan alınmıştır.
Kaynak: IMF, GS, Hazine Müsteşarlığı, TCMB

Kamu Mali Duruşu

Benzer şekilde, dünyanın bir çok ülkesinde kamu borcunun milli gelire oranının, sürdürülebilir olarak kabul edilen yüzde 60 seviyesinin üzerinde seyretmesi, kamu maliyesine ilişkin kaygıları artırarak piyasa faizleri üzerinde yukarı yönlü baskı oluşturma potansiyeli taşımaktadır.

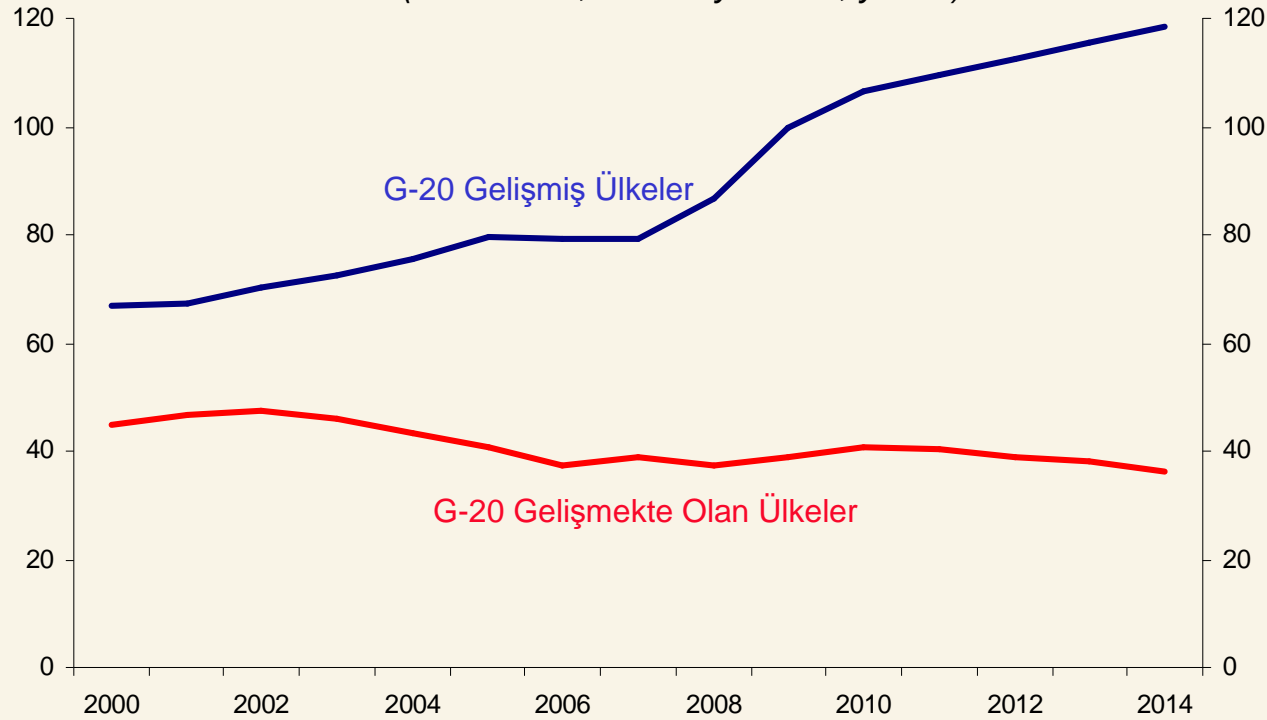
Kaynak: Eurostat, IMF, TCMB

Kamu Mali Duruşu

Bu risk, kamu kaynaklarının bankalara sermaye ilavesi için kullanıldığı ve nüfusun yaşlanması nedeniyle sağlık ve emeklilik gibi sosyal güvenlik harcamalarının yüksek artışlar gösterdiği gelişmiş ülkelerde daha da belirgindir.

G-20 Ülkelerinde Kamu Borcu
(2000-2014, GSYİH'ye oranı, yüzde)

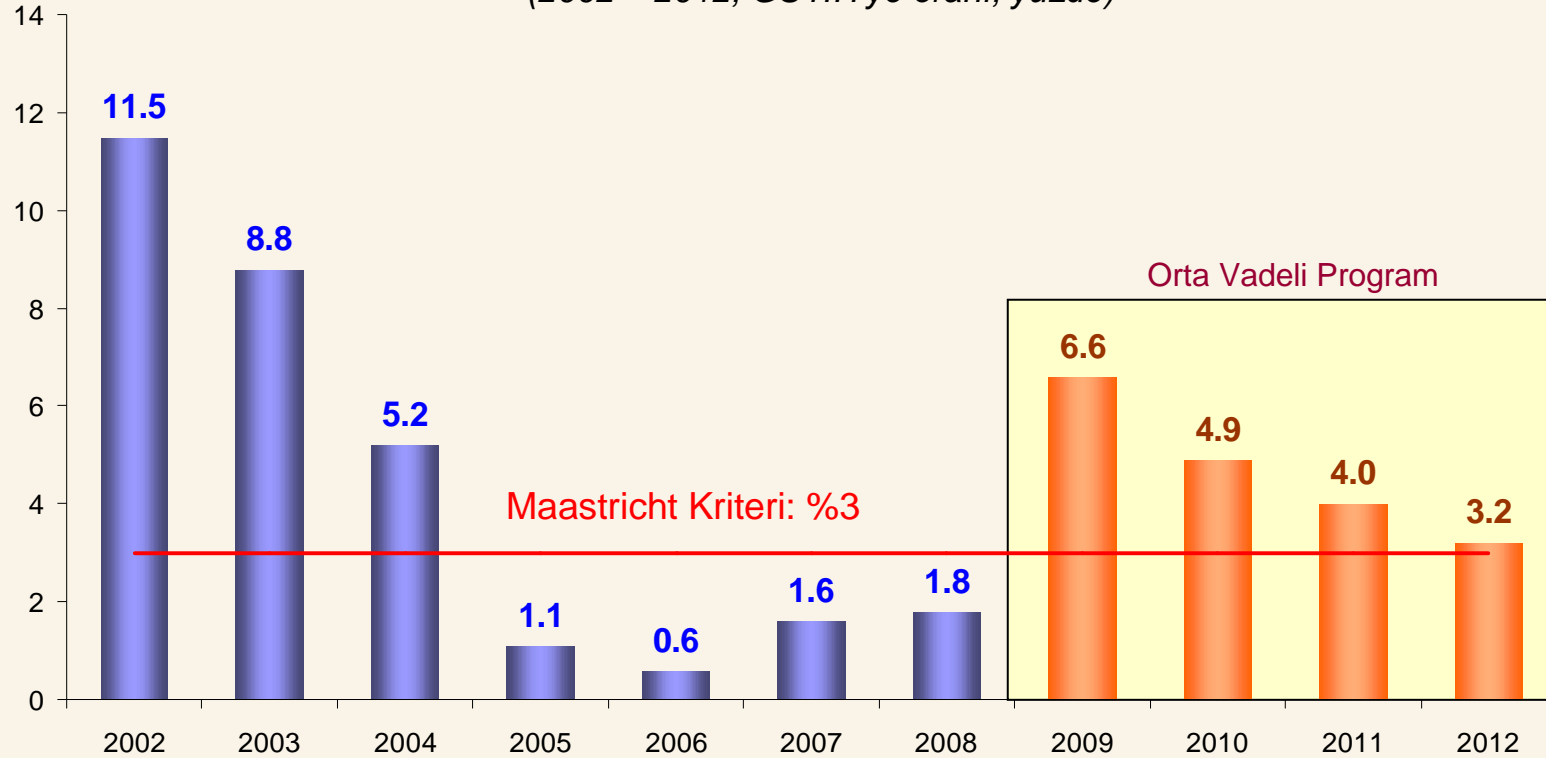

Kamu Mali Duruşu

Orta Vadeli Program piyasalarda tutarlı bir çerçeve olarak algılanmıştır. Bu durum uzun vadeli faizlerin düşük seviyelerde kalmasını desteklemiştir.

Merkezi Yönetim Bütçe Açığı ve Orta Vadeli Hedefler
(2002 – 2012, GSYİH'ye oranı, yüzde)

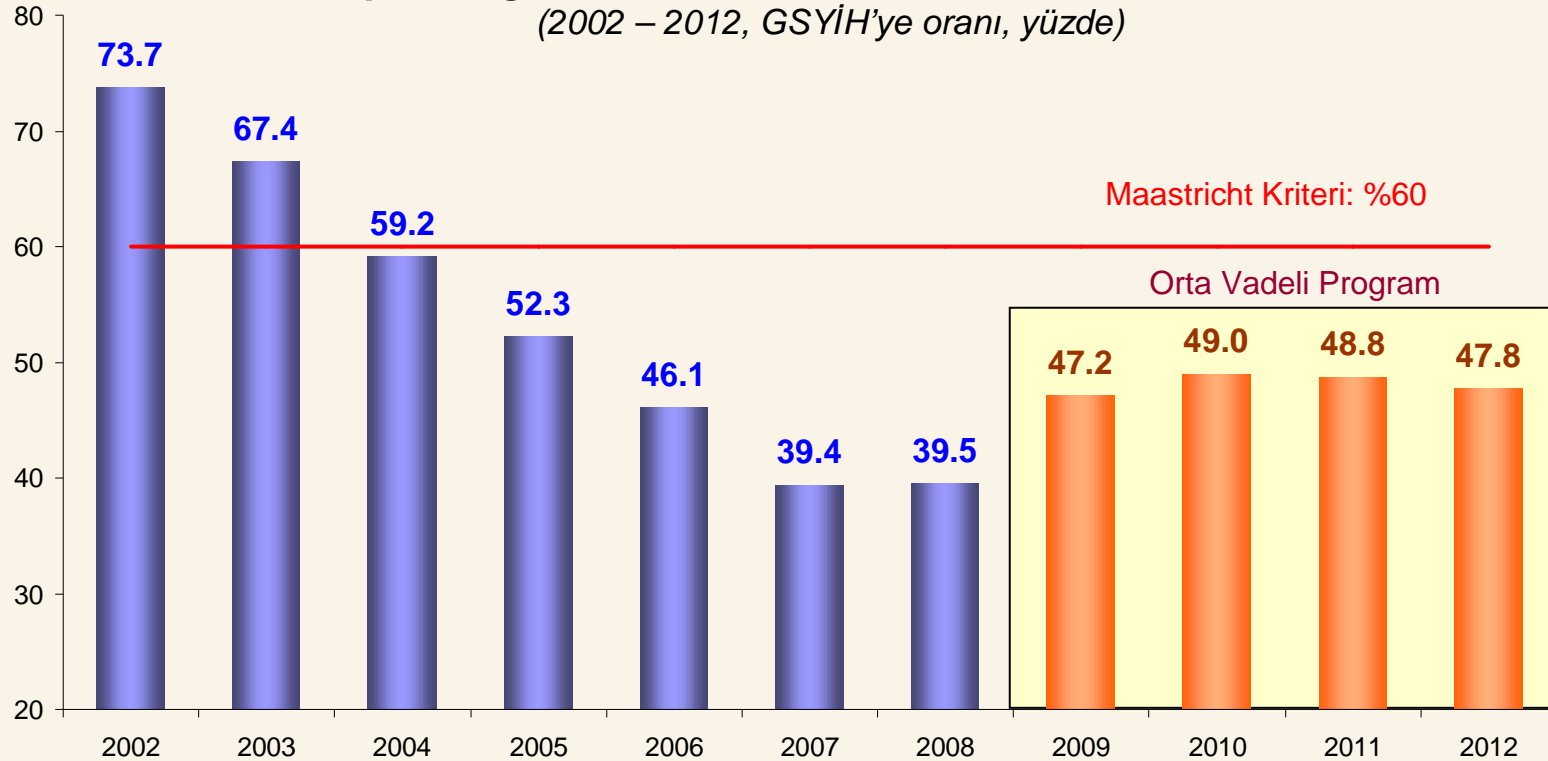
Kaynak: Hazine Müsteşarlığı, TCMB

Kamu Mali Duruşu

Orta vadede mali disiplinin sürdürüleceğine dair taahhütlerin ve yapısal reform sürecinin güçlendirilmesi, para politikası kararlarının olumlu etkilerinin desteklenmesi ve uzun vadeli faizlerinin önümüzdeki dönemde de tek haneli seviyelerde kalabilmesi için önem arz etmektedir.

Avrupa Birliği Tanımlı Kamu Borcu ve Orta Vadeli Hedefler
(2002 – 2012, GSYİH'ye oranı, yüzde)

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı, TCMB

IV. Enflasyon Görünümü

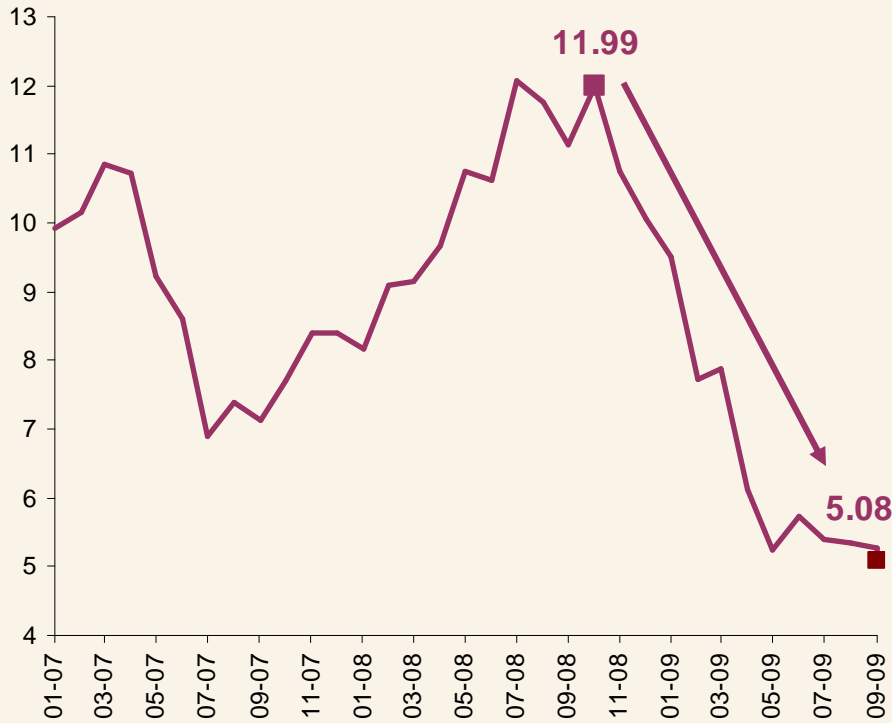

Türkiye'de Enflasyon Gelişmeleri

Ekim ayı itibarıyla tüketici enflasyonu yıllık yüzde 5,08 olarak gerçekleşmiştir.

Tüketici Enflasyonu

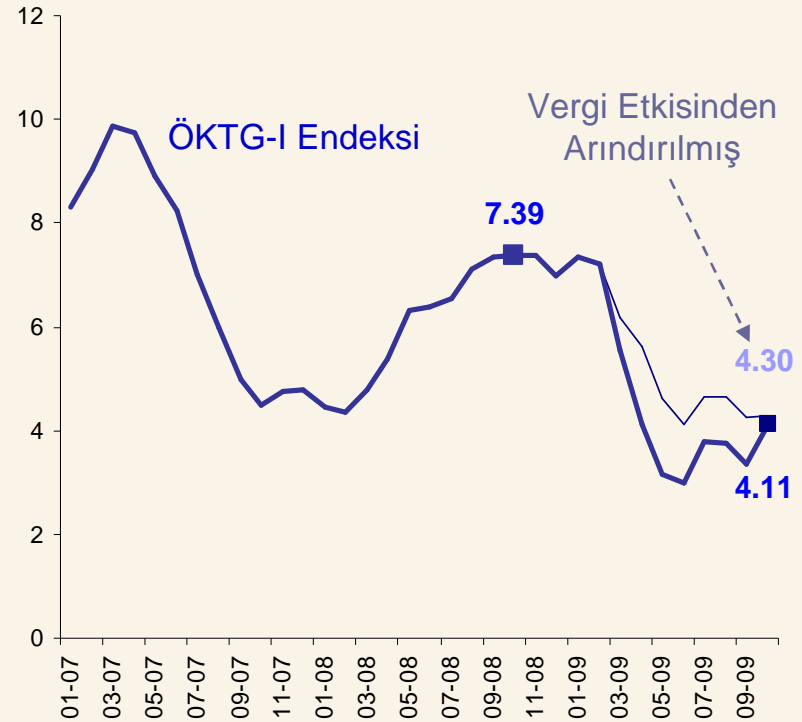
(Ocak 2007 – Ekim 2009, yıllık yüzde değişim)

Kaynak: TÜİK, TCMB

Çekirdek Enflasyon Göstergeleri

(Ocak 2007 – Ekim 2009, yıllık yüzde değişim)

Kaynak: TÜİK, TCMB

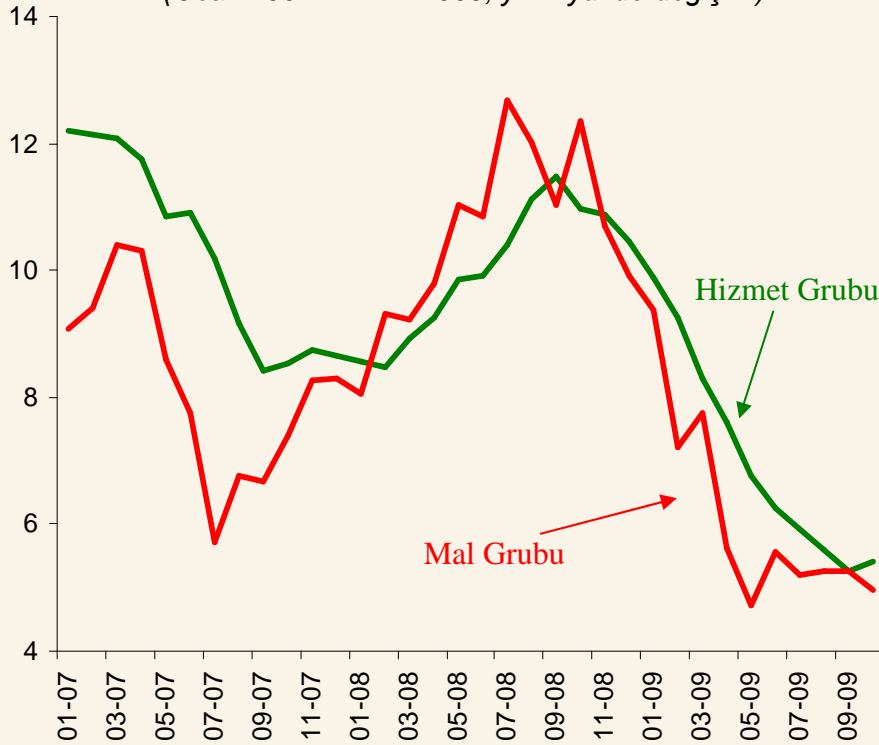

Türkiye'de Enflasyon Gelişmeleri

Ekim ayında yıllık enflasyon mal grubunda yüzde 4,96'ya gerilerken, hizmet grubunda yüzde 5,42'ye yükselmiştir.

Mal ve Hizmet Fiyatları

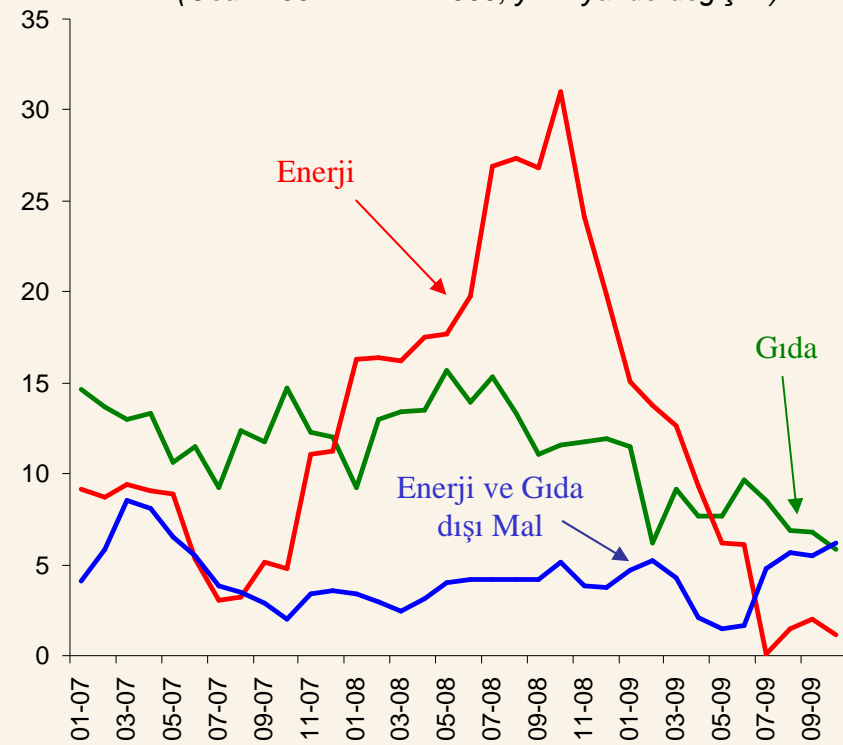
(Ocak 2007 – Ekim 2009, yıllık yüzde değişim)

Kaynak: TÜİK, TCMB

Mal Grubu Fiyatları

(Ocak 2007 – Ekim 2009, yıllık yüzde değişim)

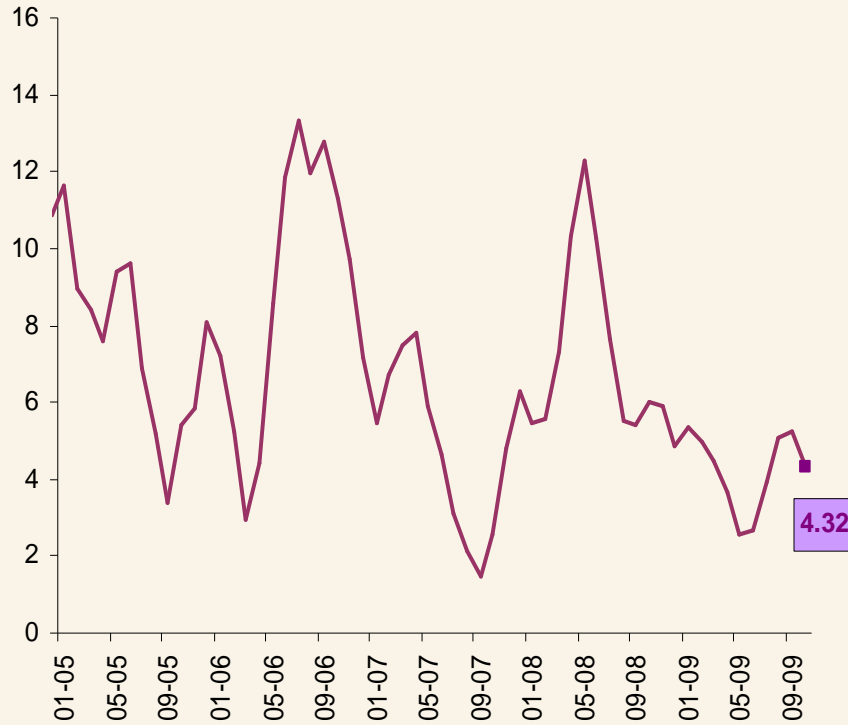
Kaynak: TÜİK, TCMB

Türkiye'de Enflasyon Gelişmeleri

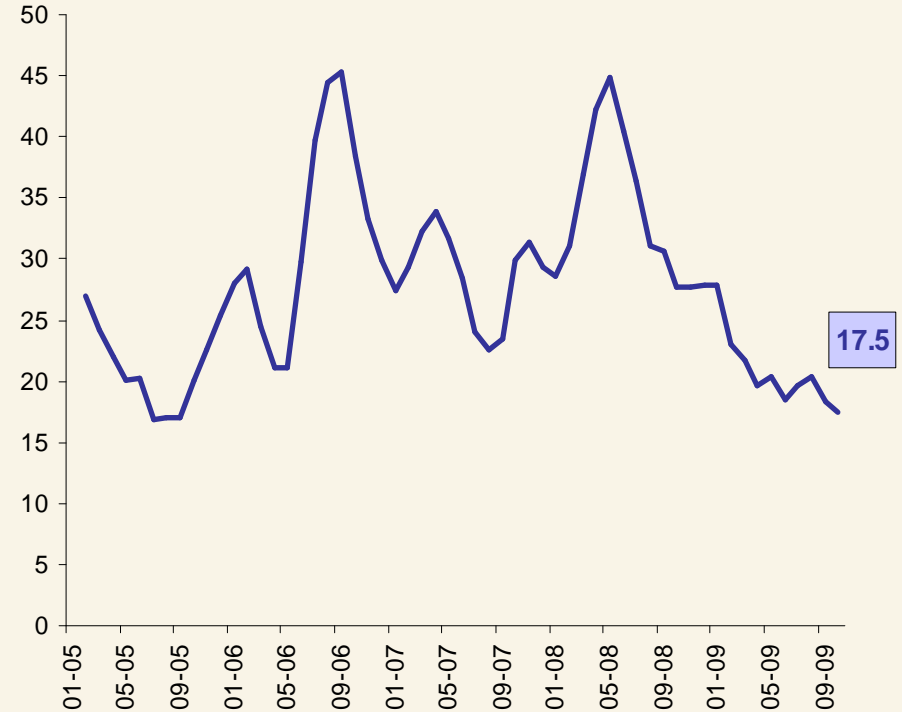
Geçici vergi etkisinden ve mevsimsellikten arındırılmış çekirdek enflasyon göstergeleri, enflasyonunun ana eğiliminin düşük seviyesini koruduğunu göstermektedir.

ÖKTG-I (Geçici Vergi Etkisinden Arındırılmış)
(Mayıs 2003 – Ekim 2009, mevsimsellikten arındırılmış ve yıllıklandırılmış yüzde değişim, 3 aylık ortalama)

Kaynak: TÜİK, TCMB

Fiyatı Artanların Oranı – Azalanların Oranı
(Ocak 2005 – Ekim 2009, mevsimsellikten arındırılmış 3 aylık ortalama, yüzde)

Kaynak: TÜİK, TCMB

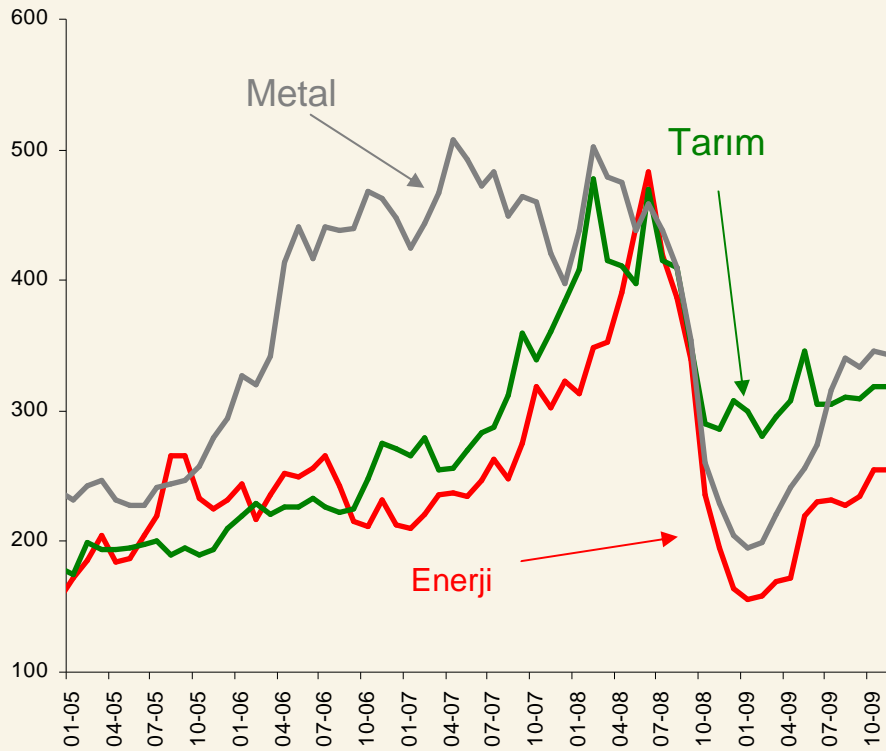

İthalat Fiyatları

Son dönemde gözlenen kısmı toparlanmaya rağmen, küresel büyümedeki yavaşlamaya paralel olarak emtia fiyatları düşük seviyelerini korumaktadır.

Emtia Fiyatları

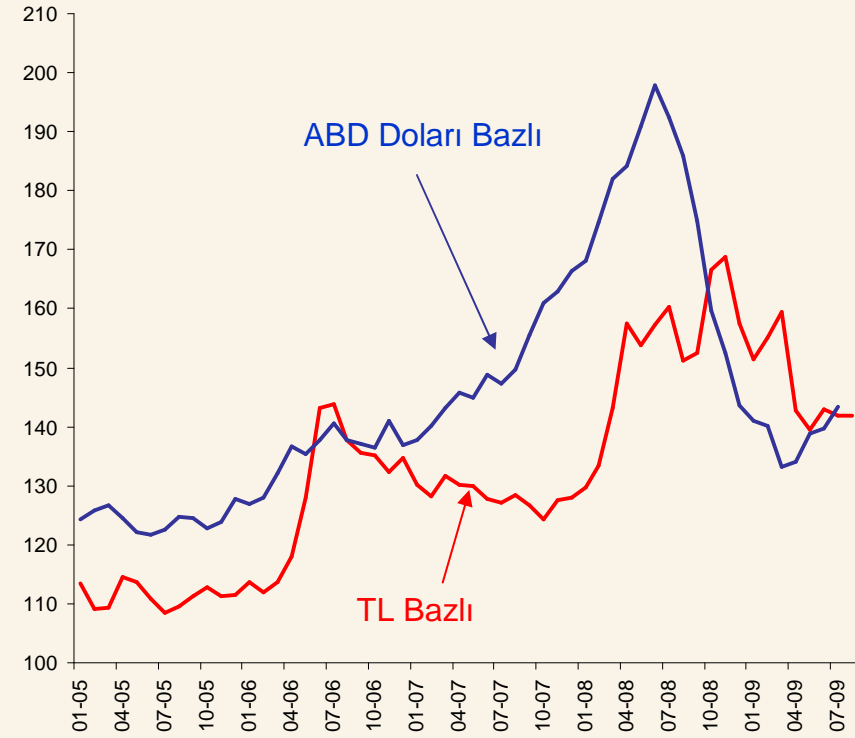
(Ocak 2005 – Kasım 2009, ABD doları cinsinden)

Kaynak: Goldman Sachs, TCMB

İthalat Fiyatları

(Ocak 2005 – Ağustos 2009, 2003 = 100)

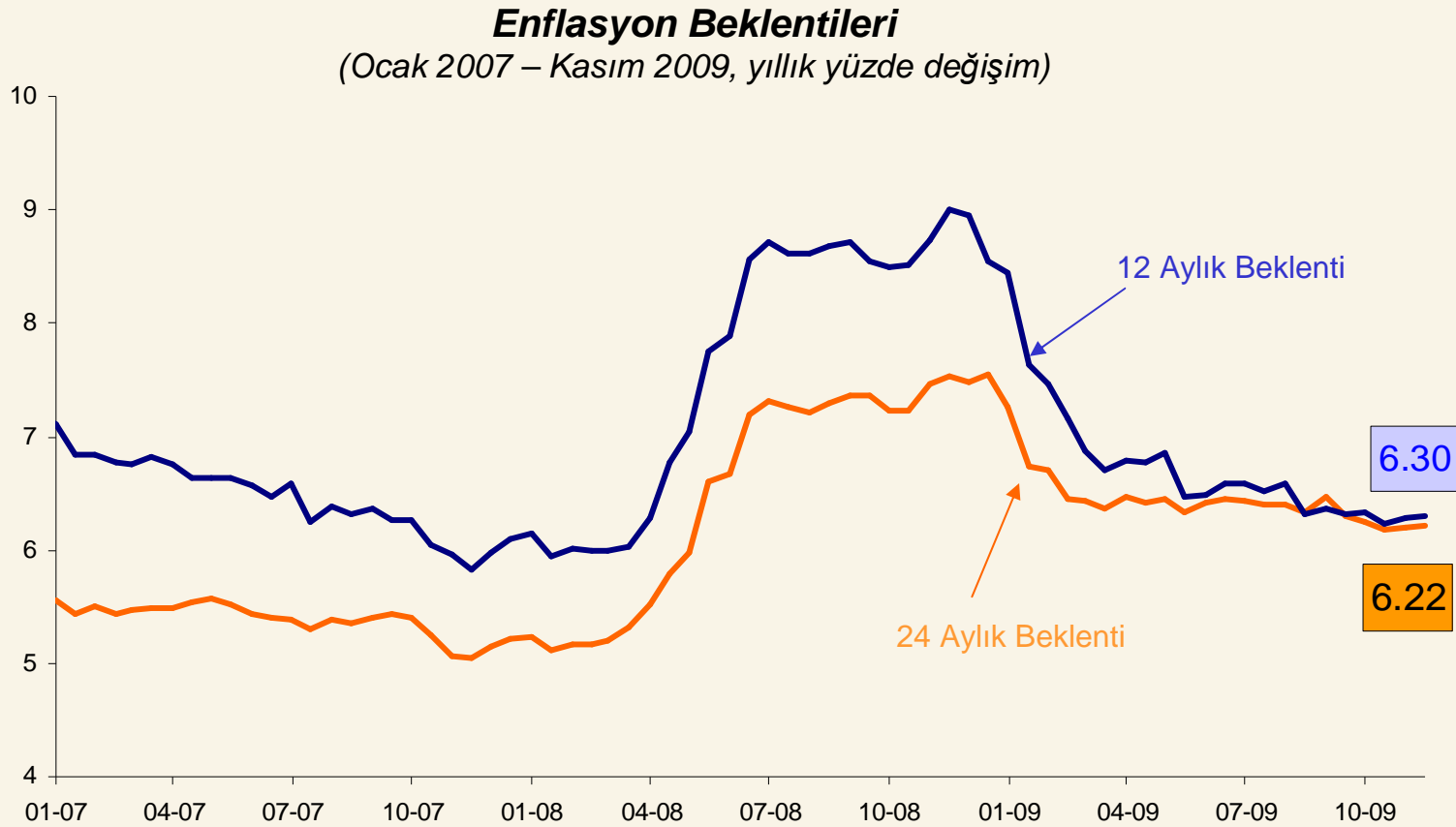

Kaynak: TÜİK, TCMB

Enflasyon Beklentileri

Enflasyon gerçekleşmelerinin, Merkez Bankası'nın öngörülerini ile örtüşmesi beklentileri olumlu etkilemekte ve enflasyonun orta vadeli görünümünün iyileşmesine destek vermektedir.

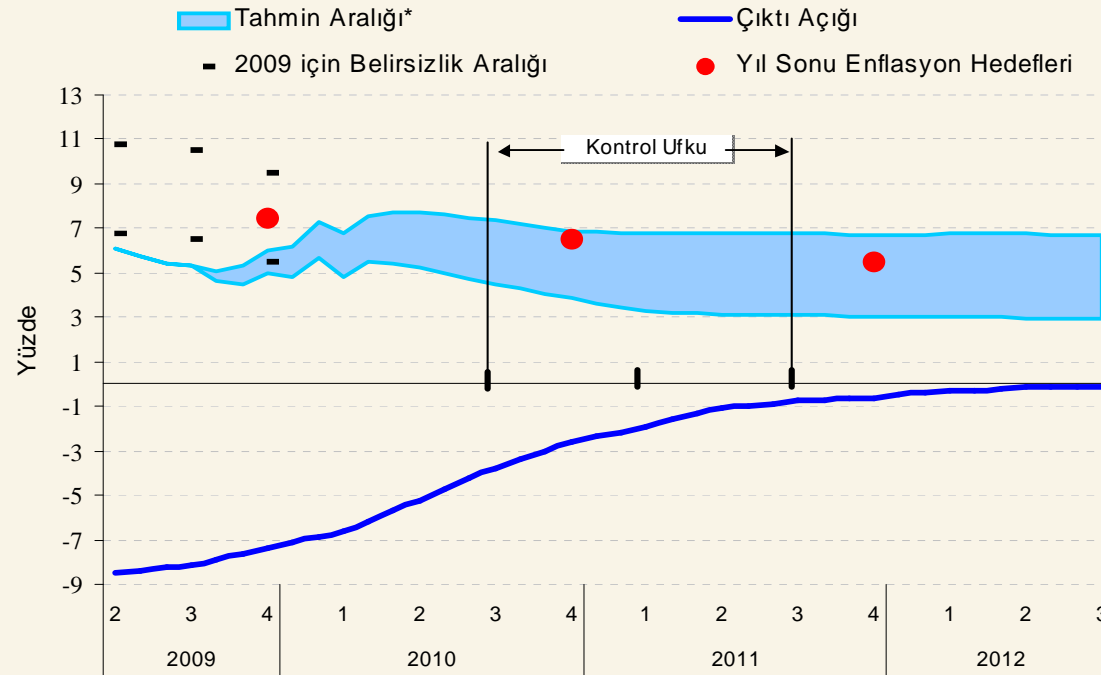
Kaynak: TÜİK, TCMB

Enflasyon

2009 yıl sonu itibarıyla yıllık enflasyonun, belirsizlik aralığı alt sınırına yakın gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Bununla birlikte, 2010 yılının ilk yarısında baz etkisi nedeniyle yıllık enflasyonda dalgalanmalar gözlenebilecektir.

Enflasyon Gerçekleşmeleri, Tahminler ve Hedefler (Ocak 2009– Haziran 2012, yüzde)

*Enflasyonun taralı alan içinde kalma olasılığı yüzde 70'tir.

Kaynak: TCMB.

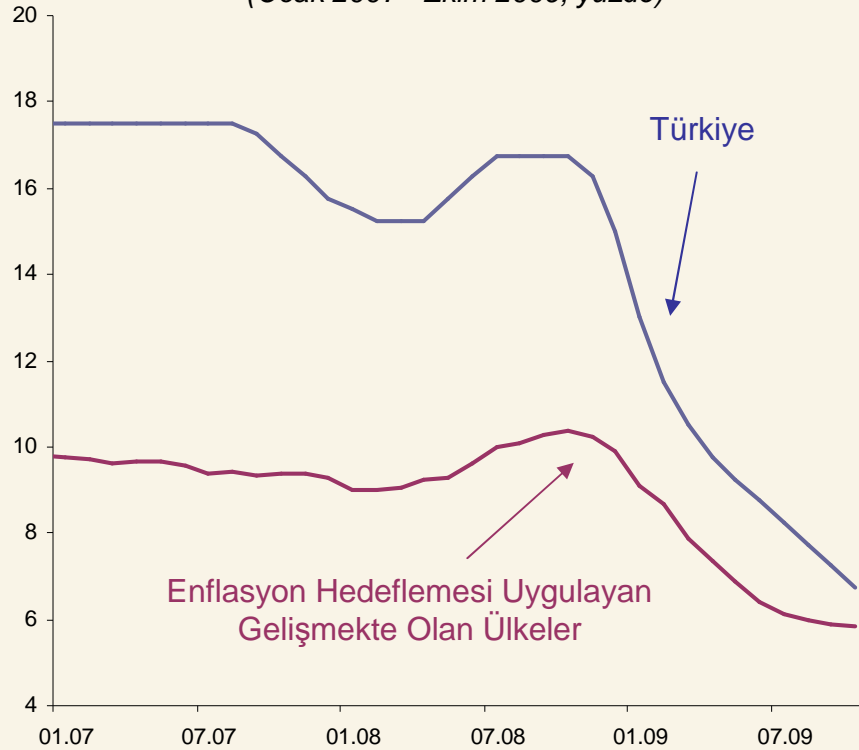
V. Para Politikası Duruşu

Para Politikası Duruşu

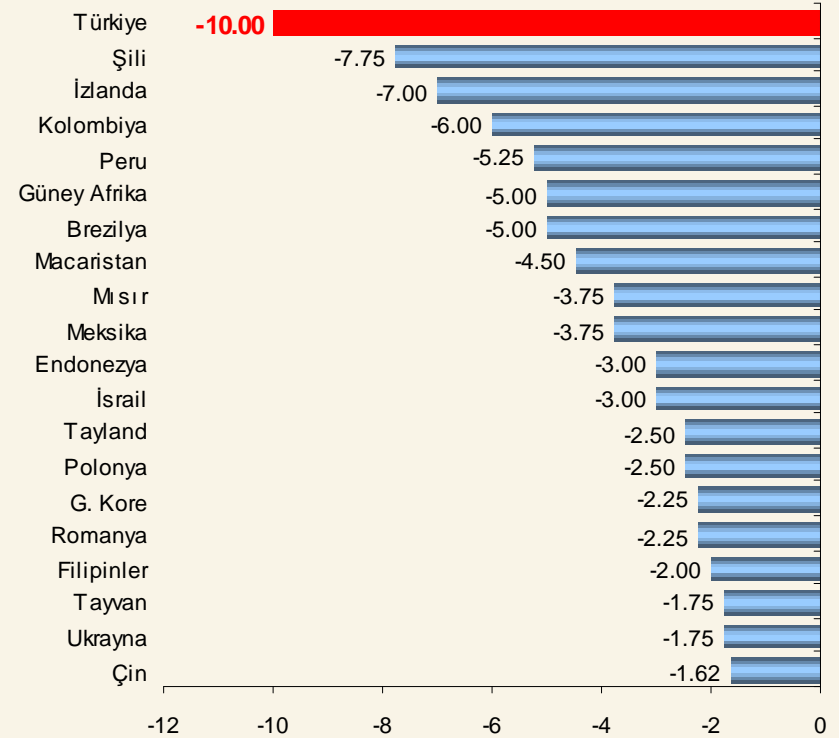
Türkiye'deki finansal sistemin görece sağlamlığı, fiyat istikrarını sağlama temel amacımız ile çelişmeksizin, krizin ekonomimiz üzerinde yaratabileceği olumsuzlukları sınırlamaya odaklanmamıza imkan sağlamıştır.

Enflasyon Hedeflemesi Yapan Gelişmekte Olan Ülkelerde ve Türkiye'de Politika Faiz Oranı
(Ocak 2007– Ekim 2009, yüzde)

Kaynak: Merkez Bankaları, TCMB

Gelişmekte Olan Ülkelerde Politika Faiz Oranlarının Değişimi
(Ekim 2008 – Kasım 2009, yüzde puan)

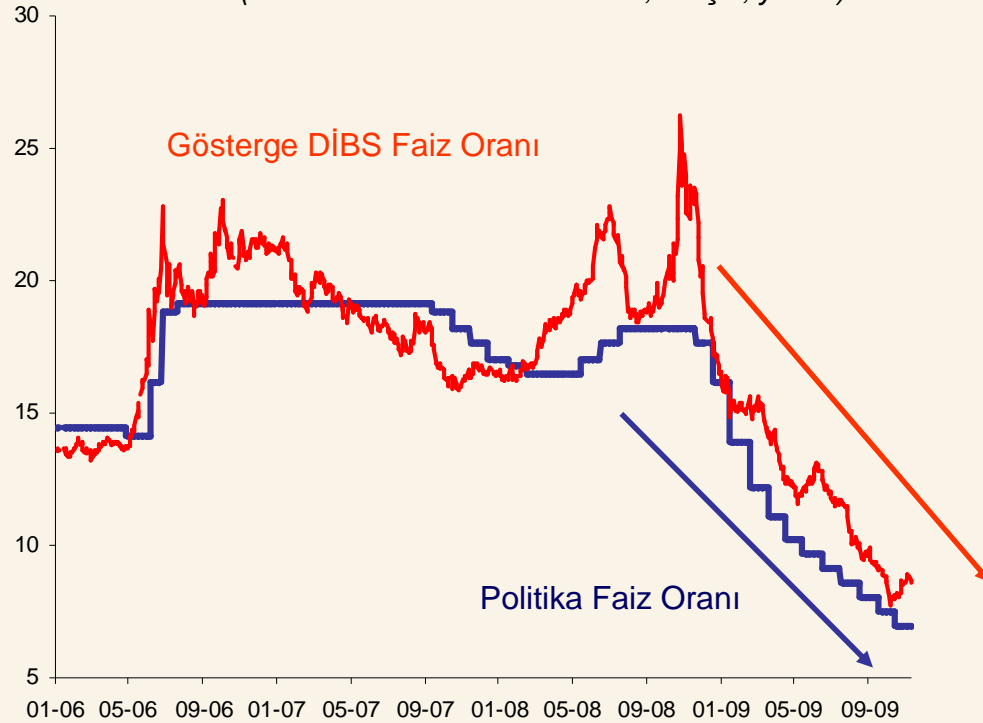
Kaynak: Merkez Bankaları, TCMB

Para Politikası Duruşu

Risk algılamalarındaki sınırlı iyileşme ve Merkez Bankası faiz indirimlerinin enflasyon gerçekleştirmeleri ile desteklenmesi sonucunda piyasa faizleri belirgin bir düşüş göstermiştir.

TCMB Politika Faiz Oranı ve Gösterge DİBS Faiz Oranı
(1 Ocak 2006 – 10 Kasım 2009, bileşik, yüzde)

Kaynak: BDDK, TCMB

	Politika Faizi	Değişim
Ekim 08	16.75	0.00
Kasım 08	16.25	-0.50
Aralık 08	15.00	-1.25
Ocak 09	13.00	-2.00
Şubat 09	11.50	-1.50
Mart 09	10.50	-1.00
Nisan 09	9.75	-0.75
Mayıs 09	9.25	-0.50
Haziran 09	8.75	-0.50
Temmuz 09	8.25	-0.50
Ağustos 09	7.75	-0.50
Eylül 09	7.25	-0.50
Ekim 09	6.75	-0.50

Para Politikası Duruşu

Reel politika faizleri açısından, Türkiye orta sıralarda yer almaktadır.

Seçilmiş Ülkelerde Enflasyon ve Politika Faiz Oranı
(Ekim 2009, yüzde)

	Politika Faizi Oranı	2010 Enflasyon Beklentileri	Reel Politika Faiz Oranı
Şili	0.50	2.70	-2.14
Tayland	1.25	2.75	-1.46
Kore	2.00	2.80	-0.78
Çek C.	1.25	1.60	-0.34
Filipinler	4.00	4.00	0.00
Malezya	2.00	1.80	0.20
Türkiye	6.75	6.30	0.42
Meksika	4.50	3.77	0.70
Polanya	3.50	2.60	0.88
G.Afrika	7.00	5.80	1.13
Çin	5.31	2.70	2.54
Macaristan	7.00	4.00	2.88
Brezilya	8.75	4.40	4.17

Kaynak: Bloomberg, TCMB

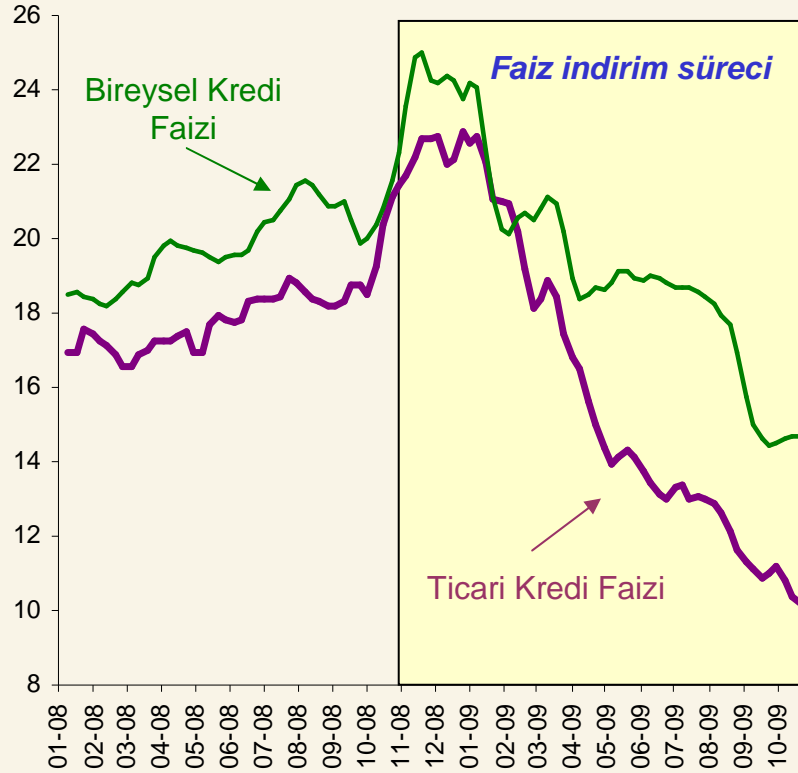

Para Politikası Duruşu

Son dönemde kredi faizlerinin, küresel krizin zirve yaptığı Ekim 2008 döneminden önceki seviyelerine gerilediği dikkat çekmektedir.

Kredi Faiz Oranları*

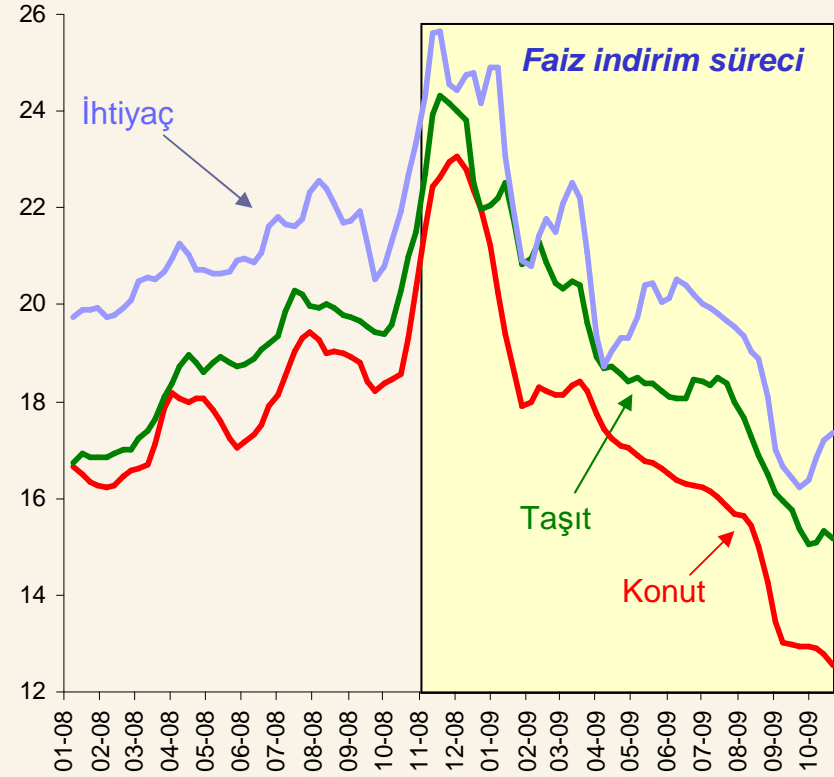
(Ocak 2008 – Ekim 2009, yıllık yüzde)

* 2 haftalık hareketli ortalama
Kaynak: BDDK, TCMB

Tüketici Kredileri Faiz Oranları*

(Ocak 2008 – Ekim 2009, yıllık yüzde)

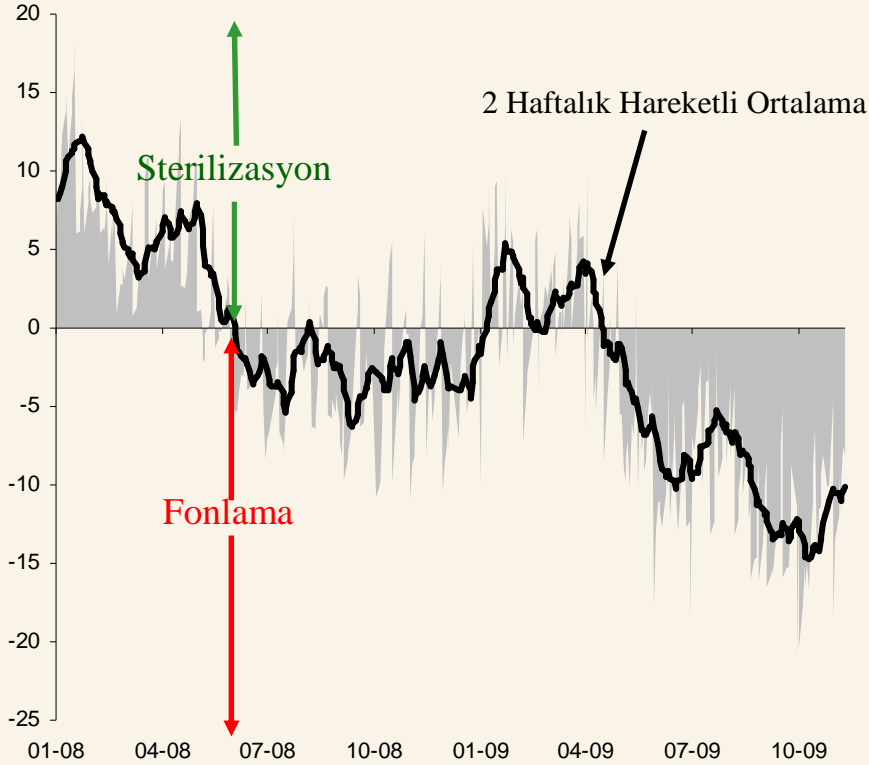
* 2 haftalık hareketli ortalama
Kaynak: BDDK, TCMB

Para Politikası Duruşu

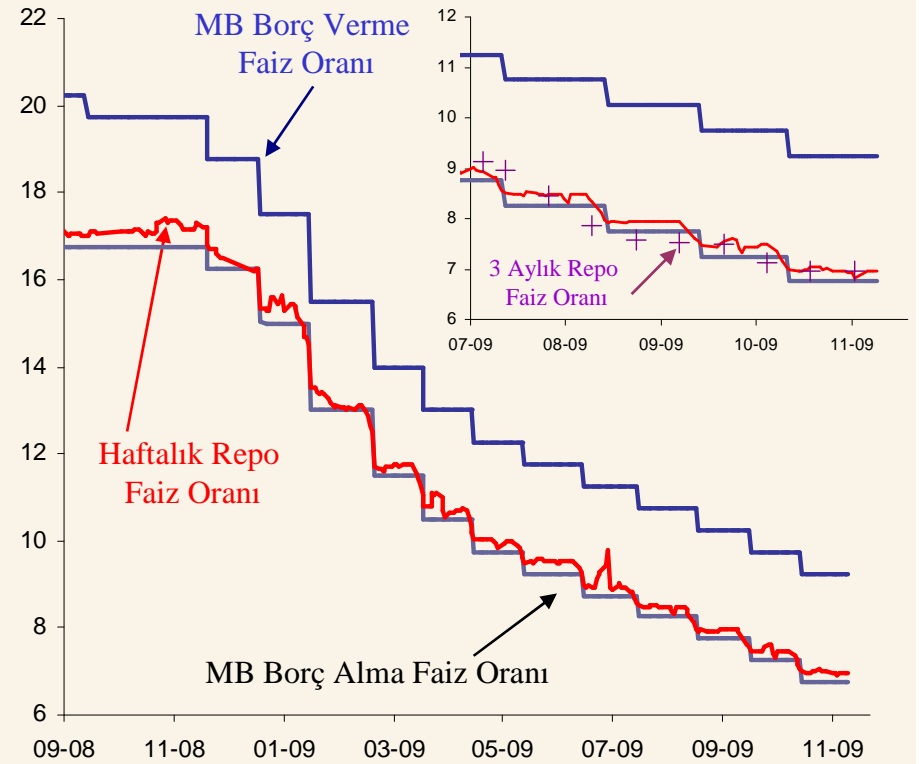
Piyasada ortaya çıkan Türk Lirası cinsi likidite ihtiyacı düzenli olarak gerçekleştirilen ihaleler ile karşılanmış ve para piyasalarında faizlerin Merkez Bankasının borçlanma faizine yakın seviyelerde oluşması sağlanmıştır.

Merkez Bankasının Sağlanan TL Likiditesi
(1 Ocak 2008 – 10 Kasım 2009, milyar TL)

Kaynak: TCMB

Politika Faiz Oranı ve Repo Faiz Oranı
(Eylül 2008 – Kasım 2009, yüzde)

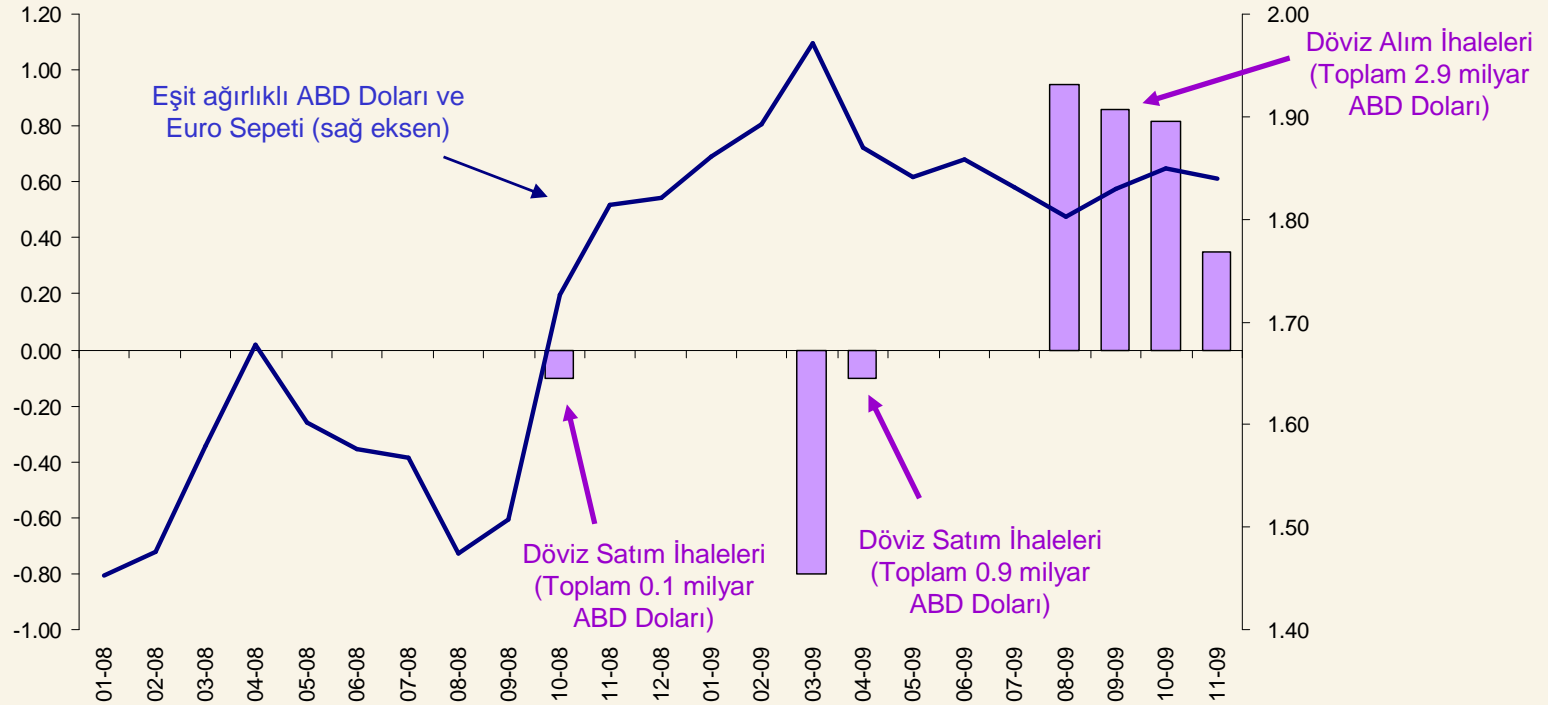
Kaynak: TCMB

Döviz Likidite Önlemleri

İçinde bulunduğumuz dönemin Merkez Bankasının döviz rezervlerini kuvvetlendirmesi için uygun bir ortam oluşturduğu değerlendirilmesiyle, döviz alım ihalelerine 4 Ağustos 2009 tarihinden itibaren tekrar başlanmıştır.

TL Karşılığı Döviz Alım ve Satım İhaleleri (aylık toplam, milyar ABD Doları)
ve Döviz Sepeti (Ocak 2008 – Kasım 2009*)

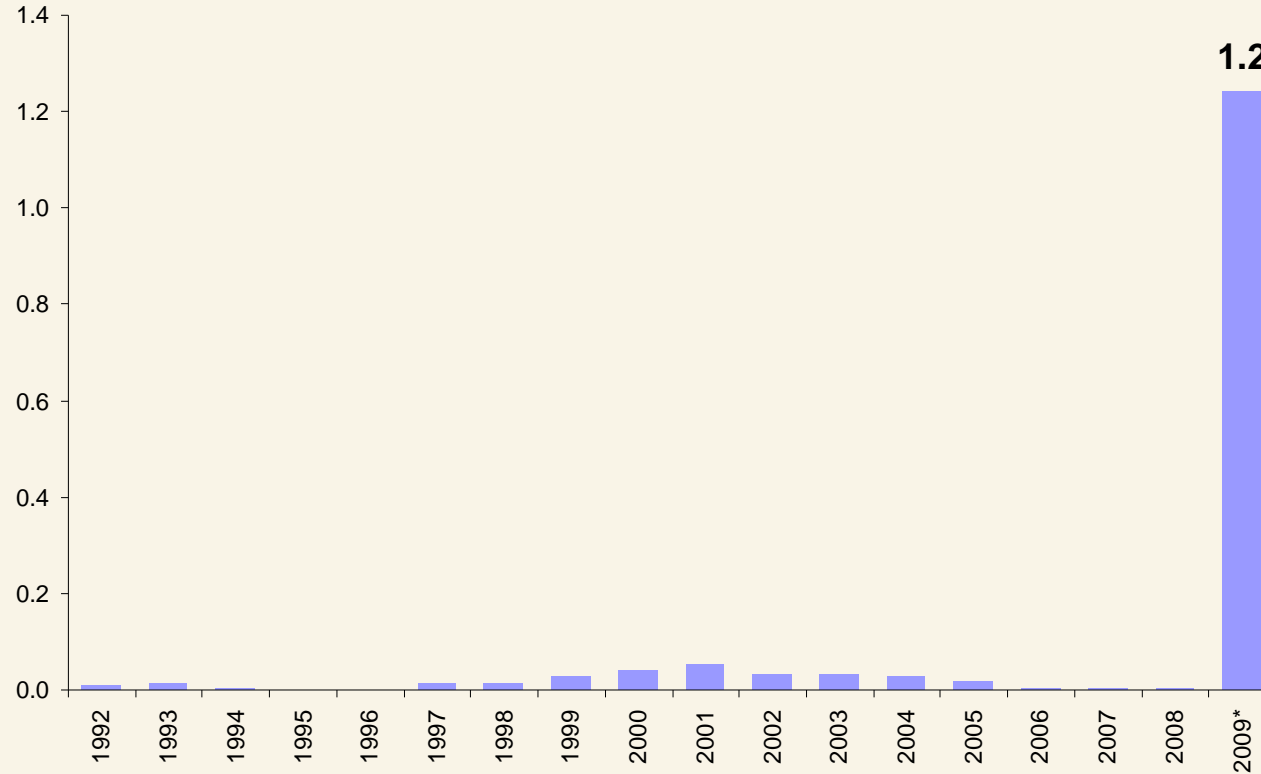
* 10 Kasım 2009 itibarıyla
Kaynak: TCMB

İhracat Reeskont Kredileri

Yaşanan küresel krizin reel sektör üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak amacıyla, ihracat reeskont kredisi limiti 500 milyon ABD Dolarından 2,5 milyar ABD Dolarına çıkarılmış ve kullanım koşulları kolaylaştırılmıştır.

İhracat Reeskont Kredisi Kullanımları
(1992 – Kasım 2009, milyar ABD Doları)

* 12 Kasım 2009 itibarıyla
Kaynak: TCMB

Genel Görünüm

- Küresel finansal piyasalarda iyimserlik devam etmekte, küresel ekonomide toparlanma sinyalleri görülmektedir. Ancak parasal ve mali tedbirlerin etkisinin azalacağı 2010 yılına ilişkin belirsizlikler önemini korumaktadır.
- Son dönemde açıklanan veriler, Türkiye’de iktisadi faaliyette toparlanmanın başladığını teyit etmektedir. Bankaların kredi verme iştahında kayda değer bir artış gözlenmekte, finansal koşullardaki sıkılık azalmaya devam etmekte ve iş gücü piyasasında sınırlı ölçüde iyileşme işaretleri alınmaktadır.
- 2008 yılı Kasım ayından bu yana sürdürülen faiz indirimlerinin etkisi ve küresel risk algılamalarındaki iyileşmenin desteği ile önümüzdeki dönemde kredi kanalının toplam talebe olan desteğinin artacağı değerlendirilmektedir.

Genel Görünüm

- Bununla birlikte, iktisadi faaliyetteki toparlanmanın yavaş ve kademeli olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.
- Özel tüketim talebinde gözlenen belirgin artış, büyük ölçüde dönemsel teşviklerden kaynaklanan kısmi bir canlanmayı yansıtmaktadır. Dış talep ve yurt içi yatırım talebi zayıf seyrini sürdürmekte, özel tüketim harcamalarının ikinci çeyrekte sergilediği kayda değer yükselişten sonra daha zayıf bir seyir izlemesi beklenmektedir.
- Ekonomideki kaynak kullanımının uzunca bir süre potansiyel düzeyinin altında seyredeceği ve enflasyonun düşük seyrini koruyacağı tahmin edilmektedir.
- Sonuç olarak, para politikasının aşağı yönlü esnekliğini uzun süre koruyacağı bir çerçeve öngörülmektedir.

YTL'den TL'ye Geçiř Süreci

Paradan altı sıfır atılması ve Yeni Türk Lirası banknot ve madeni paraların tedavüle çıkarılmasıyla başlayan süreç, “Yeni” ibaresinin kaldırılmasıyla birlikte 1 Ocak 2009 tarihinde tamamlanmıştır.

	Tutar (%)
Banknotlarda Dönüşüm Oranı	93
Madeni Paralarda Dönüşüm Oranı	45

* 3 Kasım 2009 itibarıyla

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI

Bakanlar Kurulu Sunumu

**Durmuş YILMAZ
Başkan**

16 Kasım 2009